LENIN

PROLETARYA KÜLTÜRÜ

yar yayınları

Lenin'den Derleme : 1
YAR YAYINLARI : 28

Orijinal adı:
L'idéologie socialiste

Türkiye Yayını:
YAR YAYINLARI
Haziran 1979

Dizgi tertip:
ALTUĞ MATBAASI

Baskı:
ARDA Mat.Koll.Şti.

Kapak düzeni:
AKIŞ GRAFİK

Kapak filmi:
EBRU GRAFİK

Kapak baskısı:
TEKİN OFSET

Cilt:
ŞEHİR MÜCELLİTHANESİ

Yönetim yeri:
TİCARETHANE ÇIKMAZI
BOZKURTHAN 25/1
Cağaloğlu/ISTANBUL

V. İ. Lenin

PROLETARYA KÜLTÜRÜ

Türkçesi :
Nadiye R. Çobanoğlu

YAR YAYINLARI
P.K. 37 - İstanbul

PARTİ ÖRGÜTÜ VE PARTİ LİTERATÜRÜ

Rusya'da Ekim devriminden sonra yaratılan sosyal demokrat çalışmalar, Parti literatürü sorununu gün ışığına çıkardı. Köleliğin ve rus otokrasisinin bıraktığı zavallı bir miras olan legal ve illegal yayın ayırımı ortadan kalkmaya başlıyor. Bu ayırım daha tam olarak ortadan kalkmış değildir, henüz bundan uzağız. Başkanımızın ikiyüzlü hükümeti henüz ortalığı o derece kırıp geçiriyor ki işçi **milletvekilleri sovyetinin İzvestiya gazetesi** «illegal» olarak basılıyor; fakat bundan, hükümetin, yüzünün kızarması, yani moral bozukluklarına uğraması dışında, hükümetin önlemeye gücünün yetmediği şeyleri aptalca «yasaklamak» eğiliminden başka birşey çıkmıyor.

Henüz legal ve illegal basın arasındaki ayırım sürüp giderken Parti yayını ve Parti dışı yayın sorununa çok basit, fakat çok yanlış ve anormal bir çözüm getiriliyor. Bütün illegal basın Parti basınıydı, örgütler tarafından hazırlanıyor ve Parti militan gruplarına şu yada bu şekilde bağlı, kendini pratik çalışmaya adamış gruplarca yönetiliyor-

du. Bütün legal basın parti dışıydı, çünkü partiler yasaktı, fakat legal basın şu yada bu parti etrafında toplanıyordu. Bunun sonucunda korkunç birleşmeler, anormal «karmakarışık topluluklar», yanlış bilgilenmeler ortaya çıkıyordu. Parti görüşlerini açıklamak isteyenlerin zoraki susuşlarıyla, bu görüşlerin düzeyine erişmemiş olanların, yani parti adamı olmayanların anlayışsızlığı ve korkaklığı birbirine karışıyordu.

Kahrolasıca Esop diliyle nutuklar, edebi bayağılıklar, kölece anlatımlar, düşünce tutsaklığı çağı! Proletarya, Rusya'da canlı ve namuslu olan ne varsa boğan bu alçaklığa son verdi. Fakat proletarya bugüne kadar Rusya'ya bir yarı özgürlükten başka birşey kazandıramadı.

Devrim daha bitmedi. Eğer çarlık artık devrimi yenecek kadar **güçlü** değilse, devrim de çarlığı devirmek **için henüz yeter derecede güçlü** değildir. Öyle bir devirde yazıyoruz ki, açık, dürüst, doğru, bilinçli bir parti düşüncesi ile gizli, «diplomatik», kaçak bir yeraltı legalitesi düşüncesi birarada bulunuyor. Bu acayip birleşim gazetemize de yansıyor. M. Guçkov (1) ılımlı burjuva gazetelerı çıkmasını yasaklayan sosyal demokrat zorbalığıyla istediği kadar alay etsin, Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisinin Merkez Organı Proletari (2) **otokratik** polis devleti Rusyanın eşiğini henüz aşamamıştır.

Ne olursa olsun, yarı yarıya başarılan devrim bizi derhal herşeyi yeniden örgütleme işine atılmaya zorluyor. Bugün legal de olsa literatürün onda dokuzu parti literatürü olabilir. Literatür, bir parti literatürü olmalıdır. Burjuva geleneklerine karşı olarak patrondan yana ve çıkarcı burjuva

basınına karşı, edebî harisliğe ve burjuva bireyciliğine, «büyük derebeyi anarşizmi» ve çıkar avcılığına karşı sosyalist proletarya bir **parti literatürü** ilkesini tanımalı, geliştirmeli ve mümkün olan en geniş ve tam şekliyle uygulamalıdır.

Bu parti literatürü ilkesi nedir? Yalnız sosyalist proletaryanın gözünde değil, herkesin gözünde literatür bazı kişilerin yada grupların zenginleşmesi için bir kaynak olmamalıdır; daha da geniş anlamda, proletaryanın genel davasından bağımsız, kişisel bir iş olamaz. Kahrolsun partisiz edebiyatçılar! Kahrolsun edebiyatın üstün insanları! Edebiyat proletaryanın genel davasının bir elemanı, büyük sosyal demokrat mekanizmanın tek ve görünmez bir «çarkı ve vidası» olmalı, işçi sınıfının bütün bilinçli öncüleri tarafından harekete getirilmelidir. Literatür, sosyal demokrat partinin örgütlü, metodlu ve birleşik çalışmasının ayrılmaz bir parçası olmalıdır.

Bir atasözü «teşbihte hata olmaz» der. Benim literatürü bir vidaya, canlı bir hareketi bir mekanizmaya benzetmem belki hatalıdır. Hatta, belki de böyle bir benzetme karşısında isterik feryatlar koparacak, bunu bir aşağılanma, onur kırılması, özgür ideolojik mücadelenin, eleştiri özgürlüğünün, edebi yaratıcılık özgürlüğünün vs. vs. nin «bürokratlaşması» olarak kabul edecek aydınlar çıkacaktır. Bu feryatlar gerçekte, burjuva aydınlarının bireyciliğinin dışa vurulmasından başka birşey değildir. Edebiyatın mekanik bir eşitçiliğe, aynı düzeyde tutulmaya, çoğunluğun azınlık üzerindeki egemenliğine herşeyden az elverişli olduğu tartışılmazdır. Bu alanda, kişisel insiyatife, bireysel eğilimlere düşünce ve hayal gücüne, biçim ve

içeriğe mutlaka daha geniş bir yer verilmelidir. Bütün bunlar şu götürmezdir. Fakat bu sadece bir proletarya partisinin çalışmalarının literatür bölümünün diğer çalışma alanlarıyla mekanik olarak özdeşleştirilemeyeceğini gösterir. Bütün bunlar, burjuvaziye ve burjuva demokrasisine yabancı ve acaip gelen, edebiyatın sosyal demokrat Parti çalışmasının gerekli ve zorunlu bir elemanı olduğu, diğer elemanlara çözülmez bir şekilde bağlı olduğu ilkesiyle çelişmez. Gazeteler Partinin çeşitli örgütlerinin organları olmalıdır. Yazarlar mutlak şekilde parti örgütlerine katılmalıdır. Yayınevleri ve depolar satış mağazaları ve okuma salonları, kütüphaneler ve çeşitli kitabevleri partinin kontrol altında tuttuğu kendi girişimleri olmalıdır. Örgütlü sosyalist proletarya bütün bu etkinliği izlemeli, derinden kontrol etmeli, proletaryanın yaşayan davasının yaşayan ruhu, istisnasız heryere işlemelidir. Şu yarı Oblomovcu yarı çıkarcı eski rus ilkesine son verilmelidir: Yazar canı isteyince yazar, okuyucu işine gelirse okur.

Elbette ki, aska sansürünce ve avrupa burjuvazisince küçük düşürülen edebiyatta bu değişimi bir anda gerçekleştireceğimizi ileri süremeyiz. Herhangi katı bir sistemi kabul etmekten yada sorunu birkaç özet yazı ile çözümlemekten uzağız. Hayır, bu alanda şematize etmek hiç olmaz. Bütün Partimizin, bütün Rusya'daki bilinçli sosyal demokrat proletaryanın, bu yeni sorunu kavramaları, kesinlikle belirlemeleri ve her zaman ve her yerde çözümünü aramaları gerekir. Feodal sansürün zincirlerinden kurtulan bizler, burjuva ve çıkarcı edebiyat ilişkilerinin esiri olmayı kabul etmek istemiyoruz ve kabul edemeyiz. Özgür bir ya

yın kurmak istiyoruz, yalnız polisteki anlamıyla özgür değil, fakat sermayeden bağımsız, harislikten bağımsız olmakla özgür olmalıyız; ve daha da fazlası, anarşik burjuva bireyciliğinden de bağımsız olmak istiyoruz.

Bu son sözlerim okuyucuya alışılmışa ters düşen bir fikir yada bir olay gibi gelebilir. Belki de bazı ateşli özgürlük taraftarı aydınlar Nasıl! diye bağıracaklardır. Nasıl! Demek ki siz edebi yaratıcılık gibi öylesine nazik, öylesine bireysel bir konuyu kollektifliğe mahkum etmek istiyorsunuz! İşçilerin, bilimsel sorunları, felsefe ve estetik sorunlarını oy çokluğuyla çözümlemelerini istiyorsunuz! Zihnin tamamiyle bireysel yaratıcılığının mutlak özgürlük istediğini inkar ediyorsunuz!

— Sakin olunuz, bayan! Önce, sözkonusu olan Parti literatürüdür ve bunun Partinin kontrolü altında verilmesidir. Herkes en küçük bir sınırlama olmaksızın dilediğini söylemekte yada yazmakta serbesttir. Fakat özgür olan her birlik (Parti de dahil) Parti adına, Partiye karşı düşmanca düşünceler ileri süren üyeleri kovmakta özgürdür. Söz ve basın özgürlüğü tam olmalıdır. Fakat, birleşme özgürlüğünün de tam olması gerekir. Söz özgürlüğü adına senin, bağırma, yalan söyleme ve ne istersen onu yazma özgürlüğüne sahiboldüğünu kabul etmek zorundayım. Fakat sen de birleşme özgürlüğü adına benim, şunu yada bunu söyleyenlerle bağ kurmak veya koparıp atmakta özgür olduğunu kabul etmelisin. Parti öyle bir özgür birliktir ki, eğer üyeleri arasında Partiye karşı düşmanca düşünceleri yayanları temizlemezse, kaçınılmaz bir şekilde, önce ideolojik bakımdan, sonra maddi olarak çözülmeye mahkumdur. Buna

karşılık, Parti görüşüne uyan nedir, karşı olan nedir, bunu belirtmek için Parti programı vardır, Parti taktik kararları ve tüzükleri vardır, nihayet uluslararası sosyal demokrasinin bütün deneyi, proletaryanın uluslararası özgür birlikleri vardır. Proletarya daima Partileri içerisinde tam bilinçli, tam marksist, tam güvenilir olmayan çeşitli eleman ve akımların varlığını kabul etmiş, fakat diğer taraftan partilerinin belirli zamanlardaki «temizleme» hareketlerini her seferinde uygulamaktan geri kalmamıştır. Bizde de Parti içerisinde aynı şey olacaktır, burjuva «eleştiri özgürlüğü» taraftarı baylar; şimdi Partimiz, bir anda bir kitle partisi haline gelmektedir, şimdi örgütlenmenin açık şekillerinin birinden diğerine ani geçişlere tanık oluyoruz, birçok (marksist açıdan) bilinçsiz insan, hatta belki hristyanlar, hatta belki mistikler kaçınılmaz bir şekilde bize gelecektir. Sağlam *midemiz* var, her çeşit deneye dayanacak çelikleşmiş marksistleriz. Bu bilinçsiz unsurları hazmedebiliriz. Parti içinde düşünme ve eleştiri özgürlüğü bize hiçbir zaman bütün insanların parti denilen, özgür birliklerde gruplaşma özgürlüğünü unuttturmayacaktır.

İkinci olarak, burjuva bireyci baylar, mutlak özgürlük üzerine nutuklarınızın ikiyüzlülükten başka birşey olmadığını ısrarla söylüyoruz. Paranın gücü üzerine kurulmuş bir toplumda, bir avuç zengin, asalak bir ömür sürerken emekçi kitlelerin sefalet içinde kıvrandığı bir toplumda *gerçek* ve tam bir «özgürlük» olamaz. Bay yazar, «kutsal» sahne sanatına «katkı» görünüşü altında sizden açık saçık yazılar ve kendinizi satmanızı isteyen burjuva yayıncınızdan, burjuva okuyucunuzdan bağımsız mısınız? Bu «mutlak özgürlük» gerçekte bir bur

juva yada anarşist sözüdür (çünkü, dünya görüşü olarak anarşizm tersine dönmüş bir burjuva felsefesidir). Bir toplum içinde yaşamak ve ondan bağımsız olmak olanaksızdır. Burjuva yazarının yada sanatçısının özgürlüğü maskeli bir bağımsızlıktan, para-pul bağımlılığından, kokuşmuş bir bağımlılıktan, fahişe bağımlılığından başka birşey değildir. Biz sosyalistler, bu ikiyüzlülüğü ortaya çıkarıyor, sahte etiketleri koparıp atıyoruz, bunu sınıfların dışında bir sanat ve edebiyat yaratmak için değil (buna ancak sınıfsız sosyalist toplumda olanak vardır), sözümona özgür olan, aslındaysa burjuvaziye bağlı olan bir edebiyatın karşısına, gerçekten özgür, **açıkça** proletaryaya bağlı bir edebiyat çıkarmak için yapıyoruz.

Bu edebiyat özgür olacaktır, çünkü ona daima yeni güçler kazandıran hırs ve kariyerizm değil sosyalizm düşüncesi ve emekçiler için duyulan sevgidir. Bu edebiyat özgür olacaktır, çünkü hayattan bezmiş bir bayana yada canı sıkılan ve şişmanlıktan yakman «onbin kişilik mutlu azınlığa» değil, ülkenin çiçeği, gücü ve geleceği olan milyonlarca, on milyonlarca emekçiye hizmet edecektir. Bu gerçekten özgür edebiyat, insanlığın devrimci düşüncesinin son sözünü sosyalist proletaryanın deneyi ve canlı çalışmasıyla zenginleştirecek, sürekli bir şekilde, geçmişin deneyi ile (bilimsel sosyalizm, ilk ütopik şekillerle başlayan sosyalizmin gelişiminin tacı) bugünün deneyi (işçi yoldaşların günümüzdeki savaşı) arasında karşılıklı bir etkileşme yaratacaktır.

Şimdi işbaşına, yoldaşlar! Önümüzde, yeni ve güç bir çalışma var, ama bu yüksek ve soylu bir çalışmadır, geniş, zengin, çeşitli sosyal demokrat

işçi hareketine kopmayacak bir şekilde sımsıkı bağlı bir edebiyat yaratma çalışmasıdır. Bütün sosyal demokrat literatür, parti literatürü olmalıdır. Bütün gazeteler, dergiler, yayınevleri vs. derhal yeniden örgütlenmeye girişmeli, şu yada bu şekilde, şu yada bu parti örgütüne bütünüyle bağlanmak için gerekeni yapmalıdır. Ancak böylelikle «sosyal demokrat» literatür gerçekten sosyal demokrat olur, ancak böylelikle görevini yerine getirir, ancak böylelikle burjuva toplumu çerçevesinde bile burjuvazinin köleliğinden kurtulur ve gerçekten öncü ve sonuna kadar devrimci olan sınıfın hareketiyle birleşir.

«Novaya Jizn» Gazetesinin
12. Sayısında (13 Kasım 1905)
N. Lenin imzasıyla yayınlandı.

V. Lenin
Bütün
Eserleri
c. 10, s. 37

SOSYALİST PARTİ VE PARTİSİZ DEVRİMCİLİK

I

Her gün yeni halk tabakalarını hızla kendine bağlayan Rusyadaki devrimci hareket çok sayıda partisiz örgüt ortaya çıkarıyor. Devrimci hareket ne denli uzun zamandır baskı ve zulüm altında kaldıysa birleşme ihtiyacı da o derece kuvvetle kendini gösteriyor.

Her an her türlü örgüt ve bazan büsbütün renksiz örgütler ortaya çıkıyor. Bunlar son derece kendilerine özgü bir niteliğe sahiptir ve Avrupadaki örgütlerin özelliği olan apaçık kadrolardan yoksundurlar. Sendikalar siyasi bir giriş tutturuyor. Politik mücadele, ekonomik mücadele ile karışıyor —özellikle grevlerde— ve böylece geçici yada az çok devamlı örgüt karışımları yaratılıyor.

Bu olayın önemi ne derecedir? Sosyal demokrasi bunu nasıl karşılamalıdır?

Parti içinde sıkı bir örgütlenme, sınıf mücadelesinin yüksek bir gelişme düzeyine ulaşmasının işareti ve sonucudur. Ve, tersine olarak, açık ve geniş bir sınıf mücadelesinin çıkarı, parti içinde sı-

kı bir örgütlenme gerektirir. Bu sebeple, bilinçli proletaryanın partisi, sosyal-demokrat parti, haklı olarak, politika dışında kalma tutumuyla durmaksızın savaşır ve hiç bir gevşekliğe meydan vermeden prensiplerine bağlı ve sağlam bir şekilde birleşmiş bir sosyalist işçi partisinin yaratılması için çalışır. Kapitalizmin gelişmesi bütün halkı daha derinden sınıflara ayırdıkça ve bunlar arasındaki karşılıklı uzlaşmazlığı şiddetlendirdikçe kitleler arasındaki bu çalışma daha büyük bir başarı kazanır.

Rusyadaki devrimci eylemin bu kadar çok partisiz örgüt doğurmuş olması ve halen de doğurmakta devam etmesi kolayca anlaşılacak bir şeydir. Bu devrim demokratiktir, yani sosyal ve ekonomik içeriği bakımından burjuvadır. Otokrat ve feodal rejimi alaşağı etmekte, böylece burjuva toplumunun bütün sınıflarının haklı davalarını yerine getirmek üzere burjuva rejimini özgürlüğüne kavuşturmaktadır; bu, tüm halkın bu anlamda devrimidir. Bundan, elbette, devrimimizin bir sınıf devrimi olmadığı anlamı çıkmaz. Fakat, bu devrim, burjuva görüş açısı bakımından geçmişe ait olan, geçmişe doğru geri giden, burjuva toplumuna yabancı olan ve burjuvazinin gelişmesini önleyen sınıflara karşı yöneltilmiştir. Ve, ülkenin ekonomik yaşamı, bütün temel belirtileriyle şimdiden burjuva iken, nüfusun büyük bir çoğunluğu gerçekte şimdiden bir burjuva varlığı sürdürürken, karşı-devrimci unsurlar acınacak derecede önemsizdirler ve gerçekte «halk»ın yanında bir «bir avuç» insandan başka bir şey değillerdir. Burjuva devriminin sınıf özelliği, öyleyse, kaçınılmaz bir şekilde —ilk bakışta her çeşit sınıf düşüncesinden yoksun

olmakla beraber— «tüm halkın», burjuva toplumunun tüm sınıflarının otokrasiye ve toprak köleliğine karşı sınıf mücadelesidir.

Burjuva devrimi çağı, başka yerlerde olduğu gibi Rusyada da kapitalist toplumun sınıf uzlaşmazlığının göreli olarak embriyon şeklidir. Elbette, bugün Rusya'daki kapitalizm, 1848'de Almanya dakinden çok daha gelişmiştir. 1789'da Fransadakinden hiç söz etmeyelim. Fakat baştan aşağı kapitalist uzlaşmazlıkların da bizde büyük ölçüde üstün geldiği de gerçektir, bunlar «kültür» ile asyatizm, avrupa uygarlığı ile eski barbarca gelenekler, kapitalizm ile toprak köleliği arasındaki çelişkilerden ortaya çıkar: yani burada yerine getirilirse kapitalizmi güçlendirecek, onu feodal kalıntılardan uzak tutacak, varoluş ve proletaryanın olduğu gibi burjuvazinin de mücadele koşullarını düzeltecek haklı davalar ön plandadır.

Gerçekten bugün Rusya'da bütün fabrikalarda, bütün bürolarda, bütün askeri alaylarda, bütün polis birliklerinde, bütün piskoposluklarda, bütün okullarda vs. vs. o denli çok sayıda ortaya çıkan zorunluluklar, haklı davalar, yakınmalar dikkatle incelenirse, tabir caizse bunların çoğunun sadece bazı «uygarlık» davaları oldukları kolayca görülür. Demek istediğim, bunların bilimsel açıdan sınıf davaları olmadığı, basit adli davalar olduğu, kapitalizmi yıkmaktan uzak olduğu, kapitalizmi Avrupa uygarlığına giden yola soktuğu, barbarlıktan, vahşetten, soysuzluktan ve diğer «rus» feodal rejim kalıntılarından ayırdığıdır. Yani proletarya davaları, kendileri, çoğunlukla kapitalizm çerçevesi içerisinde kolayca gerçekleşebilecek reformlara dönüştürülüyor.

Rusya proletaryası şu anda, derhal, kapitalizme zarar veren şeyleri değil, onu saflaştıran, kuvvetlendiren ve gelişimini hızlandıran şeyleri istiyor.

Kuşkusuz, kapitalist toplum içinde proletaryanın özel durumu, işçilerin sosyalist dilekleri ve sosyalist partiyle birleşmeleri hareketin ilk aşamalarından başlayarak kendiliğinden bir güçle oluşacak şekildedir. Fakat bütünüyle sosyalist talepler daha sonra gelir; gündemde işçilerin politik plandaki demokratik istekleri ve kapitalizm çerçevesi içersinde ekonomik talepleri yer alır. Proletarya bile maksimum program değil, minimum program sınırları içerisinde bir çeşit devrim yapar. Nüfusun gerçekten ezici çoğunluğunu oluşturan büyük köylülük kitlesi için durum kendiliğinden anlaşılır. «Maksimum programı», son ereği bütün topraklar köylülere, bütün halka verilecek olsa daha da geniş, daha da muhteşem bir şekilde gelişecek olan kapitalizmin sınırlarını aşmaz. Bu sözler küçük-burjuva sosyalizminin duygusal şampiyonlarının duygusal kulakları için ne denli «hakaretamiz» olursa olsun, köylü devrimi bugün burjuva devrimidir.

Bugünkü devrimin bu özelliği doğal olarak partisiz örgütlerin ortaya çıkış nedenini belirler. Hareket kaçınılmaz bir şekilde «partisiz» bir görünüşe bürünür, fakat bu görünüşten başka birşey değildir. «İnsanca bir yaşam, uygar bir yaşam isteği, birleşme, insan ve vatandaş olarak onurunu, haklarını koruma isteği herşeye mutlak bir şekilde egemen olur, bütün sınıfları birleştirir, bütün parti örgütlerinin önüne geçer, parti düşüncesine kadar yükselmekten uzak, çok uzak olan insanları uyandırır. Reformlara ve basit, acil, gerekli hakla-

ra karşı duyulan büyük ihtiyaç daha uzak bir geleceğe ait düşünce ve görüşleri ikinci plana iter. Onsuz başarı olanağı kalmayan, devam etmekte olan mücadeleye karşı duyulan vazgeçilmez ve haklı hayranlık basit, acil sonuçları erek haline getirir, onları pembeye boyar, onları hayal ürünü kılıklara sokar; bayağı demokrasi, adi burjuva demokrasisi sosyalizm yerine konur. Herşey ve herşey «partisiz» görünür, herşey ve herşey tek bir «özgürlük» hareketiyle karıştırılır (bu hareket gerçekte bütün burjuva toplumunu özgürlüğe kavuşturur); herşey hafif, çok hafif bir «sosyalist» nüans kazanır, bu sonuncusu da herşeyden önce demokratik mücadelede öncü rolündeki proletaryanın sayesinde olur.

Bu koşullar altında, partisiz örgüt düşüncesi geçici başarılar getirmekten geri kalmaz, partisiz örgüt son moda bir parola olmaktan geri kalmaz; çünkü moda hayatın arkasından sürüklenir ve partisiz örgüt kesinlikle politikanın yüzeyinde en «ortak» olay görünümündedir: Partisiz demokrasi, partisiz grev, partisiz devrimcilik.

Şimdi, partizanların, çeşitli sınıf temsilcilerinin partisiz örgüt düşüncesi olayına karşı tutumu **ne olmalıdır**, bunu bilmek gerekir. Öznel anlamda değil, nesnel anlamda «ne olmalıdır» dedim, yani bu, olaya karşı alınması arzu edilen tavır değil, fakat çeşitli sınıfların görüş açıları ve çıkarlarının gerektirdiği kaçınılmaz tavır anlamındadır.

II

Daha önce de gösterdiğimiz gibi, partisizlik düşüncesi devrimimizin burjuva karakterinin so-

nucudur yada isterseniz ifadesidir (diyelim). Burjuvazi, burjuva toplumunun özgürlüğü için savaşanların partisinin olmamasını ister, çünkü bu burjuva toplumunun kendisine karşı yeni bir savaşın olmayacağı anlamına gelir. «Parti dışında» özgürlük için savaşanlar, özgürlüğün burjuva özünü bilmez, burjuva rejiminin fetişizmini yapar, yada bu rejime karşı savaşmayı, bu rejimi «mükemmelleştirmeyi» çıkmaz ayın son çarşambasına bırakır. Ve tersine olarak burjuva rejiminin bilinçli yada bilinçsiz partizanı olan bir kimse partisiz örgütün çekiciliğine kapılmadan edemez.

Sınıflara bölünme temeli üzerine kurulmuş bir toplumda düşman sınıflar arasındaki mücadele, evriminin belirli bir aşamasında, kaçınılmaz bir şekilde politik bir savaş halini alır. Politik sınıf mücadelesinin en kesin, en tam ve en belirleyici ifadesi partiler mücadelesidir. Partisizlik düşüncesine sahip olmak, partiler mücadelesine ilgisiz kalmaktır. Fakat, bu ilgisizlik nötrlükle, çekimserlikle aynı şey değildir, çünkü sınıf mücadelesinde «nötrler» olamaz, kapitalist toplumda, ürün ve emek değişiminde «çekimser» kalınamaz. Bu değiş tokuş mutlak bir şekilde ekonomik mücadeleyi ve bunun sonucunda politik mücadeleyi doğurur. O halde mücadeleye karşı ilgisizlik, ne mücadeleyi terketme, ne çekimserlik, ne nötrlüktür. İlgisizlik daha güçlüye, egemen olana kendiliğinden destek olmaktır. Rusyada, ekim devrimindeki (1905 ekim devrimi-ç) düşüşünden önce kim otokrasiye karşı ilgisiz idiyse o, otokrasiyi kendiliğinden destekliyordu. Günümüzde Avrupada kim burjuva egemenliğine karşı ilgisizse kendiliğinden burjuvaziyi destekler. Özgürlük için savaşın burjuva özel-

liğine karşı kim ilgisizse, o bu mücadelede burjuvazinin egemenliğini, yeni doğmakta olan özgür Rusya'da ise burjuvazinin egemenliğini kendiliğinden destekler. Politikada ilgisiz olmak, politik bakımdan doymuş olmaktır. Bir ekmek parçası tok insanı «ilgisiz» «duygusuz» bırakır, fakat aç olan ekmek parçası konusunda «tarifgir»dir. Ekmek parçasına karşı «ilgisizlik ve duygusuzluk» ekmeğe ihtiyaç olmadığı anlamına gelmez, fakat ekmeğin her zaman için sağlanmış olduğu, hiç ekmek yokluğu çekilmediği, yani kalın enselilerin «parti»sine sağlam bir şekilde yerleşildiği anlamına gelir. Burjuva toplumu içinde partisiz olmak karnı tokların, egemenlerin, sömürücülerin partisine bağlılığı ikiyüzlüce saklamak demektir.

Partilerden bağımsızlık fikri bir burjuva düşüncesidir. Parti düşüncesi sosyalisttir. Bu genel kural tüm burjuva toplumuna uygulanabilir. Fakat bütün burjuva toplumu feodalizm ve otokrasiye karşı cephe alırken bu gerçeği unutmak, burjuva toplumunu sosyalist olarak eleştirmekten büsbütün vazgeçmek demektir.

Rusya'daki devrim, daha başlangıçta olmakla beraber, daha önce belirttiğimiz genel görüşlere destek olacak pek çok kanıt getirmiştir. Ancak, bilinçli proletarya partisi, sosyal demokrasi sıkı bir örgütlenmeyi ister. Burjuva görüşlerini temsil eden liberallerimiz sosyalist parti düşüncesine bile katlanamaz ve sınıf savaşından söz edildiğini duymak istemezler: Örneğin Rusyadaki liberalizme bağlı sayısız gazete gibi **Osvobojniye**nin de dış ülkelerde tekrar tekrar yazdığı şeyleri yüz kere tekrarlayan M. Radişçev'in daha önceki söylevlerini hatırlayalım. Sonunda, orta sınıfın, küçük bur-

juvazinin ideolojisi **Naşa Jizn**dan başlayarak «radikal demokratlar»dan «devrimci sosyalistler»e kadar her nüanstan rusyalı «radikal»in düşüncelerinde parlak bir şekilde ifadesini buldu. Devrimci sosyalistler özellikle tarım sorununda ve hele sermayenin kamulaştırılması olmaksızın toprağın kamulaştırılması sloganlarında sosyalizmi demokrasi ile karıştırdıklarını gösterdiler. Yine, biliyoruz ki burjuva radikalizmine karşı toleranslı görünmekle beraber, Parti'nin sosyal-demokrat görüşünü hoşgörü ile karşılamazlar.

Çeşitli sınıfların çıkarlarının her türden Rusya radikal ve liberallerinin program ve taktiklerinde nasıl yansıdığını incelemek konumuzun dışında kalır. Bu ilginç soruna hafifçe dokunduk, şimdi, partisiz örgütlerin Partimize karşı tutumları üzerine varılan pratik politik sonuçları ele almamız gerekir.

Sosyalistler partisiz örgütlerin etkinliklerine katılabilir mi? Evetse, hangi koşullar altında? Bu örgütlerde hangi taktiği izlemelidirler?

İlk soruyu kesin bir hayırla cevaplandırmak olanaksızdır. Partisiz (yani az yada çok bilinçli burjuva) örgütler içinde sosyalistlerin hiç bir şekilde, hiç bir koşul altında bulunamayacağını söylemek doğru olmaz. Demokratik devrim döneminde partisiz örgütlerde görev almayı reddetmek, bazı hallerde demokratik devrime katılmayı da reddetmek demektir.

Fakat, elbette, sosyalistler bu «bazı haller»i çok az sayıya indirmeli ve bu türden örgütlere böyle katılmaları ancak kesinlikle belirli, sınırlı koşullar altında kabul etmelidirler. Çünkü, partisiz örgütler, daha önce söylediğimiz gibi sınıf savaşının

embriyon şeklidir, parti olarak sıkı örgütlenme sınıf savaşı ilkeleri bakımından bilinç, açıklık, kesinlik ve katılık sorunudur.

Proletarya partisinin politik ve ideolojik bağımsızlığının korunması, sosyalistler için değişmez, mutlak, kesin bir zorunluluktur. Bunu göz önüne almayanlar «sosyalist» görüşleri ne derece içten olursa olsun (lafta sosyalistler) gerçekte sosyalist olmaktan çıkar.

Bir sosyalist ancak özel durumlarda partisiz örgütlere katılmayı kabul eder. Bu katılmanın özelliği, koşulları vs. gibi amaçları da bütünüyle temel gayeye bağlı olmalıdır: Sosyalist devrimin yönetimi için sosyalist proletaryanın hazırlanması ve örgütlenmesi.

Özellikle demokratik devrim döneminde ve en başta proletaryanın belirleyici bir rol oynadığı bir demokratik devrim sırasında koşullar bizi partisiz bir örgüte girmeye zorlayabilir. Bu katılma, örneğin, belli belirsiz demokratik bir dinleyici kitlesi önünde sosyalist propaganda için ya da karşı-devrim karşısında sosyalist ve demokrat devrimcilerin ortak mücadelesinin çıkarı için gerekli olabilir. Birinci halde, katılma görüşlerimizi yaymak için bir yoldur; ikincisinde belirlenmiş devrimci sonuçu ön gören stratejik bir ittifak olabilir. Her iki halde de ancak işçi partisinin bağımsızlığı bütünüyle korunmuşsa ve —zorunlu koşul— eğer parti bütünlüğü içinde, partisiz Sovyetlerde yada Derneklerdeki «temsilcilerini» yönetiyor ve kontrol ediyorsa kabul edilebilir.

Bu kontrol ve yönetme, Partimiz kanun dışı çalışırken hemen hemen altından kalkılamayacak, çok büyük güçlüklerle karşılaşıyordu. Bugün Par-

ti gitgide gün ışığına çıktıkça bu kontrol ve yönetim daima daha geniş bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Bu kontrol ve yönetim yalnız Partinin «zirve»si düzeyinde değil, fakat zorunlu olarak taban düzeyinde, Parti üyesi bütün örgütlü işçiler düzeyinde yapılmalıdır. Paltisiz Sovyet ve derneklerdeki sosyal-demokratların çalışma raporları, bu çalışmaların koşulları ve amaçları üzerine konferanslar, bu çalışmalar konusunda Partinin çeşitli örgütlerinin vardığı sonuçlar, bütün bunlar, eksiksiz, işçi partisinin pratiğine girmelidir. Ancak, Partinin bütününün bu **gerçek** katılması, bu türden bir çalışmaya **yön** vermesi pratikte genel demokratik etkinliğin karşısına gerçek sosyalist etkinliği koyabilir.

Partisiz örgütler içinde taktiğimiz ne olmalıdır? Önce, özel ilişkiler kurmak için bütün fırsatlardan yararlanmak ve bütün sosyalist programımızı yaymak. İkinci olarak, en tam ve en kesin demokratik devrimin görüş açısına göre o anın acil politik hedeflerini saptamak, demokratik devrimin sloganlarını ortaya atmak, pazarlıktan başka bir şey yapmayan liberal demokrasiden farklı olarak, savaşan devrimci demokrasinin gerçekleştirmek zorunda olduğu değişimlerin «program»ını belirtmek.

Ancak bu koşullar altında bugün işçiler tarafından kurulan, yarın köylülerin, yarından sonra askerlerin kuracağı partisiz devrimci örgütlere Partimiz örgütlerinin katılması doğru ve verimli olabilir. Ancak bu koşullar altında işçi sınıfı partisinin burjuva devrimindeki iki görevini yerine getirebilecek durumda olabiliriz. Bu iki görev: Demokra-

tik devrimi sonuna kadar götürmek, sermayeyi devirmek üzere dolu dizgin bir mücadeleye girmek için özgür olması gereken sosyalist proletarya saflarını genişletmek ve güçlendirmektir.

«Novaya Jizn» No. 22-27
26 Kasım ve 2 Aralık 1905
İmza: N. Lenin

V. Lenin
Bütün Eserleri
c. 10, s. 71-79

BÜYÜK İNİSİYATİF

(Geri Hizmetteki İşçilerin kahramanlığı ve «Komünist Cumartesiler» Üzerine)

Basın kızıl ordu askerlerinin kahramanlığını pek çok örnekle sergiliyor. Kolçak ve Denikin (3) çetelerine, büyük toprak sahipleri ve kapitalist alaylarına karşı savaşan işçi ve köylüler de sosyalist devrimin kazandırdıklarını savunmada çoğu kez cesaret ve dayanıklılık mucizeleri gösterdiler. Gerilla yaşayışını bırakma, yorgunluk ve disiplinsizlikten sıyrılma zor ve yavaş oluyor, fakat bu süreç herşeye rağmen ilerliyor. Sosyalizmin zaferi için kendini feda eden emekçi kitlelerin kahramanlığı, Kızıl Ordunun yeni, kardeşçe disiplininin, yenilenişinin, güçlenişinin ve gelişiminin temelidir.

Geri hizmetteki işçilerin kahramanlığı da dikkate değer, bu bakımdan, işçilerin kendi inisiyatifleriyle kurdukları, kendi örgütleri olan **komünist cumartesiler** gerçekten çok büyük bir önem ta-

şır. Bunun sadece bir başlangıç olduğu açıktır, fakat bu, sonsuz derecede önemli bir başlangıçtır. Bu, burjuvazinin devrilmesinden daha güç, daha esaslı, daha köklü, daha kesin bir devrimin başlangıcıdır. Çünkü bu, bizim hergünkü hayatımızın tekdüzeliğine, gevşekliğimize, küçük burjuva bencilliğimize, lanet olası kapitalizmin işçi ve köylüye miras bıraktığı alışkanlıklara karşı kazanılmış bir zaferdir. Bu zafer sağlamlaştığında, o zaman ve ancak o zaman, geriye, kapitalizme dönüş olanaksızlaşacak, komünizm gerçekten yenilmez olacaktır.

17 Mayıs tarihli **Pravda**, yoldaş A.J.nin «Devrimci Çalışma Biçimi (Komünist Cumartesiler)» adlı bir makalesini yayınladı. Bu makalenin önemi o kadar büyüktür ki, onu bütünüyle almadan geçemiyeceğiz.

Devrimci Çalışma Biçimi
(Komünist Cumartesiler)

RKP (Rusya Komünist Partisi) Merkez Komitesinin **devrimci çalışma biçimi** konusundaki mektubu komünist örgütlere ve komünistlere büyük bir güç kazandırdı. Genel atılım içerisinde hareketete geçen komünist demiryolu işçilerinin çoğu cepheye katıldı, fakat bunların çoğunluğu ne sorumlu oldukları görevleri bırakabildiler, ne de devrimci çalışma biçimi için yeni yöntemler bulabildiler. Hareketin yavaşlığı ve bürokratik işlemlerin yaygınlığı konusunda taşradan gelen haberler Moskova-Kazan demiryolu ağının sorumlularını demiryolu yönetimi mekanizması üzerine eğilmeye zorladı. İşgücü azlığı ve pek yoğun olmayan çalışmalar nedeniyle, acele siparişler ve lokomotiflerde derhal yapılması gereken onarımlar geriye kalıyordu. 7 Mayısta yapılan bir toplantıda Moskova-Kazan demiryolunda görevli komünist ve sempatizanlar, Kolçak'ı yenmek için acele yardım göndermek gerektiği, lafı bırakıp işe koyulma zamanı geldiği kararını aldılar. Karar taslağında şöyle deniliyordu:

«İçte ve dıştaki durumun güçlüğü karşısında, sınıf düşmanlarının üstesinden gelmek için, komü-

nist ve sempatizanlar yeni bir gayret göstermek, dinlenme zamanlarından bir saat feda edip iş saatlerini artırmak, yani günlük çalışma süresini bir iş saati uzatmak, derhal gerçek bir değer elde edebilmek için bütün bu saatleri birleştirip cumartesi günleri 6 saatlik bir çalışma yapmak zorundadırlar. Komünistlerin, devrimin zafere ulaşması için ne sağlıklarını, ne de hayatlarını esirgeyecekleri göz önüne alınarak bu çalışmanın ücretsiz olması kararlaştırılmıştır. Kolçak tamamiyle yenilinceye kadar **komünist cumartesiler** tüm Moskova-Kazan yöresinde uygulanacaktır.»

Bazı duraksamalardan sonra, karar taslağı oy birliği ile kabul edildi.

10 Mayıs cumartesi günü, komünistler ve sempatizanlar, tıpkı askerler gibi, işbaşına geldiler, yerlerini aldılar, itişip kakışmaya meydan vermeden ustabaşıları herkese yapacağı işi gösterdi.

Devrimci biçimde çalışmanm sonuçları aşağıdadır. Çalışılan yerler ve yapılan işlerin niteliği için tabloya bakınız.

Yapılan işin toplam değeri (normal ücrete göre) 5 milyon rubleye erişiyordu, ek mesai olarak hesaplanırsa bunu 1,5 katı kadar fazlaydı.

Yükleme çalışmasının verimi sıradan işçilerin yaptığı işe göre % 270 oranında yüksekti. Diğer çalışmalar hemen hemen buna eşit yoğunluktaydı.

İş gücü azlığı ve bürokratik nedenlerle acele siparişlerde meydana gelen 7 günle 3 ay arası gecikmeler giderildi.

Çalışma, kolayca giderilebilen bazı güçlüklere rağmen yapıldı. Bazı yardımcı araç ve gereçlerin azlığı, grupların 30-40 dakika beklemesine sebeboluyordu.

TABLO

(Not: Pud, 16 kilograma eşit bir ağırlık birimi)

Çalışma Yeri	İşin Cinsi	İşçi sayısı	Çalışma S'iresi		Sonuçlar
			İşçi Başına	Toplam	
Moskova Merkez Lokomotif Onarım Atölyesi	Perovo Murom, Alatır, Suzrana gitmek üzere. Demiryolu ağı için malzeme, lokomotiflerin onarımı için gerekli araç, gereç, vagonlardan sökülmüş parçalar yüklenmesi.	48	5	240	Yükleme : 7500 pud.
		21	3	63	
		5	4	20	Boşaltma : 1800 pud.
Moskova yolcu trenleri lokomotif deposu.	Lokomotiflerin Büyük onarım işleri	26	6	130	Toplam olarak 1,5 lokomotif onarıldı.
Moskova Garı	Lokomotif Onarımı	24	6	144	2 lokomotif yeniden servise sokuldu, diğer 4 lokomotifin bazı parçaları söküldü.
Moskova Vagon servisi	Yolcu vagonları Onarımı	12	6	72	2 tane 3. mevki vagon
«Perevo» Merkez Vagon Onarım Atölyesi.	Vagon onarımı ve cumartesi pazar günlerine ait bazı bakım işleri	46	5	230	12 marşandiz vagonu, 2 açık vagon
		23	5	115	
Toplam		205	—	1014	Toplam olarak 4 lokomotif ve 16 vagon yeniden servise sokuldu. 9300 pudluk yük yüklendi yada boşaltıldı.

Çalışmalara nezaret etmek için işbaşında kalan yönetici personel yeni çalışmalar için gerekli hazırlığı yapmaya güç yetişiyordu. Yaşlı ustabaşı, bir tek **komünist cumartesi** çalışmasında bilinçsiz ve az disiplinli işçilerin bir haftada altından zor kalkabileceği işin yapıldığını söylerken abartmaya varmıyordu.

Bu çalışmalara, Sovyetler iktidarına içtenlikle bağlı sade partizanların da katıldığı, daha sonraki cumartesilere bunların akın akın katılacağı bilindiğine göre ve Moskova-Kazan hattı komünist demiryolu işçilerinin örneğini diğer örgüt üyeleri de uygulamak istediğinden, taşradan aldığım bilgilere dayanarak örgütlenme sorunu üzerinde duracağım.

Çalışmaya, devamlı bir işi olan komünistlerin % 10'u katılmıştı. Diğerleri, hat komiserliğinden şu yada bu girişimin komiserliğine kadar sorumluluk isteyen görevlerde bulunuyorlardı. Yine sendika militanları, ulaşım yolları Komiserliği ve müdürlüğünde görevli memurlar da Komünist cumartesi çalışmalarına katkıda bulunmuştu.

Anlaşma içinde çalışmanın verdiği heyecanın eşi benzeri yoktu. İşçiler, büro memurları, yöneticiler kavgasız, gürültüsüz 40 pudluk bir tekerleği kaldırıp yolcu treninin lokomotifine takılmak üzere iterken çalışkan karıncalara benziyor, kollektif çalışma, yürekleri işçi sınıfının kesin zaferine inancı güçlendiren ateşli bir sevinç duygusuyla dolduruyordu. Bütün dünyadaki açgözlüler, zafer kazanmış işçileri boğmayı başaramayacak, içteki sabotajcılar Kolçak'ı boşuna bekleyip duracaklar.

Çalışma bitince, hiç görülmemiş bir manzara ile karşılaşıldı: Yüz kadar komünist, yorulmuş fakat gözleri neşeden parlar bir halde, eserlerinin

başarısını Enternasyonal'i söyleyerek kutluyorlardı; sanki Enternasyonal'in zafer dolu sözleri duvarları aşacak, işçilerin Moskova'sına yayılacak ve bir kayanın titreşimleri iletmesi gibi emekçilerin tüm Rusya'sına yayılıp yorgun, az disiplinli işçileri canlandıracak, harekete geçirecek gibiydi.

A.J.

Bu «Örnek alınmaya değer» çalışmayı öven 20 Mayıs tarihli **Pravda'da** bu başlık altında, yoldaş N.R.'nin imzasıyla yayınlanan makalede şunlar yazılıydı :

«Komünistlerin gerçekleştirdiği buna benzer çalışmalar az değildir. Ben bunlardan birini elektrik santralinde ve birçok demiryolunda gördüm. Nikolayevskaya demiryolunda, komünistler, döner platform çukuru içine devrilmiş bir lokomotifi çıkarmak için birkaç gece süren bir ek mesai düzenlediler. Kuzey hattında bütün komünist ve sempatizanlar kışın, birçok pazar gününü karla kaplı yolu açmak için çalışmakla geçirdiler. Birçok marşandiz garının komünist hücreleri, hırsızlığa karşı mücadele etmek için gece bekçiliği yaptılar, fakat bu geçici bir işti, düzenli değildi. Kazan hattının demiryolu işçileri ise çalışmanın metodlu ve devamlı olmasını sağlayan yenilikler getirdiler. Kazan demiryolu hattı işçileri «Kolçak'a karşı tam bir zafer kazanılıncaya kadar çalışmaya devam etmeye» karar vermişlerdi, çalışmalarının bütün değeri bundan ileri gelir. Ülke savaş durumunda olduğu sürece komünist ve sempatizanların iş gününü bir saat uzattılar, aynı zamanda da üretici çalışma örneği verdiler.

Bu çalışmadan örnek alınmalıdır ve alınmıştır. Aleksandrovskaya demiryolunda çalışan komünist ve sempatizanların yaptığı genel kurul toplantısında, askeri durum ve Kazan hattında çalışan yoldaşların aldığı karar incelendikten sonra şu karar kabul edilmiştir: 1. Aleksandrovskaya demoryolu komünist ve sempatizanları için «cumartesi» ler uygulanacaktır. İlk «cumartesi»nin tarihi 17 Mayıs olarak saptanmıştır. 2. Komünist ve sempatizanlar arasında seçme yapılarak işçilere nasıl çalışmak gerektiğini, elde bulunan malzeme, araç ve erzaktan en verimli bir şekilde yararlanarak neler yapılabileceğini gösterecek, onlara örnek olacak model ekipler örgütlenecektir.

Kazan demiryolu hattında görevli yoldaşlardan alman bu örnek geniş bir yankı uyandırdı. Gelecek cumartesi günü partisiz işçilerin akın etmesi bekleniyor. Bu satırları yazdığımız sırada Aleksandrovskaya demiryolu atölyelerinde komünistlerin ek çalışmaları henüz başlamış değildi; fakat, partisiz kitleleri harekete geçirmek için, söylentisinin işçiler arasında yayılması yetti: «Dün bunu bilmiyorduk, yoksa hazırlığımızı ona göre yapar ve biz de çalışırdık», «Ne olursa olsun, gelecek cumartesi çalışmalara katılacağım.» Her yerde bu sözler işitiliyor. Böyle bir çalışmanın uyandırdığı etki çok büyük oluyor.

Bütün geri hizmetteki komünist hücreleri Moskova-Kazan demiryolu hattında görevli yoldaşlardan örnek almalıdır. Yalnız Moskova demiryolu şebekesi hücresi değil, bütün Rusya Parti örgütü bu örneğe göre çalışmalıdır. Kırsal bölgelerde de, komünist hücreleri, kızıl ordu askerlerinin ailele-

rine yardım etmek için, onlara ait tarlalarda çalışmalıdır.

İlk komünist cumartesi günü, Moskova-Kazan demiryolu hattı işçileri Enternasyonal'i söyleyerek çalışmalarını bitirdiler. Eğer bütün Rusya Komünist örgütü bu çalışmayı örnek alır ve başarı ile uygularsa, Sovyetler Cumhuriyeti, bütün emekçilerin Enternasyonali'nin güçlü notalarının da yardımıyla önümüzdeki güç ayların üstesinden gelecektir...

İş başına, komünist yoldaşlar!

23 Mayıs 1919 tarihli **Pravda** şunları yazıyor:

17 Mayısta Aleksandrovskaya demiryolunda ilk komünist cumartesi uygulandı. 98 komünist, genel kurul toplantısının kararına uyarak, 5 saat ücretsiz fazla mesai yaptılar. Sadece, paralı olarak ikinci bir öğle yemeği verildi. Bu yemekte, beden emeği harcayan işçiler olarak yarım kilo ekmeği hakettiler.

Çalışmaların hazırlık ve örgütlenişi yetersiz olduğu halde, **verim hergünkü verimin iki-üç katı oldu.**

Örneğin :

4 saatte 5 tornacı 80 dingil hazırladı. Hergünkü verimin % 213 fazlası.

4 saatte 20 işçi 600 pudluk eski malzeme ve herbiri 3,5 pud ağırlığında 70 vagon makası toplayıp bir araya koydular. Toplam, 850 pud. Hergünkü verimin % 300 fazlası.

«Yoldaşlarımız bu durumu şöyle açıklıyorlar: normal zamanda işten bıkıyorlar, iş onları sıkıyor, burada ise gönüllü olarak, heyecanla çalışıyorlar. Fakat, bundan böyle, hergünkü çalışmalarında, ko-

münist cumartesi günü başardıkları işten daha azını yapmaktan utanacaklardır.»

«Şimdi birçok partisiz işçi cumartesilere katılmayı istediklerini söylüyorlar. Gönüllü lokomotif onarım ekipleri, her cumartesi «mezarlıktan» bir lokomotif çıkarıp onarmaya, yeniden hizmete sokmaya hazır olduklarını bildiriyorlar.

Viazma hattında da buna benzer cumartesiler örgütlendiğini haber aldık.»

7 Haziran tarihli **Pravda**'da yoldaş A. Diaçenko günlerinin nasıl geçtiğini anlatıyor. «Komünist Cumartesi Notları» başlıklı makalesinin en önemli bölümünü yayınlıyoruz :

«Demiryolu komünist bölge komitesi kararı üzerine, arkadaşımla beraber, büyük bir sevinç içinde cumartesi «stajımı» yapmaya gittim. Birkaç saatlik bir süre için, kaslarımı çalıştırarak kafamı dinlendireceğime seviniyordum. Demiryolu marangozhanesinde çalışacağız. Geliyoruz, arkadaşlarla tanışıyor, selamlaşıyor, birbirimizle şakalaşıyoruz; sayım yapıyoruz, 30 kişiyiz... «Canavar» karşımızda dikiliyor: 600 - 700 pud gibi hatırı sayılır bir ağırlığa sahip buhar kazanı; işte, onun yerini değiştirmemiz lâzım, yani 1/4 yada 1 3 vestlik bir uzaklığa, platforma kadar yuvarlamamız gerekiyor. Kuşku, sinsice kafamıza sokuluyor... Fakat işe, işe hazırlandık bile: yoldaşlar kazanın altına sadece birkaç ağaç sırık koyuyorlar ve çalışmaya başlıyor... Kazan uzun boylu direniyor, fakat sonunda kımıldıyor. Seviniyoruz, çünkü sayıca fazla değiliz... Bizden üç kat daha kalabalık, komünist olmayan işçiler ekibi onbeş gün sürüklemeye uğraştığı halde yenilmeyen, bizi bekleyen bu alemet değil mi?... Bir saat, ara vermeden, «ekip başımı-

zın» «bir, iki, üç» diye verdiği komuta uyarak, kan ter içerisinde çalışıyoruz, kazan ilerliyor, ilerliyor. Fakat, birdenbireeyvah! Bir dizi arkadaşımız komik bir biçimde yere yuvarlanıyor. Kopan ipin oyununa gelmişler... Gecikme bir dakikadan fazla sürmüyor, ipin yerine bir halat bağlıyorlar... Akşam oluyor, güneş ufka doğru eğiliyor; daha şu küçük tepeyi de tırmanmamız gerek, ondan sonra az birşey kalıyor. Kaslarımız çatırdıyor, avuçiçlerimiz yanıyor, hepimize sıcaklık basıyor; bütün gücümüzle itiyoruz, iş ilerliyor. Orada bulunan «yöneticiler» bu başarı karşısında heyecanlanarak kendiliklerinden halata yaklaşıyorlar. Aman, yardım edin, vakit az kaldı! Bir kızıl ordu askeri bize dik dik bakıyor. Elinde akordeonu. Acaba aklından neler geçiyor? Kim bunlar? Cumartesi günü herkes evinde iken burada ne arıyorlar? Bütün bu sorularına cevap veriyorum. Diyorum ki: «Arkadaş, bize neşeli birşeyler çal. Biz sıradan işçiler değil gerçek komünistleriz. Görüyorsun ya elimizden nasıl iş çıkıyor. Buraya tembellik yapmaya değil, candan yürekten çalışmaya geldik.» Kızıl ordu askeri akordeonunu yavaşça yere bırakıp halata sarılıyor.

Yoldaş U. güzel sesiyle bir türlü söylemeye başlıyor. Hep beraber katılıyoruz. İşçi türküsünün sözleri yankılanıyor: «**Heyyamola, heyyalessa...**»

Çalışmaya alışık olmayan kaslarımız çabuk yoruluyor, omuzlarımızda, sırtlarımızda ağrılar duyuyoruz... Ne de olsa, önümüzde bir günlük serbest zaman ve dinlenme var. Kendimizi toparlayabiliriz. Hedefe varmaya az kaldı, bir takım kısa duraklamadan sonra «canavar» platformun önüne hemen yanına kadar geldi; altına lataları koyun, platformun üzerine çıkarın ki kazan bunca zaman-

dır beklenen işi yapsın. Artık hep beraber yerel hücrenin «klüb»üne gidebiliriz. Afişlerle bezenmiş, tüfeklerle süslenmiş, apaydınlık bir yer burası. Enternasyonali güzelce bir söyledikten sonra kendimize «rom»lu çay ve ekmek ziyafeti çekiyoruz. Yaptığımız ağır çalışmadan sonra, bölge komitesindeki yoldaşlarımızın ikram ettiği bu kahvaltı bizim için sözle anlatılamayacak kadar değerli. Yoldaşlarımızla arkadaşça vedalaşıp yola düşüyoruz. Devrimci marşlar uyuyan sokakların sessizliği içinde çınlıyor, adımlarımızı marşın temposuna uyduruyoruz. «Yürüyelim, yoldaşlar», «Kalk, ey lanetle damgalanmış...» Marşımız, emeğin Enternasyonal marşı dalga dalga yükseliyor.

Bir hafta geçiyor. Kollarımız ve omuzlarımız biraz dinleniyor ki, yeni bir «cumartesi» için, dokuz vest uzağa, vagon yapmaya gidiyoruz. Perevo' da bu. Yoldaşlar bir vagonun damına çıkmış, hep bir ağızdan Enternasyonali söylüyorlar. Yolcular şaşkınlıklarını gizliyemeden bizi dinliyorlar. Tekerlekler marşa tempo tutuyor. Tepesine tırmanmaya zaman bulamadığımız için kapalı vagonun her tarafına asılmış, basamaklarına doluşmuşuz. İşte istasyon, varıyoruz, geniş bir avluya geçiyor, nazik komiser G.nin karşısına çıkıyoruz.

— Çok iş var, fakat yetecek kadar adam yok! Otuz kişi, 6 saatte 13 vagon onarmak zorunda. İşte işaretli tekerlek çiftleri. Vagonların hepsi boş değil, dolu bir sarnıç vagonu da var... Pöh!. Yoluna koyarız, yoldaşlar.

Çalışma var hızıyla başlıyor. Diğer beş arkadaşımla beraber, palanga başında çalışıyorum. 60 - 70 pudluk tekerlek çiftleri, omuzla itilip ekip başının kumanda ettiği iki palanga yardımıyla.

canlı ve çevik, bir yoldan diğerine atlıyorlar. Bir çiftin yerini hemen başka bir çift alıyor. Hepsi biraraya toplanınca bu hurda yığınını çabucak bir arabalığın dibine gönderiyoruz... Ta ötede, loşluk içinde, çekiçler vuruluyor, arı gibi çalışkan arkadaşlarımız «hasta» vagonları onarıyorlar. Marangozluk, boyacılık yapan yada vagonların damlarını aktaran yoldaşlar işi canlı bir biçimde yürütüyor, bu da bizleri ve komiser yoldaşı neşeye boğuyor. İşte, demirciler bizi yardıma çağırıyor. Taşınabilir bir demirci ocağında, kaza eseri çarpılan bir dingili kızdırıyoruz. Akkor halinde, kıvılcımlar saçıyor. Örse yerleştiriyoruz. Tecrübeli bir arkadaşımızın gözetimi altında ustaca vuruşlarımızla, düzgün şeklini alıyor. Daha akkor halinde iken hızla yerine götürüp, demirden yuvası içine oturtuyoruz, birkaç darbeyle iyice yerine yerleşiyor. Vagonun altına giriyoruz. Bütün bu bağlantı takımları ve dingiller sanıldığı kadar basit değil. Vidalardan, sprial yaylardan meydana gelen karmaşık bir sistem bu...

Çalışma son hızıyla ilerliyor, hava gittiyçe daha çok kararıyor, ateşlerin parıltısı daha da artıyor. İşler artık bitmek üzere. Birçok yoldaş, işini bitirmiş, tekerlek çemberleri yığını yanında, sıcak çayı yudum yudum, tadını çıkararak içiyor. Mayıs gecesi serin, gökte hilal şeklindeki ay ruhları okşayan bir güzellik yaratıyor. Şakalaşıyor, gülüşüyor, birbirimize takılıyoruz.

— Çalışma artık, yoldaş G., 13 go... ...eyine yetmez!

Fakat yoldaş G. çalışmaktan hiç bıkmıyor.

Cay içiyoruz. Zafer şarkılarımızı söyl... ... ve çıkış kapısına yöneliyoruz.»

Komünist cumartesiler örgütleme hareketine, yalnız Moskova'da rastlanmamıştır. 6 Haziran tarihli **Pravda**'da şu haber yer alıyor:

«Tver'de ilk komünist cumartesi 31 Mayısta yapıldı. 123 komünist demiryollarında çalıştılar. Üç buçuk saat içinde, 14 vagon dolduruldu, boşaltıldı, 3 lokomotif onarıldı, yakıt olarak 10 sajen kübük odun kesildi, diğer bazı işler yapıldı. Kalifiye, komünist işçilerin randımanı, hergünkü randımanın 13 kat fazlası oldu.

Nihayet, 8 Haziran tarihli **Pravda**'da şunları okuyoruz:

KOMÜNİST CUMARTESİLER

Saratov, 5 Haziran. Moskovalı yoldaşlarının çağrısına uyan komünist demiryolu işçileri, parti üyeleri genel kurul toplantısında, ulusal ekonomiyi desteklemek için her cumartesi, beş saat ücretsiz ek çalışma yapmayı kararlaştırdılar.

■

Komünist cumartesilerle ilgili haberleri en ince ayrıntılarına kadar, bütün genişliğiyle verdim, çünkü, komünizm eserinin kuruluşunun, basının yeterli ilgiyi göstermediği ve bizim de yeterince değerlendiremediğimiz en önemli yönlerinden biri kesinlikle budur.

Politika üzerine daha az gevezelik, komünizmin kuruluşunun en basit, fakat canlı, hayattan çıkan ve hayat tarafından doğrulanan olaylarına daha çok dikkat! Bu sloganı, biz yazarlar, ajitatörler, propagandacılar, örgütleyiciler, hepimiz bıkmadan tekrarlamalıyız.

Devrim ertesinde, bizi en çok düşündürenin, burjuvazinin direncini kırmak, sömürücüleri yenmek, komplolarını bastırmak (örneğin esklavajistler «köle sahipleri» komplosu (4) bunlar, bütün Yüz-Karaların, kadetlerin, menşeviklerin ve sosyalist-devrimcilerin satılmış olduğu Petrogradı ele geçirmek istiyorlardı (5)) gibi önemli ve temel görevler olması doğal ve kaçınılmazdır. Fakat bu göreve paralel olarak, en az onun kadar başarılması gerekli bir başka görev daha karşımıza çıkıyor ve gün geçtikçe önemi artıyor: komünizmin kurulması, yeni bir toplumda, yeni ekonomik ilişkiler yaratılması.

Daha önce birçok defa belirttiğim ve 12 Martta Petrograt Milletvekilleri Sovyetindeki konuşmamda da sözünü ettiğim gibi, proletarya diktatörlüğü, sömürücülere karşı şiddet uygulamak demek değildir, hatta temelde şiddet de değildir. Bu devrimci şiddetin ekonomik temeli, canlılığının ve başarısının güvencesi, proletaryanın, kapitalizme göre daha yüksek tipte bir toplumsal iş örgütlenişi getirmesi ve gerçekleştirmesidir. İşte, sorunun canalıcı noktası budur. İşte komünizmin tam ve yenilmez zaferinin kaynağı ve güvencesi budur.

Feodal toplumsal iş örgütü sopayla sağlanan disipline, emekçilerin son derece bilgisizliğine, aptallaştırılmasına dayanıyordu. Feodal toplumda emekçiler, bir avuç büyük toprak sahibi tarafından herşeyden yoksun edilir, aşağılanırdı. Kapitalist toplumsal iş örgütü ise, açlık disiplinine dayanıyordu. Büyük emekçi kitlesi, kültürün ve burjuva demokrasisinin gerçekleştirdiği ilerlemeye rağmen, en ileri demokratik ve uygar cumhuriyetlerde bile, bir avuç kapitalist tarafından ezilen, her-

şeyden yoksun edilen, aşağılanan, bilgisiz ve aptallaştırılmış ücretli köle yada köylü kitlesi olarak yaşamaya devam ediyordu. İlk adımı sosyalizm olan komünist toplumsal iş örgütü, büyük toprak sahiplerinin olduğu gibi kapitalistlerin de boyunduruğunu silkip atan emekçilerin bilinçli olarak, özgür iradeleriyle sağladıkları bir disipline dayanır ve gün geçtikçe daha da sağlam biçimde bu disiplin üzerinde temellenecektir.

Bu yeni disiplin gökten inmez, dindarca bir yakarışın ürünü de değildir. Bu disiplin, yalnız ve yalnız kapitalist büyük üretimin maddi koşullarından çıkar. Onlarsız, bu disiplin olamaz. Bu maddi koşulları getiren, yada bunların zanaatkarı diyebileceğimiz sınıf, tarihi bakımdan iyice belirlenmiş, oluşumunu tamamlanmış, örgütlenmiş, çelikleşmiş, kendini eğitmiş, öğrenmiş, büyük kapitalizm tarafından savaşçı olarak yetiştirilmiş bir sınıftır: Bu sınıf proletaryadır.

Latince kökenli, bilimsel, tarihi ve felsefi bir terim olan proletarya diktatörlüğü, daha basit bir biçimde dilimize çevrilirse şu anlama gelir:

Sermaye boyunduruğunu devirmek için yapılan mücadelede ve devrim sırasında, kazanılan zaferi sürdürmek ve güçlendirmek, yeni, sosyalist toplum düzeni yaratmakta; sınıfları tamamıyla ortadan kaldırmak için yapılacak mücadelede, emekçiler ve sömürülenler kitlesini yönetebilecek tek sınıf, şehirlerdeki işçiler, genellikle fabrika işçileri, yani sanayi işçileri sınıfıdır. (Söz arasında şunu da belirtelim: sosyalizmle komünizm arasındaki bilimsel fark, sosyalizmin, kapitalizmden sonra ortaya çıkan yeni toplumun birinci aşaması; komü-

nizmin ise, bu toplumun bundan sonra gelen, daha yüksek bir aşaması anlamına gelmesidir.)

Sarı «Bern» (6) Enternasyonalin yanlışı, baştakilerin proletaryanın sınıf savaşını ve yönetici rolünü sadece sözde bilmeleri, düşüncelerini sonuna kadar götürmekten, burjuvaziye dehşet veren, bir türlü kabul etmeye yanaşmadığı kaçınılmaz sonuca varmaktan korkmalarıdır. Proletarya diktatörlüğünün de, sınıflar büsbütün ortadan kalkmadığı sürece kaçınılmaz olan, sermayenin devrilmesinden hemen sonra, özellikle daha amansız ve kendine özgü bir hale gelecek olan sınıf savaşının aşamalarından biri olduğunu kabul etmekten korkuyorlar. Siyasi iktidarı ele geçiren proletarya, sınıf savaşını bırakmaz; sınıflar ortadan kaldırılana kadar başka koşullar altında ve başka biçimlerde, başka yollardan bu savaşı sürdürür.

Fakat, «sınıfların ortadan kaldırılması» nedir? Sosyalistim diyen herkes sosyalizmin bu en son amacına inanır da anlamı üzerinde düşünmek istemez. Tarihi olarak belirlenmiş bir üretim sistemi içindeki yerlerine ve bu üretim araçları ile olan ilişkilerine (bu ilişkiler daha çok yasalarla saptanmış ve korunmuştur), toplum içindeki iş örgütlenmesinde oynadıkları rollere ve dolayısıyla sosyal zenginlikten paylarını almakta başvurdukları yollara ve elde ettikleri payın büyüklüğüne göre birbirinden ayrılan geniş insan gruplarına sınıf denir. Sınıflar öyle insan gruplarıdır ki, bir grup, belirli bir sosyal ekonomi düzeni içinde aldığı farklı yer sebebiyle diğer grubun emeğine sahip çıkabilir.

Sınıfları tamamıyla ortadan kaldırmak için, sadece sömürücüleri, büyük toprak sahiplerini ve kapitalistleri devirmenin onlara ait mülkiyeti or-

tadan kaldırmanın yetmiyeceği açıktır; üretim araçlarının bütün özel mülkiyetinin ortadan kaldırılması, kırsal bölgelerle şehirler, bedensel bir işte çalışan emekçilerle aydınlar arasındaki farkın silinmesi de gereklidir. Bu, uzun bir süreç içinde meydana gelecek bir eserdir. Bu eseri meydana getirmek için, üretim güçlerinin gelişiminde ileriye doğru büyük bir adım atmak, çoğu zaman pasif, birçok küçük üretim kalıntısının özellikle dayanıklı, kırılması güç direnişini, bu kalıntılara bağlı her günlük alışkanlıkların büyük gücünü yenmek gereklidir.

Bütün «emekçi»lerin bu görevi başarmaya aynı derecede hazır ve yatkın olduğu düşüncesi, son derece anlamsız bir varsayım, nuh' zamanından kalma, Marx-öncesi sosyalistlere özgü bir hayaldir. Çünkü, bu yetenek insana doğa tarafından verilmiş değildir, tarihi olarak **yalnızca** büyük kapitalist üretimin maddi koşullarından çıkar. Kapitalizmden sosyalizme giden yolun başında, **yalnız** proletarya bu yeteneğe sahiptir. Üzerine düşen bu yüce görevi yerine getirebilecek olan odur, çünkü, birincisi, uygar toplumların en güçlü ve öncü sınıfıdır, ikincisi, en evrimleşmiş ülkelerde nüfusun çoğunluğunu oluşturur, üçüncüsü, Rusya gibi geri kalmış kapitalist ülkelerde nüfusun çoğunluğu yarı-proleterlerden, yani yılın bir kısmını düzenli bir şekilde proleterler gibi yaşayarak geçiren, bazen kapitalist girişimlerde ücretli iş yaparak, durmadan ekmek parası arayan insanlardan oluşur.

Kapitalizmden sosyalizme geçiş sorununu özgürlük, eşitlik, genellikle demokrasi, çalışmada demokrasi ve eşitlik vs. gibi beylik düşünceler yar

dımıyla çözmek isteyenler (Kautsky, Martov ve diğer sarı Bern Enternasyonali kahramanları gibi), küçük burjuva niteliklerini, dar kafalılıklarını, ideolojik plânda, kölece burjuvazinin peşisıra sürüklenen kıt zekâlı insan özelliklerini ortaya vurmaktan başka herşey yapmış olmazlar. Bu sorun ancak, politik iktidarı ele geçiren sınıfla, yani proletarya ile, emekçi halkın, örneğin yarı-proletarya gibi, proletaryanın dışında kalan kitleler arasındaki kendine özgü ilişkilerin somut incelemesi ile doğru bir çözüme ulaştırabilir. Bu ilişkiler, hayal ürünü, uyumlu, «ideal» koşullar içinde değil, burjuvazinin her alandaki öfke ve kin dolu direnişinin getirdiği gerçek koşullar içinde oluşur.

Bütün kapitalist ülkeler gibi Rusya'da da halkın, özellikle emekçi halkın büyük çoğunluğu, binlerce defa, kendinin ve yakınlarının zararına sermaye boyunduruğunu sırtında duymuş, çalıp çırpmasını görmüş, sebebolduğu hertürlü eziyeti çekmiştir. Emperyalist savaş, yani tüm dünyanın soyulup soğana çevrilmesinde aslan payının ingiliz sermayesine mi, alman sermayesine mi düşeceğinin anlaşılması için on milyon insanın yokedildiği katliam, bu deneyi olağanüstü ağırlaştırmış, şiddetlendirmiş, keskinleştirmiş, insanların bilinçlenmesine yol açmıştır. İşte, halkın ve özellikle emekçi halkın büyük çoğunluğunun, kahramanlığa varan bir gözüpeklikle, devrimci kaçınılmazlıkla sermaye boyunduruğunu silkip atan, sömürücüleri deviren, dirençlerini kıran, kam pahasına sömürücülere yer olmayan yeni bir toplum yaratma yolunu açan proletaryaya karşı beslediği sevgi bun dan ileri gelir.

Emekçi halkın proleter olmayanlar ve yarı-

proleterler kitlesinin, burjuva düzeni doğrultusunda ve burjuvazinin kanadı altında küçük-burjuva kararsızlıkları ve gerilemeleri ne denli büyük, ne denli kaçınılmaz olursa olsun, sömürücüleri alaşağı etmek ve direnişlerini kırmakla yetinmeyip, yeni, daha üst düzeyde toplumsal ilişkiler, daha yüksek bir toplumsal disiplin, yani artık hiçbir boyunduruğun altında ezilmeyen, kendi birliklerinin, kendi en bilinçli, gözüpek, örgütlü, devrimci ve kararlı öncülerinin iktidarından başka iktidar tanımayan, bilinçli ve örgütlü emekçilerin disiplinini kuran proletaryanın politik ve manevi prestijini kabul etmekten geri kalamazlar.

Sosyalizmi zafere ulaştırmak, yaratmak ve güçlendirmek için, proletarya iki görevi yerine getirmelidir: Birincisi, sermayeye karşı verdiği devrimci savaşım sarsılmaz kahramanlığıyla emekçiler ve sömürülenler kitlesini peşinden götürmek, burjuvaziyi alaşağı etmek ve direncini kırmak amacıyla, bu emekçiler ve sömürülenler kitlesini örgütlemek ve yönetmek. İkinci görev, emekçiler ve sömürülenler kitlesini olduğu kadar küçük burjuvazi tabakalarını da ekonominin yeniden kuruluşuna, yeni toplumsal ilişkilerin oluşturulmasına, yeni iş disiplinin bilimin son buluşları ve kapitalist teknolojiyi büyük sosyalist üretimin zanaatkarları olan bilinçli emekçilerin kitle halindeki birliğiyle bağdaştıran yeni emek örgütünün kuruluşuna doğru götürmektir.

Bu ikinci görev birincisinden daha zordur. Çünkü, tek bir kahramanca atılımla gerçekleştirilemez. Daha uzun süren, daha sabırlı; daha güç ve daha kahramanca bir **günlük** kitle çalışması gerektirir. Fakat, yine bu çalışma daha esaslıdır.

Çünkü, son tahlilde, burjuvaziyi yenmek için en büyük enerji kaynağı, kazanılan zaferlerin sarsılmazlığı ve sürekliliğinin tek güvencesi, ancak yeni, daha üstün bir toplumsal üretim biçimi, kapitalist ve küçük-burjuva üretiminin yerini büyük sosyalist üretimin almasıdır.

■

«Komünist Cumartesiler»in tarihi önemi büyüktür, çünkü, işçilerin üretkenliği artırmak, yeni bir çalışma disiplinini benimsemek, ekonomide ve hayatta sosyalist koşullar yaratmak için gösterdikleri bilinçli inisiyatifi kanıtlamaktadır.

1870-1871'de aldığı dersten sonra, şovenizm yada nasyonal liberalizm değil, sosyalizm yolunu seçen ender, hatta daha doğrusu çok ender rastlanır alman demokrat burjuvalarından J. Jacoby bir işçi sendikasının kuruluşunun Sadowa Savaşmdan (7) daha büyük önem taşıdığını söylemişti. Doğrudur. Sadowa Savaşı alman kapitalist ulusal devletini kurmakta önceliğin Avusturya yada Prusya burjuva krallıklarından hangisine ait olduğunu belirliyordu. Bir işçi sendikasının kurulması ise, proletaryanın burjuvaziye karşı kazanacağı dünya çapındaki zafere doğru atılmış küçük bir adımdır. Aynı şekilde, 10 Mayıs 1919'da Moskova-Kazan hattı demiryolu işçilerinin örgütlediği ilk komünist cumartesinin de, 1914-1918 emperyalist savaşında herhangibir Hindenburg yada Foch'un veya ingilizlerin kazandığı zaferlerden daha büyük bir tarihi değere sahibolduğunu söyleyebiliriz. Emperyalistlerin zaferleri milyonlarca işçinin anglo-amerikan yada fransız milyarderlerinin çıkarları için toplu kıyıma uğratılmasıdır, cançekişen

tıkabasa doymuş, çürüyen kapitalizmin vahşetidir. Moskova-Kazan hattı demiryolu işçilerinin komünist cumartesileri ise, bütün halkların kapitalizmin boyunduruğundan ve savaşlardan kurtuluşunu müjdeleyen yeni, sosyalist toplumun yapı taşlarından biridir.

Kendilerini «kamu oyu»nun temsilcisi sayma alışkanlığında olan bay burjuvalar ve uşakları (menşevikler ve sosyalist-devrimciler de dahil) tabii, komünistlerin, onlarca «muhabbet çiçeği saksısında baobab ağacı» yerine konulan umutlarıyla alay etmekten geri kalmıyorlar. Sayısız hırsızlık, tembellik, verim düşkünlüğü olayları yanında, komünist cumartesilerin azlığını alay konusu yapıyorlar. Bu baylara cevap veriyoruz: Burjuva aydınları, bilimleriyle rusyalı ve yabancı kapitalistlerin yeniden iktidar kurmalarına yardım edeceklerine emekçilere yararlı olsalardı, devrim daha çabuk gerçekleşebilir ve barışçı yoldan olabilirdi. Fakat, bu bir ütopiden başka birşey değildir, çünkü bu sorunun sınıf savaşı açısından ele alınması gerekir, oysa aydınların çoğu burjuva eğilimlidir. Proletaryanın zafere ulaşması onların yardımıyla değil, direnişlerine karşı çarpışarak (en azından birçok hallerde); en kökleşmiş burjuva aydınlarını safdışı ederek, kararsızları proletaryanın yönüne çevirerek, yeniden eğiterek, proletaryaya bağlayarak, aralarından hergün daha büyük bir kısmını proletaryaya kazandırarak gerçekleştirilecektir. Devrimin karşılaştığı güçlükleri alay konusu yapmak, panik tohumları ekmek, geriye dönüş önermek, bütün bunlar, burjuva aydınlarının başvurduğu silahlar, sınıf savaşı yöntemleridir. Bu taktikler, proletaryayı yıpratamayacaktır.

Fakat, sorun temelden alınırsa, tarihte, yeni bir üretim tarzının uzun süre başarısızlıklar, yanlışlar, bozuk yönlerle mücadele etmeksizin, birdenbire başarıya ulaştığı görülmüş müdür? Köleliğin kaldırılmasından yarım yüzyıl sonra, Rusya'da, kırsal bölgelerde, hâlâ köle alım-satımının birçok kalıntıları varlığını sürdürüyor. Amerika'da, köleliğin kaldırılmasından yarım yüzyıl sonra, kıtanın hemen hemen her yerinde, zenciler hâlâ yarı-köle durumunda yaşıyor. Burjuva aydınları (menşevikler ve sosyalist-devrimciler de dahil), kendi kendilerine sadık kalmışlardır. Sermayeye hizmet ediyorlar ve kokuşmuş, ikiyüzlü suçlamalarına devam ediyorlar. Proletarya devriminden önce, bize ütopyacılığı yakıştırıyorlardı, şimdi ise, geçmişin kalıntılarını inanılmaz bir hızla ortadan kaldırmamızı istiyorlar!

Fakat, biz ütopyacı değiliz. Burjuva suçlamalarının gerçek değerini de çok iyi biliriz. Devrimden sonra geçmişin kalıntılarının bir süre daha geleneklerde, yeninin tohumları üzerinde, zorunlu olarak varlığını sürdüreceğini de biliriz. Yeni doğunca, ondan daha güçlü olan eski bir süre daha kalır, bu, doğada olduğu gibi, toplumsal hayatta da daima böyledir. Yeni tohumların cılızlığı üzerine yapılan acı alaylar, aydın insanların ucuz şüphecilikleri, vs., bütün bunlar, proletaryaya karşı sınıfın savaşı yöntemlerinden ve kapitalizmin sosyalizme karşı savunulmasından başka birşey değildir. Yeninin tahumlarını özenle incelemeli, üzerlerine en büyük bir dikkatle eğilmeli, gelişmelerini kolaylaştırmak için her yolu denemeli, bu güçsüz filizlere bakmalıyız. Aralarından bazılarının ölmesi kaçınılmazdır. «Komünist Cumartesiler»in özellik-

le önemli bir rol oynayacağını garanti edemeyiz. Sorun bu değildir. Ne olurlarsa olsunlar, yeninin bütün tohumlarını güçlendirmek gerekir. Hayat içlerinden yaşama şansı en yüksek olanları seçecektir. Eğer bir japon bilgini, insanlığın frengiyi yenmesinde yardımcı olmak için, beklenen reaksiyonu veren 606 ncı preparatı buluncaya kadar, 605 preparat denemek sabrını kendisinde bulabilmişse, kapitalizmi yenmek gibi daha çetin bir sorunu çözmek isteyenler, yeni mücadele yöntemlerini, biçimlerini, araçlarını, aralarından en iyisini bulmak amacıyla yüzlerce, binlerce kez deneyecek kadar sebat sahibi olmalıdırlar.

«Komünist Cumartesiler»in önemi, bunları ortaya atanların olağanüstü koşullar içinde bulunan işçiler değil, kimisi vasıflı olan, kimisi olmayan, sıradan, yani en zor koşullar altında çalışan emekçiler olmalarıdır. Yalnız Rusya'da değil, bütün dünyada görülen üretkenlik düşüklüğünün nedenini çok iyi biliyoruz: emperyalist savaşın sebebolduğu sefalet, halkın yoksulluğu, sinirlilik ve yorgunluk, hastalık, besinsizlik. Bu sonuncusu hepsinden önemlidir. Açlık, işte sebep. Oysaki açlığı ortadan kaldırmak için tarımda, ulaşımda ve sanayide üretkenliği artırmak gereklidir. Sonunda bir kısır döngü içine düşüyoruz: açlıktan kurtulmak için iş verimini yükseltmek, iş verimini yükseltmek içinse açlıktan kurtulmak gerek.

Pratikte, bu çelişkilerin, kısır döngünün kırılışıyla, kitlelerin düşünce yapısındaki dönüşmeyle ve bu dönüşme nedeniyle çoğu kez tayin edici bir rol oynamaya başlayan kahramanca inisiyatifle ortadan kalktığını biliyoruz. Moskova demiryolu rençber ve memurları (tabii çoğunluğundan söz-

ediyorum, yoksa bir avuç spekülatör, yönetici ve diğer beyaz muhafızlardan değil) korkunç derecede zor koşullar altında yaşayan emekçilerdir. Beslenmeleri yetersizdir. Şimdi ise, yeni hasat mevsiminin öncesinde, besin maddeleri bunalımındaki şiddetlnemenin sonucu olarak, kısacası açlık hüküm sürmekte. İşte, «Komünist Cumartesiler»i örgütleyen, yorgun, dermansız, açlıktan bitmiş oldukları halde **hiçbir karşılık beklemeden** ek iş saatleri koyan, **üretkenlikte önemli bir artış** sağlayan, bu aç, karşı-devrimcilerin propaganda bombardımanına tutulmuş işçilerdir. En büyük kahramanlık bu değil midir? Bu, tarihi önemi olan bir dönüm noktasının başlangıcı değil midir?

Son tahlilde, üretkenlik, yeni toplumsal düzenin zaferi için herşeyden önemlidir, temeldir. Kapitalizm, kölelik ve feodalizm düzeninin egemen olduğu zamanlarda henüz bilinmeyen bir üretkenlik yaratmıştır. Kapitalizm kesinlikle yenilebilir ve bu böyle olacaktır. Çünkü, sosyalizm yeni, çok daha yüksek bir üretkenlik yaratıyor. Çok güç, çok uzun sürecek bir çalışma, fakat, başladı bile, önemli olan da bu. Eğer 1919 yılında, açlık çeken Moskova'da, aç işçiler, emperyalist savaşın dört çetin yılından, iç savaşın ondan da çetin onsekiz ayından sonra, bu yüce esere başlayabiliyorlarsa, iç savaş kazanıldıktan ve barışa kavuşulduktan sonraki ilerlemeler kimbilir nasıl olacaktır?

Komünizm, kapitalizmden daha üstün bir üretkenlik demektir. Modern tekniğin araçlarından yararlanan, gönüllü, bilinçli, ortaklaşa çalışan işçilerin üretkenliğidir bu. **Komünizmin etkin** başlangıcı olarak komünist cumartesiler son derece değerlidir. Bu, çok ender rastlanan bir olaydır, çün-

kü, henüz (partimizin programında da haklı olarak belirtildiği gibi) «kapitalizmden komünizme geçişe doğru ilk adımları atma» aşamasında bulunuyoruz.

Komünizm, **basit işçilerin** zor bir işi başararak, feragatle, üretkenlikteki artışın üzerine titrediği, kişisel olarak emekçilere dağıtılmayan, «yakınlarına» da verilmeyen, «uzak akrabalarının», yani toplumun tümünün hizmetine sunulan, önce tek bir sosyalist devlette, sonra Sovyet Cumhuriyetleri Birliğinde toplu halde yaşayan birkaç on milyon, yada birkaç yüz milyon insan arasında paylaştırılan **buğdayın, kömürün, demirin, diğer ürünlerin her kilosunun üzerine titrediği yerde başlar.**

Karl Marx, **Kapital**'de, burjuva demokratik bildirilerdeki özgürlük, insan hakları üzerine tumturaklı, parlak sözlerle, bütün ülkelerdeki küçük burjuvaları, dar kafalıları, hatta bugün, aşağılık Bern Enternasyonalinin aşağılık kahramanlarını bile körleştiren, **genel olarak** özgürlük, eşitlik, kardeşlik gibi boş laflarla alay eder (8). Bu şatafatlı bildirilere karşı Marx, sade, alçakgönüllü, pratik, alışılagelmiş bir biçimde proletaryanın sorunlarını ortaya koyuyor: İş gününün devlet tarafından kısaltılması, işte tipik bir örnek. Proletarya devrimi geliştiği ölçüde, Marx'ın gözlemlerinin doğruluk ve derinliği daha büyük bir açıklık ve kesinlikle gözlerimizin önüne seriliyor. Komünizmin gerçek «sözleriyle», Kautsky'lerin, menşeviklerin, sosyalist-devrimcilerin ve Bern'deki sevgili kardeşlerinin ince, gösterişli, boş sözleri arasındaki fark, birincilerin daima **çalışma koşullarına** varmasıdır. «Çalışma demokrasisi», «özgürlük, eşitlik, kardeş-

lik» üzerine daha az laf ebeliği yapılmalı. Günümüzde, işçi ve köylü, tıpkı tecrübeli bir insanın, «kelli felli bir bay»ın kusursuz görünüşüne bir göz atar atmaz, yanılmaksızın «kuşkusuz, hırsız bu» demesi gibi, burjuva aydınlarının şişirilmiş sözlerindeki aldatmacaları kolayca farkediyor.

Daha az şatafatlı laf, daha çok basit, gündelik çalışma. Buğlday ve kömürün her kilosunun üzerine titreyelim. Bu buğday ve kömür, aç işçiye, üstü başı yırtık - pırtık köylüye, **aracı dalaveralarıyla**, kapitalist yollardan değil, Moskova-Kazan demiryolu rençber ve memurlarının örneğindeki gibi, sade emekçilerin bilinçli, gönüllü, kahramanca, feragatli çalışması sayesinde ulaşsın.

Burjuva aydınlarının devrimci sorunlara yaklaşma biçimine özgü laf ebeliklerinin izlerine her an, her yerde, hatta bizim saflarımızda bile rastlandığını kabul etmemiz gerekir. Örneğin, basınımız geçmişin bu çürümüş kalıntılarıyla, burjuva demokrasisiyle yeterince savaşmıyor. Gerçek komünizmin basit, alçakgönüllü, gündelik, fakat canlı tohumlarına yeterince destek olmuyor.

Kadının durumunu alın. En ileri burjuva cumhuriyetindeki dünyanın en demokratik partisi bile, uzun yıllar boyunca, bu konuda bizim daha devrimin ilk yılında gerçekleştirdiklerimizin yüzde birini yapamazdı. Kadının, erkekle eşit olmayan durumuyla ilgili bütün alçakça yasaları, boşanmada karşılaştığı engelleri, boşanmayla ilgili formaliteleri, evlilik dışı dünyaya gelen çocukların baba tarafından tanınmasını, babalık aranmasını zorunlu kılan yasaları baştanaşağı yokettik. Bu yasaların birçok kalıntıları burjuvazi ve kapitalizmin bir ayıbı olarak hâlâ bütün uygar ülkelerde yaşamakta-

dır. Bu alanda yaptıklarımızla gurur duymakta bin kere haklıyız. Fakat eski burjuva yasa ve kuruluşları karmaşasını ortalıktan temizleyip yer açmaya çalıştıkça, bunların ancak ön hazırlık çalışmaları olduğunu, gerçek kurucu eylem olmadığını açıkça görüyoruz.

Kadın, kendisini özgürlüğe kavuşturan bütün yasalara rağmen, **hizmetçi köledir.** Küçük ev hizmetleri onu bunaltır, boğar, aptallaştırır, aşağılatır, mutfakla çocuk odasına zincirler, utanç verecek kadar üretimden uzak, bayağı, sinir bozucu, alıklaştırıcı ve ezici bir çalışma içinde gücünü harcamasına sebebolur. **Kadının gerçek kurtuluşu,** gerçek komünizm ancak, küçük ev ekonomisine karşı, daha doğrusu bu ekonominin tümüyle yeniden kalıba dökülüp büyük sosyalist ekonomiyi oluşturması uğruna, iktidar sahibi proletaryanın yönetimindeki kitle mücadelesi zafere ulaştığında gerçekleşecektir.

Teorık açıdan her komünist için tartışma götürmez olan bu sorun üzerinde yeterince duruyor muyuz? Hayır, elbette. Daha şimdiden bu alanda görülen **tohumlara** yeterince özen gösteriyor muyuz? Hayır, yine hayır. Halk yemekhaneleri, kreşler, çocuk bahçeleri bu tohumların basit örnekleri ve **gerçekte kadını özgürlüğe kavuşturabilecek,** toplumsal üretimde ve toplumda oynadığı rolde erkekle eşit olmayan durumunu düzeltebilecek, basit, sıradan, şatafattan, gösterişten, tumturaktan uzak araçlardır. Bu araçlar yeni değildir, büyük kapitalizm tarafından yaratılmışlardır (genellikle sosyalizmin bütün maddi koşulları gibi). Fakat, kapitalizmin egemenliği altında, bunlar, birincisi, az bulunan şeylerdi, ikincisi, ve daha önem-

lisi, bunlar ya spekülasyonun, tatlı kârların, yalanın, dolanın, en kötü yönlerini taşıyan **ticari** girişimler yada «burjuva iyilikseverliği gösterisi» idiler. Seçkin işçiler haklı olarak bu kuruluşlardan nefret eder, bunlara önem vermezlerdi.

Bu kuruluşların bizde çok daha fazlalaştığı ve özelliklerinin değişmeye **başladığı** söz götürmez. Kadın işçiler ve köy kadınları arasında düşündüğümüzden de çok sayıda, **yetenekli örgütleyiciler**, herşeyi pratikte çok iyi örgütlemeyi bilen kimseler vardır. Bunlar, çok sayıda militanın ve daha da çok sayıda sempatizanın işe katılmasını sağlar, başkalarını horgörürcesine kendini beğenmiş «aydın»ların, yada çiçeği burnunda «komünistler»in yaptığı gibi güzel konuşmalara, kışkırtmalara, tasarılar, sistemler üzerine birtakım kavgalara, gevezeliklere yer vermezler. Fakat, yine de bizler, yeninin bu tohumlarına gerektiği şekilde **özen göstermeyiz.**

Burjuvaziye bir bakın. **Kendisi** için yararlı olanın yaygınlaşmasını nasıl da iyi düzenliyor! Kapitalistlerin gözünde «model» girişimler **onların** milyonlarca basılan gazetelerinde nasıl da sütun sütun övülüyor! «Model» burjuva kuruluşlarını nasıl da bir ulusal kıvanç konusu haline getirmeye çalışıyorlar! Basınımız, en iyi yemekhaneleri yada çocuk yuvalarını bulup ortaya çıkarma, aralarından bazılarının örnek kuruluşlar haline getirilmesi konusunda ısrar etmeyi, **örnek komünist çalışma** sayesinde ne gibi insan emeği tasarrufu sağlanacağını, ilgililer için ne gibi kolaylıklar elde edileceğini, ürünlerden ne gibi bir tasarruf, kadın için hizmetçi kölelikten nasıl bir kurtuluş, sağlık koşullarında nasıl bir gelişme olacağını, alınan ve tüm

topluma kazandırılan sonuçları bütün ayrıntılarıyla açıklamayı hiçbir zaman kendine görev bilmez.

Örnek üretim, örnek komünist cumartesiler, buğdayın her kilosunun üretiminde ve bölüştürülmesinde gösterilen örnek titizlik ve dürüstlük, örnek yemekhane, şu işçi evinin yada şu bina blokunun örnek temizliği, bütün bunlar, bütün işçi ve köylü örgütlerinin olduğu gibi, basınımızın da yüz kat daha fazla dikkatini çekmeli, bunlara yüz kat fazla özen gösterilmelidir. Komünizmin tohumları bunlardır, bunları geliştirmek hepimizin en başta gelen görevidir. Erzak ve üretim durumu ne denli endişe verici olursa olsun, onsekiz aylık bolşevik iktidarı sırasında **bütün cephelerde** ilerlediğimiz inkar edilemez. Buğday stokları 30 milyon puddan (1 Ağustos 1917 - 1 Ağustos 1918 arası) 100 milyon puda (1 Ağustos 1918 - 1 Ağustos 1919 arası) yükseldi, sebze üretimi arttı, buğday kıtlığının önüne geçildi, yakıt bunalımının yol açtığı büyük güçlüklere karşın, demiryolu ulaşımında düzelme oldu. Bu genel zemin üzerinde, proletarya devleti iktidarının da desteğiyle komünizm tohumları solmayacak, tam komünizme dönüşmek üzere büyüyecek, çiçeklenecekler.

■

«Komünist Cumartesiler»in üzerinde çok düşünmeli, bu büyük inisiyatiften değerli pratik dersler alınmalıdır.

«Komünist Cumartesiler»i bütün yollara başvurarak desteklemek birinci görevimiz, başlıca görevimizdir. «Komün» kelimesi artık bizde heryer-

de kullanılmaya başlandı. Komünistler tarafından yada onlarla elbirliği yapılarak kurulan her girişim kolayca ve çabucak kendini «komün» ilan ediveriyor, bu **onur payesinin** uzun ve zorlu bir çalışmayla, gerçek komünizmin kurulması sırasında elde edilen başarılar sonucunda **kazanıldığı** çoğu kez unutuluyor.

Halk Komiserleri Kurulu kararnamesindeki «tüketim komünleri»ne (9) bu adın verilmesiyle ilgili maddenin kaldırılmasını karara bağlama düşüncesinin Merkez Yürütme Komitesi üyelerinin çoğunluğunun kafasına yerleşmesini çok doğru buluyorum. Bu kuruluşlara daha sade bir ad verelim. Böylece, yeni örgütleme çalışmalarının daha ilk adımlarında ortaya çıkacak eksiklikler, kusurlar «komün»lerin üzerine atılmayacak, hakseverliğin gerektirdiği biçimde, **kötü** komünistlere yüklenecektir. Komün kelimesini günlük konuşma dilinden kaldırmak, her önüne gelenin bu kelimeyi kendine maletmesini yasaklamak, başkabir biçimde söylemek gerekirse, bu ünvanı, yalnızca, pratikte her işi komünist biçimde düzenlemek yeteneğini gerçekten kanıtlamış ve yerel halkın oybirliğiyle onayını kazanmış gerçek komünlere vermek çok yararlı olacaktır. Önce, karşılık beklemeden çalışmaya yeteneğin olduğunu göster bakalım, toplumun çıkarı için «devrimci biçimde» çalışmaya, üretkenliği artırmaya, çalışmayı örnek bir biçimde örgütlemeye yeterli olduğunu kanıtla, ancak ondan sonra, «komün» adını, bu onur payesini kendine yakıştırabilirsin.

Bu konuda, «Komünist Cumartesiler» ayrı tutulmalıdır. Çünkü, burada, Moskova-Kazan hattı

rençber ve memurları **önce, komünistler** gibi çalışma yeteneğinde olduklarını **gerçek olgularla** kanıtlamış, ancak ondan sonra inisiyatiflerine «Komünist Cumartesi» adını vermişlerdir. Öyle davranalım ki, gelecekte de hep böyle olsun. Güç bir çalışma, uzun süre emek verilerek elde edilen pratik bir **başarıyla**, gerçekten komünist, örnek bir örgütlenmeyle kanıtlamadan, girişimine, kuruluşuna yada çalışmasına komün denilmesini isteyen acımaksızın hor görülsün, şarlatan, övüngen palavracı ilan edilip utanca boğulsun.

«Komünist Cumartesiler»in büyük inisiyatifi, başka bir alanda, partinin temizlenmesinde de kullanılmalıdır. Devrimin hemen sonrasında, küçük burjuva düşünce yapısına sahip, «namuslu» insanlar özellikle korku duyar, burjuva aydınları (tabii, menşevikler ve sosyalist-devrimciler de dahil) herşeyi sabote eder, burjuvazinin önünde yerlere kapanırken, maceracıların ve daha da zararlı başka unsurların yönetici partiye sızması kaçınılmazdır. Hiçbir devrim bunu önleyememiştir ve önleyemeyecektir. Önemli olan, ilerici, sağlıklı ve güçlü bir sınıfa dayanan yönetici partinin saflarını temizlemeyi bilmesidir.

Bu konuda, çoktan işe başladık. Bıkmadan, zayıflık göstermeden devam etmek gerekli. Komünistlerin savaşa alınması bize yardımcı oldu. Ödlekler ve namussuzlar partiden kaçtılar. Ne güzel bir kurtuluş! Partinin üye sayısında **böyle** bir azalma, gücünde ve ağırlığında büyük bir artışa eşdeğerdir. Tasarıya «Komünist Cumartesiler» inisiyatifini de koyarak temizliğe devam etmek gerekli :

«devrimci biçimde çalışmaya» dayalı, diyelim, altı aylık bir «çıraklık» yada «staj» devresi geçirmeden partiye üye kabul etmemeliyiz. 25 Ocak 1917'den sonra partiye kaydolup özel bir çaba yada kazandıkları başarılarla kesinlikle güvenilir olduklarını, komünist olmaya layık ve yetenekli olduklarını göstermemiş olan bütün üyeleri de aynı denemeden geçirmeli.

Gerçekten komünist bir çalışmanın hergün artan ihtiyaçlarına bağlı olarak partinin temizlenmesi, devletin iktidar aygıtını geliştirecek, köylülerin devrimci proletaryanın yanına geçmesini önemli ölçüde hızlandıracaktır.

«Komünist Cumartesiler», diğerleri arasında, devlet aygıtının sınıf karakterine ışık tutan önemli girişimlerden biridir. Partinin merkez komitesi, «devrimci çalışma biçimi» üzerine bir mektup yazmıştır. Bu düşünce, üye sayısı 100.000 - 200.000 kadar olan bir partinin merkez komitesi tarafından ortaya atılmıştır (sanırım ciddi bir temizlik harekatından sonra kalanların sayısıydı bu, yoksa şimdi üyelerimizin sayısı daha kabarıktır). Bu düşünce sendikalı işçilerce de benimsendi. Bunların sayısı, Rusya ve Ukrayna'da 4 milyon kadardır. Büyük çoğunlukları proletarya devletinin iktidarından, proletarya diktatörlüğünden yanadır. 200.000 ve 4 milyon. İşte, değirmenimizin çarklarının sayısı. Sonra, on milyonlarca köylü gelir. Bunlar, başlıca üç gruba ayrılır: En kalabalık ve proletaryaya en yakın yığın, yarı proleterler ve yoksul köylülerdir. Bunun arkasından orta köylülük ve en sonunda pek az sayıdaki kulaklar yada kır burjuvazisi grubu gelir.

Buğday satmak ve açlığın spekülasyonunu yapmak olanağı varoldukça, köylü, yarı emekçi, yarı spekülatör olarak kalacaktır. Proletarya diktatörlüğünde bile belirli bir zaman için bu kaçınılmazdır. Spekülatör olarak bizim düşmanımızdır, proletarya devletinin düşmanıdır. Burjuvazi ve onun sadık uşaklarıyla (menşevik Sher ve sosyalist-devrimci B. Çernenkov gibi serbest buğday ticaretinden yana olanlar dahil) anlaşmak eğilimindedir. Fakat, emekçi olarak, köylü proletarya devletinin dostu, büyük toprak sahipleri ve kapitalistlere karşı savaşta, işçinin en sadık müttefikidir. Emekçi olarak, köylülük, milyonlarca insandan oluşan muazzam kitlesiyle, milyonlarca örgütlü proleteri kapsamına alan, proletaryanın komünist öncüsünün yüz yada ikiyüz bin üyesince yönetilen devlet makinasının en bilyük desteğidir.

Emekçi kitlelere ve sömürülen kitlelere daha sıkı biçimde bağlı, daha kelimenin tam anlamıyla demokratik bir başka devlet hiçbir zaman varolmamıştır.

«Komünist Cumartesiler»in belirttiği ve gerçekleştirdiği proletarya emeği köylünün devlete olan bağlılığını ve sevgisini güçlendirmekte katkıda bulunacaktır. Bu emek, yalnız bu emek, bizim haklı olduğumuza, komünizmin haklı olduğuna köylüyü inandıracak, köylüyü bizim ayrılmaz müttefiğimiz yapacak, yani, bu emek bütün erzak sağlama güçlüklerinin yenilmesine, buğday üretimi ve üleştirilmesinde komünizmin kapitalizme karşı

tam bir zafer kazanmasına, komünizmin sarsılmaz biçimde güçlenmesine götürecektir.

28 Haziran 1919
1919 Temmuzunda
broşür halinde
Moskova'da
yayınlanmıştır.
İmza : N. Lenin

V. Lenin,
Bütün eserleri
Paris-Moscou, c. 29
s. 413 - 438.

GENÇLİK BİRLİKLERİNİN GÖREVLERİ

(Rusya Komünist Gençlik Birliği III. Kongresindeki konuşma, 2 Ekim 1920)

(Lenin'in Kongreye gelişi büyük sevinç gösterileriyle karşılanır.)

Yoldaşlar, bugün sizlere Komünist Gençlik Birliğinin temel görevlerinden ve genellikle bir sosyalist cumhuriyette Gençlik Örgütlerinin nasıl olması gerektiğinden sözetmek istiyorum.

Komünist toplumu kurma görevini gerçekte, kesinlikle gençliğin yüklenmesi gerektiği söylenebileceğinden, bu sorun üzerinde önemle durulmalıdır. Çünkü, kapitalist toplumda yetişen emekçiler kuşağının olsa olsa sömürü üzerine kurulu eski düzeni yıkma sorununu çözebileceği açıktır. Bu emekçiler kuşağı olsa olsa, proletaryanın ve emekçi sınıfların iktidarı ellerinde tutmasını; üzerinde ancak yeni koşullar içinde, insanlar arasında sömürü ilişkilerinin olmadığı bir çevrede işe başlayacak kuşağın yapı kuracağı sağlam temellerin atılmasını sağlayacak bir toplum düzeni yaratmanın getireceği sorunları çözebilir.

Gençliğın görevleri sorununa bu açıdan yaklaştıktan sonra, genel olarak gençliğin, özel olarak da Komünist Gençlik Birlikleri ve diğer gençlik örgütlerinin görevlerinin tek kelime ile özetlenebileceğini belirtmeliyim. Göreviniz, öğrenmektir.

Elbette ki, başlıca ve temel sorunlara, yani, neyi, nasıl öğrenmeli sorularına cevap vermeyen bir «tek kelimelik karşılıktan» sözetmek istemiyorum. Burada gerçek şudur ki, eski kapitalist toplumun değişmesinden sonra, eğitim, öğretim ve komünist toplumu kuracak yeni kuşakların yetiştirilmesi artık eskisi gibi olamaz. Gençliğin eğitim, öğretim ve yetiştirilmesinin hareket noktası, eski toplumun bize bıraktığı malzeme olmalıdır. Komünizmi, ancak bu bilgi, örgüt ve kuruluşların tümünden yola çıkarak, eski toplumun bize bıraktığı araç ve insan gücü kaynakları yardımıyla kurabiliriz. Ancak gençliğin eğitim, öğrenim ve örgütlenişinde köklü reformlar yaparak, genç kuşağın kendi çabalarıyla, eskisine benzemeyen yeni toplumu, komünist toplumu yaratmasını sağlayabiliriz. O halde, ne öğretmeliyiz, gençlik, komünist gençlik adına hak kazanmak istiyorsa, kendini nasıl eğitmeli, başladığımız eseri başarı ile bitirmesi için onu nasıl hazırlamalıyız sorularını ayrıntılı biçimde incelememiz gereklidir.

İlk akla gelen, en doğal cevabın, Gençlik Birliği, tüm gençlik ve komünizme geçmek isteyen herkes komünizmi öğrenmelidir, şeklinde olduğunu söylemeliyim.

Fakat, «komünizmi öğrenmeli» şeklindeki bu cevap çok geneldir. Komünizmi öğrenmek için ne yapmalıyız? Komünizm bilgisini elde etmek için, genel bilgilerimizin tümünden neleri ayırmalıyız?

İşte burada, komünizmi öğrenmek sorunu yanlış bir biçimde ele alındığı zaman ortaya çıkan her türlü tehlikeyle karşı karşıya kalırız.

İlk bakışta, komünizmi öğrenmenin, elkitaplarında, broşürlerde, komünist eserlerde verilen bütün bilgilerin toplamını özümlemek olduğunun akla gelmesi doğaldır. Fakat, bu tanımlama çok kabaca yapılmıştır ve yetersizdir. Eğer komünizmin incelenmesini yazılı eserlerin, kitap ve broşürlerin özümlenmesinden ibaret bırakırsak, kısa zamanda, birçok sözümona komünizm yorumcusu yada bilgiç palavracılar yaratmış oluruz, bundan da çabuk pişmanlık duyar ve zarar görürüz. Çünkü, komünist kitap ve broşürleri okuduktan sonra, bu kimseler, bütün bu bilgileri birbirine bağlamaktan aciz kalır ve komünizmin gerçekte gerektirdiği gibi davranamazlar.

Eski kapitalist toplumun miras bıraktığı en büyük kötülüklerden, belalardan biri, bu kitaplarla hayatın pratiği arasındaki kopukluktur. Gerçekte, herşeyi çok güzel anlatan kitaplarımız vardı, fakat bunlarda yazılı olanlar, çoğu zaman, kapitalist toplumun yapmacık bir görünümünü veren, ikiyüzlü, tiksindirici yalanlardan başka birşey değildi.

Bu yüzden, komünizmi anlatan eserlerde yazılanların kitabi özümlemesi ile yetinmek son derece yanlıştır. Bugün, konuşma ve makalelerimiz evvelce komünizm üzerine söylenenlerin bir tekrarı değildir, çünkü hergünkü çokyönlü çalışmalara bağlıdır bu söylenenler. Bu çalışma olmaksızın, mücadele olmaksızın, komünist eserler ve broşürlerdeki derin kitabi bilgilerin hiçbir değeri yoktur, çünkü bunlar, eski burjuva toplumunun en tiksindirici çizgisi olan teori ile **pratik** arasındaki ko-

pukluğu sürdürmekten başka bir işe yaramayacaktır.

Hele sadece komünist sloganları benimsemekle yetinmek daha da tehlikelidir. Eğer bu tehlikeyi zamanında görmeseydik ve bütün çabamızı bu tehlikeyi uzaklaştırmaya yöneltmeseydik, böyle bir komünizm eğitiminden sonra kendilerini komünist sanacak bir milyon kadar delikanlı ve gençkız, komünizm davasına büyük zarar verecekti.

Şimdi, karşımıza şu soru çıkıyor: Komünizmi öğrenmek için bütün bunları nasıl birleştirmeliyiz? Eski okullardan, eski eğitim sisteminden, eski bilimden neleri almalıyız? Eski okulların amacı, tam bir genel kültüre sahip insanlar yetiştirmek ve genellikle bütün bilimleri öğretmekti. Bunun tamamıyla yanlış olduğunu biliyoruz. Çünkü, bütün toplum, insanların sınıflara bölünmesi, sömürenler ve ezilenler olarak ikiye ayrılması üzerine temelleniyordu. Sınıf ruhunu iyice içine sindirmiş olan eski okulların, ancak burjuva çocuklarına bilgi verebilmesi doğaldı. Öğretilen her kelime burjuvazinin çıkarlarına uydurulmuştu. Bu okullarda, işçi ve köylü çocuklarını ancak, onları burjuvazinin çıkarlarına hizmet etmeye hazırlamak amacıyla eğitiyorlardı. Onları, burjuvaziye, içinde yaşadığı rahat, tembel hayata zarar vermeden tatlı kârlar getirecek, faydalı hizmetkarlar olarak yetiştirmek için eğitiyorlardı. Bu nedenle, eski okulları reddetmekle birlikte, onlardan, gerçek komünist eğitime varmak için ihtiyaç duyduğumuz bilgileri almayı görev biliyoruz.

Burada, eski okullara yöneltilen ve çoğu kez de, mutlak biçimde yanlış yorumlara yolaçan suçlamaları, sitemleri ele almak istiyorum. Eski oku-

lun, kitabi bilgiler, ezbercilik okulu olduğu söyleniyor. Bu doğrudur, fakat, eski okulun kötü yönleriyle, bizim için faydalı olabilecek yönlerini ayırdetmeyi, ondan komünizm için gerekli olanı almayı bilmek gerekir.

Eski okul kitabi bilgiler okuluydu, gençleri yararsız, gereksiz, cansız, beyinlere yük olan, genç kuşağı aynı kalıptan çıkmış bürokratlara dönüştüren bir yığın bilgiyi özümlemeye zorluyordu. Fakat bundan, insanlığın bilgi olarak biriktirdiği zenginlikleri özümlemeden de komünist olunabilir sonucunu çıkarıyorsanız, büyük bir yanılgıya düşüyorsunuz demektir. Komünizmi ürün olarak vermiş olan bu bilgi hazinesini özümlemeden, komünist sloganları, komünist bilimin vardığı sonuçları özümlemenin yeteceğine inanmak yanlıştır. Marksizm, komünizmin insanlığın bilgi hazinesinden nasıl doğduğunu gösteren bir örnektir.

Başlıca yaratıcısı Marx olan komünist teorinin, komünist bilimin, marksizmin bu doktrininin artık, bir deha bile olsa, XIX. yüzyılın bir sosyalistinin eseri olmaktan çıktığını, kapitalizme karşı mücadelesinde ondan esinlenen, milyonlarca, onmilyonlarca proleterin eseri halini aldığını okumuş ve öğrenmişsinizdir. Eğer, Marx'in doktrininin, en devrimci sınıftan milyonlarca, onmilyonlarca insanın gönlünü nasıl kazandığını sorarsanız, ancak bir tek cevap alabilirsiniz. Bu böyle olmuştur, çünkü Marx kapitalist düzende insanlığın kazandığı bilgilerin sağlam temeline dayanıyordu; insan toplumunun gelişim yasalarını inceledikten sonra, kapitalizmin gelişiminin kaçınılmaz özelliğini, bu gelişmenin komünizme götürebileceğini anladı ve bunu yalnızca -burası önemli- kapitalist toplumun

en kesin, en ayrıntılı, en derin bir incelemesini yaptıktan, eski bilimin ürünü olan herşeyi bütünüyle özümledikten sonra kanıtladı. İnsan toplumunun yarattığı herşeyi, Marx eleştirici bir gözle, hiçbirşeyi karanlıkta bırakmaksızın tekrar düşündü. İnsan düşüncesinin yarattığı herşeyi tekrar düşündü, eleştirinin süzgecinden geçirdi ve işçi hareketine uyguladı. Sonunda, burjuva çevresinin dar sınırları içinde kapalı kalan yada burjuva önyargıları yüzünden eli kolu bağlanan insanların çıkaramayacağı sonuçları gün ışığına kavuşturdu.

Örneğin, proletarya kültüründen sözettiğimiz zaman, bunu gözönünde bulundurmamız gereklidir. Eğer proletarya kültürünü yaratanın, insanlığın gelişimi sırasında oluşturulan kültürün tam olarak bilinmesi ve dönüştürülmesi olduğunu iyice anlayamamışsak, bu sorunu çözemeyiz. Proletarya kültürü rastgele bir yerden, birdenbire ortaya çıkmaz, bu konuda uzman olduklarını söyleyen insanların icadı da değildir. Saçma bunlar. Proletarya kültürü insanlığın, kapitalist toplumun, toprak sahipleri ve bürokratlar toplumunun boyunduruğu altında biriktirmiş olduğu bilgilerin tümünün akla uygun gelişimi olmalıdır. Bütün bu yollar ve parçalar -tıpkı Marx'ın yeniden gözden geçirdiği ekonomi politiğin insan toplumunun nereye varacağını, sınıf savaşlarına, proletarya devriminin hareket noktasına geçişi gösterdiği gibi- proletarya kültürüne götürmüş ve götürecektir.

Sık sık olduğu gibi, gençlik temsilcilerinin yada yeni eğitimin bazı savunucularının eski okullara saldırdığını, kafaları bilgiyle doldurmaktan başka bir işe yaramadıklarından sözettiklerini duyduğumuz zaman, onlara eski okullarda bizim için

iyi olan ne varsa almamız gerektiğini söylemeliyiz. Bu okulların gencin belleğini, onda dokuzu yararsız, geri kalan onda biriyse çarpıtılmış, ölçüsüz bir bilgi yığınıyla doldurmaktan başka bir işe yaramayan eğitim yöntemini alacak değiliz. Fakat, hiçbir zaman, yalnızca varılan komünist sonuçlarla, sadece komünist sloganları öğrenmekle de yetinmemeliyiz. Komünizm bu yoldan kurulamaz. Ancak, belleğini, insanlığın yarattığı bütün hazinelerle zenginleştirdikten sonra insan komünist olabilir.

Durmak bilmeden ezberlemeye hiç gerek yok. Fakat, her öğrencinin belleğini temel gerçeklerin bilgisiyle geliştirmeli ve mükemmelleştirmeliyiz. Çünkü, kazanılan bilgiler bilince işlenmemişse, komünizm kof bir laf, yalnızca bir etiket olarak kalır, komünistse zavallı bir lafazan olmaktan öteye geçemez. Bilgiyi sadece özümlemekle kalmamalı, eleştirici biçimde özümlemelisiniz. Aklınızı yararsız bilgi yığınlarıyla karıştırmamalı günümüzün klütürlü insanına son derece gerekli olan gerçeklerin bilgisiyle zenginleştirmelisiniz. Eğer bir komünist, çok ciddi ve çok zor bir çalışma yapmadan, eleştirici bir gözle ele almak zorunda olduğu gerçekleri apaçık görmek için çaba harcamadan, sadece bir takım kalıpları öğrenmekle komünizmiyle böbürlenmeye niyetleniyorsa, acınacak bir kişidir o. Gerçeklerin yüzeyinde kalmak çok zararlıdır. Eğer az bildiğimin farkındaysam, daha çok bilmek için elimden geleni yaparım, fakat bir kimse komünist olduğunu ve esaslı bir şeyler bilmeye hiç ihtiyacı olmadığını söylüyorsa, ondan gerçek bir komünistten elde edeceğimiz hiçbir şeyi bekleyemeyiz.

Eski okullar, kapitalistlere gerekli hizmetkarları yaratıyor, kapitalistlerin arzusuna göre konu-

şup yazan bilim adamları yetiştiriyorlardı. O halde, bu okulları kaldırmalıyız. Fakat, hernekadar bunu yapmak zorunda isek de, bu okulları ortadan kaldırmak zorunda isek de, insanlar için gerekli olan bilgi birikimini almamalı mıyız? Kapitalizm için gerekli olanla, komünizm için gerekli olanı ayırdetmemeli miyiz?

Burjuva toplumunda, çoğunluğun iradesine karşın, uygulanan ezberci eğitim sistemi yerine, yalnız bırakılan, bölünen, sonsuz geniş bir ülkenin toprakları üzerine dağılan milyonlarca, onmilyonlarca insanın iradesinden, zafere erişmemiz için zorunlu tek iradeyi yaratan mücadele uğruna, güçlerini birleştirme ve örgütleme kararım, yeteneğini ve isteğini, eski topluma karşı duydukları nefrete ekleyen işçi ve köylülerin bilinçli disiplinini getireceğiz. İşçi ve köylülerin bu birliği, bu bilinçli disiplini olmaksızın davamız umutsuzdur. Bu birlik ve disiplin olmaksızın, bütün dünyanın kapitalistlerini ve büyük toprak sahiplerini yenemeyiz. Ne attığımız temelleri sağlamlaştırabilir, ne de hele üzerlerinde komünist toplumu kurabiliriz. O halde, eski okulları mahkum etmekle, onlara karşı tamamıyla haklı ve zorunlu bir nefret duymakla birlikte, onları kaldırmak isteğini desteklemekle birlikte, eski kitabi bilgiler, eski ezbercilik yöntemi yerine insanlığın bilgi birikiminin tümünü kendimize maletme, bu bilgileri özümleme sanatını öğrenmeliyiz. Komünizm, sizler için, ezbere öğrenilen birşey olmamalıdır, üzerinde tekrar tekrar düşünmeli, modern eğitim görüşü bakımından zorunlu sonuçları içeren bir bilgi hazinesi olarak komünizmi benimsemelisiniz.

İşte, komünizmi öğrenmek sorununu tartışırken temel görevler böyle ortaya konulmalıdır.

Ne gibi bir yöntemle öğreneceğinizi sizlere açıklamak için, pratikten bir örnek vereceğim. Askeri görevlerden, cumhuriyeti savunmagörevinden sonra, karşımıza ekonomik görevler çıktığını hepiniz biliyorsunuz. Sanayi ve tarımı onarmadan komünist toplumun kurulamayacağını, fakat, bunları eski şekilleriyle yeniden kurmanın da sözkonusu olamayacağını biliyoruz. Sanayi ve tarımı bilimdeki son gelişmelere uygun, çağdaş temeller üzerinde yeniden kurmak gereklidir. Bu temellerden başlıcasının elektrik olduğunu, ancak bütün ülkenin, sanayi ve tarımın bütün dallarının elektriğe kavuşturulmasından sonra, kendiniz için komünist toplumu kurabileceğinizi biliyorsunuz. Bu görevi sizden önceki kuşaklar yerine getiremezler. Göreviniz, bütün ülkenin ekonomisini onarmak, sanayi ve tarımı, çağdaş, teknik temeller üzerinde, çağdaş bilim, teknik ve elektrik temelleri üzerinde yeniden kurmaktır. Elektriklendirme sorununu karacahillerin çözemeyeceğini, bu iş için bazı bilgi kırıntılarının yetmiyeceğini, elbette ki, çok iyi anlıyorsunuz. Elektriklendirmeyi, teknik, sanayi, tarım alanlarına, sanayi ve tarımın çeşitli dallarına uygulamayı bilmek gereklidir. Önce bunu öğrenmek ve sonra tüm gelişen emekçiler kuşağına öğretmek gereklidir. Bütün bilinçli komünistlerin, komünist olduğuna inanan, Komünist Gençlik Birliğine katılmakla, Partiye, komünizmi kurmakta yardım etmeyi ve bütün genç kuşağın komünist toplumu kurmasına katkıda bulunmayı kabul ettiğinin kesinlikle bilincinde olan her gencin görevi budur. Gençlik, bunun ancak çağdaş eğitimle gerçekleşti-

rilebileceğini, bu olmaksızın, komünizmin bir dilek olarak kalacağını bilmelidir.

Daha önceki kuşağa burjuvaziyi devirme rolü düştü. Bu durumda, temel görev burjuvaziyi eleştirmek, kitlelerde burjuvaziye karşı nefret duyguları uyandırmak, sınıf bilincini yükseltmek, güçleri birleştirmeyi bilmekti. Yeni kuşağın görevi daha karmaşıktır. Göreviniz, yalnızca kapitalistlerin herhangibir müdahalesine karşı işçi-köylü iktidarını korumak için bütün güçlerinizi birleştirmek değildir. Bunu zaten yapmalısınız. Bunu çok iyi anladınız, bütün komünistler bunun kesinlikle bilincindedir. Fakat bu yeterli değildir. Sizler komünist toplumu kurmak zorundasınız. Birçok alanlarda çalışmanın birinci bölümü tamamlanmıştır. Gerektiği biçimde, geçmiş yıkılmış, geriye moloz yığınından başka birşey kalmamıştır. Geçmişi bu duruma sokmak gerekiyordu. Zemin temizlenmiştir, bu zemin üzerinde genç komünistler kuşağı, komünist toplumu kurmalıdır. Göreviniz kurmaktır ve siz ancak, tüm çağdaş bilimi kendinize malettiğinizde, komünizmi kuru sözler, öğütler, reçeteler, talimatlar, kalıplaşmış ve ezberlenmiş programlar olmaktan kurtarıp, acil görevinizin birliğini sağlayacak canlı gerçek haline dönüştürdüğünüzde, komünizmi bütün pratik çalışmanızın rehberi yapmayı başardığınızda bu görevi yerine getirebilirsiniz.

İşte, tüm genç kuşağı eğitir ve yetiştirirken, gözden uzak tutmamanız gereken görev budur. Hepsinin de genç erkekler ve genç kızlar olması gereken milyonlarca kurucu arasında, komünist toplumun kurucuları arasında sizler en önde olmalısınız. Eğer tüm işçi ve köylü gençliği kitlesine bu

eğitimi kazandıramıyorsanız komünist toplumu kuramazsınız.

Şimdi, tabii ki, komünizmi nasıl öğrenmeniz gerektiği ve yöntemlerinizin özelliğinin ne olacağı sorunlarına geliyorum.

Burada, herşeyden önce, komünist ahlak sorunu üzerinde duracağım.

Komünist eğitiminizi yapmalısınız. Gençlik Birliğinin görevi, pratik etkinliğini, gençliğin öğrenirken, örgütlenirken, birleşirken, mücadele ederken komünist eğitimini yapacağı ve komünizmi rehber olarak seçen herkesi eğiteceği şekilde örgütlemektir. Bugünkü gençliğin eğitimini, öğretimi, yetiştirilmesi komünist ahlakı geliştirmelidir.

Komünist ahlak diye birşey var mıdır? Evet, elbette ki vardır. Çok zaman, kendimize özgü bir ahlakımız olmadığı ileri sürülür ve burjuvazi pekçok kez, biz komünistleri ahlak diye birşey tanımamakla suçlarlar. Bu da zihinleri bulandırma, işçi ve köylülerin gözlerini boyama yollarından biridir.

Hangi anlamdaki ahlakı reddediyoruz?

Tanrının buyruklarını ahlakın temeli sayan burjuvazinin anladığı anlamdakini. Bu konuda, elbette ki, tanrıya inanmadığımızı, din adamları, toprak sahipleri ve burjuvazinin, ancak sömürücüler olarak kendi çıkarlarını korumak amacıyla tanrı adım ağızlarından düşürmediklerini söylüyoruz. Bazen de, ahlak biliminin temeli olarak tanrı buyruklarını almamakla birlikte, sonunda daima tanrı buyruğuna çok benzer birşeylere varan idealist yada yarı-idealist lafazanlıklardan hareket ediyorlar.

Hareket noktası insanlığın ve sınıfların dışındaki kavramlar üzerine temellenen her türlü ahlakı reddediyoruz. Bütün bunların, yalnızca toprak sahipleri ve kapitalistlerin çıkarma hizmet eden yalanlar, aldatmacalar, işçi ve köylülerin beyinlerini yıkamaya yarayan propaganda olduğunu söylüyoruz.

Bizim ahlakımız, proletaryanın sınıf mücadelesinin çıkarlarına bağlıdır, diyoruz. Ahlakımızın temeli, proletaryanın sınıf mücadelesinin çıkarlarıdır.

Eski toplum, bütün işçi ve köylülerin, toprak sahipleri ve kapitalistler tarafından sömürülmesi temeli üzerine kuruludur. Bunu yıkmak, bu düzeni devirmeliydik, fakat bu amaca ulaşmak için birliğimizi sağlamak gerekliydi. Bize bu birliği sağlayacak olan da tanrı değildi elbette.

Bu birliği ancak, fabrikalar ve eğitilen, eski uykusundan uyandırılan proletarya gerçekleştirebilir. Ancak bu sınıf oluştuktan sonra kitle hareketi başladı ve bugünkü sonuca, yani en güçsüz ülkelerden biri olmasına rağmen tüm dünyanın burjuvazisine karşı üç yıldır cephe oluşturan Rusya'da proletarya devriminin zaferine ulaştık. Tüm dünyada proletarya devriminin yükseldiğini görüyoruz. Bugün, deneyimize dayanarak, dağınık köylülerin de katılmasıyla sömürücülerin bütün saldırılarını göğüs geren bu büyük birleşik gücü ancak proletaryanın yaratabileceğini söylüyoruz. Ancak proletarya sınıfı, emekçi kitlelerin birleşmesine, saflarını sıklaştırmasına, komünist toplumu kesin bir kararlılıkla savunmasına, kesin bir kararlılıkla sağlamlaştırmasına, kesin bir kararlılıkla kurmasına yardımcı olabilir.

İşte bu nedenle diyoruz ki: İnsan toplumun dışında varsayılan bir ahlak bizim için yoktur, yalandır bu. Bizim için ahlak proleteryanın sınıf mücadelesinin çıkarlarına bağlıdır.

Bu sınıf mücadelesi nedir? Bu sınıf mücadelesi çarı devirmek, kapitalistleri ortadan kaldırmak, kapitalistler sınıfını yoketmektir.

Genel olarak sınıf nedir? Sınıflar, toplumun bir kesiminin diğerinin emeğine sahip çıkmasını sağlar. Eğer, toplumun bir kesimi, tüm topraklara sahipse, bir büyük toprak sahipleri sınıfı ve bir de köylüler sınıfı vardır. Toplumun bir kesimi, fabrikalara, hisse senetlerine ve sermayeye sahipse, bir kapitalistler sınıfıyla bir proleterler sınıfı var demektir.

Çarı kovmak zor olmadı, bu iş için birkaç gün yetti. Büyük toprak sahiplerinden kurtulmak da kolay oldu, ancak birkaç aylık bir çaba gerektirdi. Kapitalistleri atmakta da pek zorluk çekilmedi. Fakat sınıfları ortadan kaldırmak son derece zordur, işçi, köylü ayırımı hâlâ vardır. Küçük toprak parçası üzerinde yaşayan bir köylü, başkaları yiyecek ekmek bulamazken, buğdayının artığına, yani ne kendisine, ne de hayvanlarına gerekli olmayan buğdaya sahip çıkarsa, daha o anda sömürücü haline gelir. Ne denli çok buğday istif ederse, sağladığı kâr da o derece artar. Başkaları isterse açlıktan ölsün, «ne kadar açsalar, buğdayımı o kadar pahalı satırım» der. Herkes ortak bir plana göre, ortak bir toprak üzerinde, ortak fabrikalarda, ortak kurallara göre çalışmalıdır. Bunu gerçekleştirmek kolay mıdır? Görüyorsunuz ki, bu sorunu çözmek, çarı kovmaktan, büyük toprak sahiplerini, kapitalistleri defetmekten daha zordur. Bu

durumda, proletarya köylülerin bir kesimini yeniden eğitmeli, yoksul köylülerin sırtından geçinen, yoksulluklarından çıkar sağlayan zengin köylülerin direncini kırmak için emekçi köylüleri saflarına çekmelidir. Demek ki, çarı devirmemizle, büyük toprak sahiplerini, kapitalistleri kovmamızla proletaryanın mücadelesi bitmemiştir, bu mücadeleyi sürdürmek, proletarya diktatörlüğü adını verdiğimiz rejimin görevidir.

Sınıf mücadelesi devam etmektedir, değişen yalnızca mücadele biçimidir. Bu kavga, eski sömürücülerin geri gelmesini önlemek, cahil köylülüğün dağınık kitlesini bir bütün olarak birleştirmek için sürdürülmektedir. Sınıf mücadelesi devam etmektedir. Bütün çıkarları bu mücadeleye bağlamak görevimizdir. Aynı şekilde komünist ahlakımızı da bu savaşa bağlıyoruz. Diyoruz ki: Eski sömürücüler toplumunun yıkılmasına, bütün emekçileri yeni komünist toplumu kurmakta olan proletaryanın etrafında toplamaya katkıda bulunan ahlak, gerçek ahlaktır.

Komünist ahlak, sınıf mücadelesine hizmet eden, emekçileri, her çeşit sömürüye karşı, her çeşit küçük özel mülkiyete karşı birleştiren ahlaktır. Çünkü, küçük mülkiyet, tüm toplumun emeğinin yarattığı değeri, tek bir kişinin ele geçirmesi demektir. Ülkemizde toprağın mülkiyeti ortaktır.

Ben bu ortak mülkiyetin bir kısmını gaspedersem, bu toprak üzerinde bana gerekli olanın iki katı buğday yetiştirir, arta kalandan kâr sağlarsam, kendi kendime, «açlar ne denli çoğalırsa, buğdayımı da o denli pahalı satarım» dersem, bir komünist gibi mi davranmış olurum? Hayır, bunlar

sömürücülerin, mülk sahiplerinin yapacağı işlerdir. Bununla mücadele edilmelidir. Oluruna bırakılırsa, gerisin geriye kapitalistlerin, burjuvazinin iktidarına dönüş başlar. Bu durum, daha önceki devrimlerde pekçok kez görülmüştür. Kapitalistlerin ve burjuvazinin iktidarının yeniden kurulmasını önlemek için, bu sömürüye izin verilmemelidir. Birkaç kişi başkalarının zararına zenginleşme olanağı bulmamalıdır. Bu nedenle, emekçilerin proletaryayla birleşerek sağlam bir cephe oluşturmaları gereklidir. Komünist gençliğin birleşme ve örgütlenmesindeki temel görevin ana çizgisi budur.

Eski toplum şu ilkeye göre kurulmuştu: Ya soyarsın, yada başkaları seni soyar, ya birisi için çalışırsın, yada o senin için çalışır, ya köle sahibisin, yada kölesin. Böyle bir toplumda yetişen insanlar, daha beşikteyken belirli bir psikolojiyle, birtakım alışkanlıklarla, düşünüşlerle şartlanırlar. Ya efendi, ya köledirler, yada küçük mülk sahibi, küçük memur, aydın, yani tek kelimeyle yalnız kendi rahatını düşünen, ötesiyle hiç mi hiç ilgilenmeyen bir insan.

Şu toprak parçasını işliyorsam, başkalarından bana ne. Bir başkası açsa, daha iyi ya, buğdayımı daha pahalı satarım. Doktor, mühendis, öğretmen, yada memur olarak toplumda küçücük bir yerim varsa, başkaları umurumda mı? Dalkavuklukla, hal hatır saymayla güçlülere yaranırsam, belki de küçücük yerimi koruyabilir, hatta hatta, kimbilir, belki de ilerleyebilir, günün birinde bir burjuva olabilirim. Komünistler böyle bir psikolojiye, böyle bir zihniyete sahibolamazlar. İşçi ve köylüler, kendi güçlerimizle, yeni toplumu kurmaya ve savunmaya yeterli olduğumuzu gösterdikleri anda,

yeni eğitim, komünist eğitim, sömürücülere karşı mücadele üzerine temellenen; bencillere, küçük mülk sahiplerine, «çıkarım benim herşeyimdir, başkalarından bana ne» diyen ruh haline, böylesine alışkanlıklara karşı proletaryayla ittifaka dayalı eğitim başladı.

İşte, genç kuşak komünizmi nasıl öğrenmeli sorusuna verilecek cevap budur.

Genç kuşak, ancak öğrenimini, eğitimini, yetişmesini her an proleter ve emekçilerin eski sömürücüler toplumuna karşı bitmez tükenmez mücadelesine bağlıyabiliyorsa, komünizmi öğrenebilir. Bize ahlaktan sözettiklerinde şöyle deriz: Bir komünist için ahlak, birlik olarak dayanışmayı sağlayan disiplin ve sömürücülere karşı bilinçli kitle mücadelesinden başka birşey değildir. Ebedi ahlaka inanmaz, ahlak üzerine uydurulan bütün masalların yalancılığını ortaya vururuz. Ahlak, insan toplumunun yücelmesine, emek sömürüsünden kurtulmasına hizmet eder.

Bu amaca ulaşmak için, burjuvaziye karşı disiplinli ve amansız mücadelenin coşkunluğu içinde, bilinçli insanlar olmaya başlayan gençlere ihtiyacımız var. Bu mücadele içinde genç kuşak gerçek komünistler yetiştirecek, her an öğrenimini, eğitimini, yetişmesini bu mücadeleye bağlı tutacaktır. Komünist gençliğin eğitimi tatlı dille yapılan konuşmalardan, kafalara ahlak kuralları sokmaktan ibaret kalamaz. Eğitim bu değildir. Bu gençler, ana babalarının toprak sahipleri ve kapitalistlerin boyunduruğu altında nasıl yaşadıklarını gördüklerinde, sömürücülere karşı mücadeleye katılanların çektiği ıstırapları tattıklarında, bu mücadeleyi sürdürmek, kazanılanları savunmak için ne fedakar-

lıklar gerektiğini, büyük toprak sahibi ve kapitalistlerin ne azılı düşmanlar olduklarını gördüklerinde, bütün bunlar bu insanların komünist eğitimini sağlar. Komünist ahlakın temelinde, komünizmin kuruluşunu güçlendirmek ve tamamlamak uğruna mücadele yatar. Komünist eğitim ve öğretimin temeli budur. Komünizmi nasıl öğrenmeli sorusunun cevabı budur.

Eğer araştırma, eğitim ve öğretim, okullarla sınırlı ve hayattan kopuk olsaydı, bunlara inanmazdık. İşçi ve köylüler, büyük toprak sahipleri ve kapitalistler tarafından ezildikçe, okullar büyük toprak sahipleri ve kapitalistlerin elinde kaldıkça, genç kuşak kör ve bilgisiz olmaya devam edecektir. Okullarımız, gençliğe bilginin temellerini kazandırmalı, onun komünizmin temel görüşlerini kendi kendine benimsemesini sağlamalı, gençleri kültürlü insanlar olarak yetiştirmelidir. Onları hem eğitmeli, hem de sömürülenlerin kurtuluşunun savaşçıları olarak yetiştirmelidir. Gençlerin kurduğu komünist birlik, öğrenimini, eğitimini ve yetişmesini her an tüm emekçilerin sömürenlere karşı ortak mücadelesine katkıya bağlamıyorsa, Komünist Gençlik Birliği adını taşımaya hak kazanamaz. Çünkü, çok iyi bildiğiniz gibi, Rusya tek işçi cumhuriyeti olarak kaldıkça, dünyanın geri kalan kesiminde eski burjuva düzeni sürüp gittikçe, daima düşmandan daha güçsüz olacağız, daima yeni bir saldırı tehdidi altında bulunacağız ve ancak sarsılmaz biçimde birleştiğimizde, ilerideki savaşlarda zafere ulaşabilecek ve daha da güçlenerek yenilmez olacağız. Öyleyse komünist olmak, yükselen kuşağı örgütlemek ve birleştirmek, bu mücadelede örnek bir disipline ve eğitime sahibolmak demektir. An-

cak böylelikle, komünist toplumun kuruluşunu başlatabilir ve sonuna kadar götürebilirsiniz.

İşte size durumu daha iyi anlamanıza yarayacak bir örnek: Komünistiz diyoruz. Komünist kimdir? Komünist latince bir kelimedir. Communis, ortak demektir. Komünist toplum, üretim araçlarının ortak olduğu toplumdur, yani toprak, fabrikalar, herkesin emeği ortaktır. İşte komünizm budur.

Herkes kendi hesabına, küçük bir toprak parçasını ekip biçiyorsa, emek ortak sayılabilir mi? Ortak çalışma bir anda yaratılamaz. Bu, olanaksızdır. Gökten düşmez bu. Onu elde etmek, yaratmak. insanüstü bir çaba pahasına bu amaca ulaşmak gerekliдir. Ortak çalışma mücadele içinde yaratılır. Bu, kitaplardan öğrenilemez, böyle birşeye zaten kimse inanmaz. Bu amaç için, herkesin kendi yaşanmış, kişisel deneyine ihtiyaç vardır. Kolçak ve Denikin Sibirya'dan ve Güney'den gelerek üzerimize yürüdükleri sırada, köylüler onlardan yanaydı. Bolşevikler onların buğdayını sabit fiata satın aldıkları için bolşevikliği tutmuyorlardı. Fakat, Sibirya ve Ukrayna'da, Kolçak ve Denikin'in iktidarları deneyini yaşadıktan sonra, ya kendilerini yeniden toprak sahiplerinin köleleri durumuna getiren kapitalistlerden yana olmaktan, yada onlara, doğrusu pek de baklava börek vaadetmeyen, sert çarpışmalar içinde demir gibi bir disiplin ve katılık isteyen, fakat, bütün bunlara karşılık, köylüleri kapitalistlerin ve büyük toprak sahiplerinin kölesi olmaktan kurtaran işçilerle elele yürümekten başka çareleri olmadığını anladılar. En cahil köylüler bile, bunu anladılar, kişisel olarak deneyini yaşadılar ve böylece güç bir eğitim sonucunda komünizmin bilinçli taraftarı oldular. Komünist

Gençlik Birliği, bütün etkinliğini bu deney üzerine temellendirmelidir.

Ne öğrenmeliyiz, eski okullardan ve eski bilimden neleri almalıyız sorularını cevaplandırdım. Bunu nasıl öğrenmeli sorusuna da karşılık vermeye çalışacağım. Okuldaki etkinliği, eğitimi ve öğrenimi her an tüm emekçilerin sömürücülere karşı mücadelesine bağlı kılmalıdır.

Çeşitli gençlik örgütlerinin deneyinden alınmış bazı örnekler vererek, sizlere komünist eğitimin nasıl olması gerektiğini somut olarak göstereceğim. Herkes karacahilliğin ortadan kaldırılmasından sözediyor. Bilgisizliğin, okuma yazma bilmezliğin yaygın olduğu bir ülkede komünist toplumun kurulmasının olanaksız olduğunu bilirsiniz. Sovyetler iktidarının emretmesi, Partinin belirli bir slogan ortaya atması yada en iyi militanlardan bir kısmının bu işle görevlendirilmesi yetmez. Bu görevi Gençlik Birliğine katılan genç kuşağın yüklenmesi gereklidir. Gelecek kuşakta okuma yazma bilmeyenlerin bulunmaması için, genç erkek ve genç kızlar, «bu bizim görevimizdir, birleşip karacahilliği ortadan kaldırmak üzere kırsal bölgelere gideceğiz» dediklerinde komünizmin kurulmasına doğru bir adım daha atılmış olur. Genç kuşağın etkinliğinin bu eserin yaratılmasına adanmasını diliyoruz. Karacahil, halkının çoğunluğu okur-yazar olmayan Rusya'yı çok kısa bir zaman içinde, halkı iyi eğitilmiş bir ülke haline getirmenin olanaksızlığını bilirsiniz. Fakat, Gençlik Birliği işe koyulursa, tüm gençlik herkesin refahı için çalışmaya atılırsa, 400.000 genci sinesinde toplayan Birlik, Komünist Gençlik Birliği adına hak kazanmış olur. Yine, Birliğin görevlerinden biri de, yalnız ken-

disi için şu yada bu bilgiyi özümlemekle kalmayıp, kendi başına bilgisizliğin karanlıklarından kurtulamayan gençliğe yardımcı olmaktır. Gençlik Birliğinin üyesi olabilmek için bütün emeğini, bütün gücünü ortak dava uğruna feda edecek biçimde davranmak gereklidir. İşte komünist eğitim budur. Bu çalışma içinde gençler, gerçek komünistler olurlar. Ancak uygulamada bazı sonuçlar elde ettikten sonra, komünist adına hak kazanırlar.

Örneğin, şehir dışındaki mahallerde, sebze bahçelerinde yapılan çalışmaları ele alalım. Bu, birinci derecede önemli bir iş değil midir? Bu, komünist Gençlik Birliklerinin çalışmalarından biridir. Halk aç, fabrikalarda, iş yerlerinde açlık çekiliyor. Açlıktan kurtulmak için sebze bahçeleri geliştirmek gereklidir. Fakat, bahçe tarımı çalışmaları eski yöntemlere göre yapılmaktadır. O halde, en bilinçli elemanlar işe koyulmalıdır. Göreceksiniz, sebze bahçelerinin sayısı ve yüzölçümü artacak ve daha iyi sonuçlar alınacaktır. Komünist Gençlik Birliği, bu çalışmada etkin bir yer almalıdır. Her Birlik, Birliğin her birimi bu çalışmayı kendi görevi olarak benimsemelidir.

Komünist Gençlik Birliği, her alanda yardımcı, inisiyatif ve girişkenlik örneği bir vurucu güç olmalıdır. Herhangibir işçi, belki Komünist Gençlik Örgütünün doktrinini pek iyi anlamayabilir, ilk anda bu doktrin ona pek inandırıcı gelmeyebilir, fakat, gençlik örgütünün pratik çalışmasına ve etkinliğine bakınca, bu örgütün üyelerinin ona gerçekten doğru yolu gösterdiğini anlamalıdır.

Eğer Komünist Gençlik Örgütü her alandaki çalışmalarını bu biçimde örgütlemeyi bilemezse, eski burjuva patikalarına sapıp yolunu kaybediyor

demektir. Emekçilerin komünist doktrinden doğan sorunlarını çözmelerinde yardımcı olmak için eğitimimizi çalışan sınıfların sömürücülere karşı mücadelesine bağlamalıyız.

Birlik üyeleri, bütün boş zamanlarını sebze bahçelerinin düzenlenmesine, bazı fabrika ve iş yerlerinde gençliğin eğitiminin örgütlenmesine ayırmalıdırlar. Yoksul ve acınacak Rusya'yı zengin bir ülke yapmak istiyoruz. Öyleyse, Komünist Gençlik Birliği'nin eğitim, öğrenim ve yetişmesini, işçi ve köylülerin çalışmasına bağlaması, okullara kapanmakla, komünist kitap ve broşürleri okumakla yetinmemesi gereklidir. Ancak işçi ve köylülerle birarada çalışarak gerçek bir komünist olunabilir. Herkesin, bütün Gençlik Birliği üyelerinin iyi eğitilmiş olduğunu ve çalışmayı da bildiğini görmesi gereklidir. Herkes, eski okullardaki ezbercilik yöntemini bir kenara bıraktığımızı, bunun yerine bilinçli bir disiplin getirdiğimizi, bütün gençlerin komünist cumartesilere katıldığını, halka yardım etmek için şehir dışındaki çiftliklerden yararlandıklarını görünce, halk bu çalışmanın, eski anlamdaki çalışmaya benzemediğini anlayacaktır.

Köylerde ve mahallelerde, Gençlik Birliğinin görevi -basit bir örnek vereyim- sağlık yada yiyecek dağıtımı gibi konularda yardım örgütlemektir. Eski kapitalist toplumda durum nasıldı? Herkes kendisi için çalışıyor, yaşlılar, hastalar var mı, bütün ev işleri, bunalan, bu yüzden kendini köle gibi hisseden kadının omuzuna mı yükleniyor, orasını kimse düşünmezdi. Bununla mücadele etmek kimin görevidir? Gençlik Örgütlerinin. Bunlar şöyle düşünmelidir: Biz bütün bunları değiştireceğiz, düzenli biçimde evleri dolaşarak yiyecek dağıtımı-

nın ve verilen yiyeceğin temizliğinin kontrol edilmesine yardımcı olan, tüm toplumun yararına bir bütün olarak harekete geçen, güçlerini uygun biçimde toplayan, çalışmanın iyi örgütlenmiş bir çalışma olması gerektiğini gösteren gençlik birlikleri kuracağız.

Artık yaşı elliye yaklaşan kuşak, komünist toplumu görmeyi umudedemez. O güne kadar, bu kuşak ortadan silinecektir. Fakat, bugün onbeş yaşında olanların kuşağı komünist toplumu görecek, onu kendisi kuracaktır. Hayatının amacının bu toplumu kurmak olduğunu bilmelidir. Eski toplumda herkes ayrı ayrı çalışır, halk kitlesini ezen büyük toprak sahipleri ve kapitalistlerin dışında kimse işi koordine etmeyi düşünmezdi. Bizlerse, herçeşit çalışmayı örgütlemek zorundayız. Ne derecede zor ve yorucu olursa olsun, emeği öyle örgütlemeliyiz ki her işçi ve her köylü şöyle diyebilsin: Ben özgür çalışma ordusunun eriyim, büyük toprak sahipleri ve kapitalistler olmaksızın hayatımı kendim düzenleyeceğim, komünist rejimi kuracağım. Komünist Gençlik Birliği, en küçük yaştan başlayarak, herkesi, bilinçli ve disiplinli çalışma anlayışı içinde eğitmelidir. Ancak bu şekilde bugün karşıkarşıya bulunduğumuz sorunları çözmeyi umutlayabiliriz. Ülkemizin elektriklenmesi, fakir toprağımızın tekniğin son buluşlarından yararlanabilmesi için en az on yıl geçmesi gereklidir. Bugün onbeş yaşında olan, on-yirmi yıla kadar komünist toplumda yaşamaya başlayacak olan kuşak, öğrenim sorunlarını, her gün, her köyde, her şehirde en basitinden, en küçüğünden ortak çalışmanın şu yada bu sorununu çözebileceği biçimde ortaya koymalıdır. Bu her köyde gerçekleştirildiği,

komünist çabalar yoğunlaştığı, gençlik ortak çalışmaya yeterli olduğunu kanıtladığı ölçüde, komünizmin kuruluşunun başarısı sağlanır. Ancak, eylemlerimizin her birini bu kuruluşun başarısı açısından ele aldığımızda, ancak birleşmiş ve bilinçlenmiş emekçiler olmak için gereken herşeyi yaptığımızda, Komünist Gençlik Birliği, üyelerinden yarım milyonunu tek bir emek ordusu olarak birleştirebilir ve genel bir saygı kazanmayı başarır (şiddetli alkışlar).

«Pravda» No 221, 222 ve 223
5, 6, 7 Ekim 1920

V. Lenin, Bütün Eserleri
Paris - Moscou, C. 31
S. 292 - 310

PROLETARYA KÜLTÜRÜ ÜZERİNE

8 Ekim tarihli **İzvestiya**'da yazılanlara göre, yoldaş Lunaçarski'nin «Proletkult» (10) kongresinde, daha dün onunla kararlaştırdıklarımızın **tam tersini** söylediği anlaşılıyor (11).

«Proletkult» kongresi için derhal bir karar taslağı hazırlamak, Merkez Komitesine onaylatmak ve «Proletkult»un önümüzdeki ilk toplantısında oylamaya sunmak gereklidir. Taslağı daha bugünden, Merkez Komitesi adına Halk Eğitimi Komiserliğine ve «Proletkult» kongresine göndermek gereklidir, çünkü kongre bugün sona ermektedir.

KARAR TASLAĞI :

1. İşçi ve Köylülerin Sovyet Cumhuriyetinde her türlü öğretim, genel olarak politik eğitim alanında olsun, daha özel olarak sanat öğreniminde olsun, daima proletarya diktatörlüğünün hedeflerini zafere ulaştırmak, yani burjuvaziyi devirmek sınıfları ortadan kaldırmak, insanın insan tarafından sömürülmesine son vermek için yapacağı sınıf mücadelesi ruhuyla yoğrulmuş olmalıdır.

2. Bu nedenle, öncüsü Komünist Parti tarafından olduğu kadar, genellikle çeşitli proletarya örgütlerinin bütünü tarafından temsil edilen proletarya, halk eğitiminin bütün alanlarında en etkin ve en önemli yeri almalıdır.

3. Yakın tarihin deneyi ve özellikle bütün dünya ülkelerinde proletaryanın devrimci savaşının yarım yüzyıllık geçmişi **Komünist Manifesto'** nun, yayınlanmasından beri, marksist dünya görüşünün, devrimci proletaryanın çıkarının, görüş ve kültürünün tek doğru anlatımı olduğunu tartışma götürmez biçimde kanıtlamıştır.

4. Marksizmin devrimci proletaryanın ideolojisi olarak taşıdığı tarihi önem, bu ideolojinin burjuva çağının kazandırdığı kültürel değerleri bir yana itmek şöyle dursun, tersine, ikibin yıldan fazla bir geçmişi olan insan kültür ve düşüncesinde değerli olan ne varsa biraraya getirmesinden ve yeniden gözden geçirmesinden ileri gelir. Ancak bu temel üzerinde ve bu yönde yapılacak bir çalışma, her türlü sömürüye karşı mücadelenin en yüksek aşaması olan proletarya diktatörlüğünün deneyiyle canlılık kazanırsa, gerçek proletarya kültürünün gelişimi olarak kabul edilebilir.

5. Bu ilkeye kesinlikle bağlı kalan Rusya «Proletkult» kongresi, ne şekilde olursa olsun ayrı bir kültür yaratmak, uzmanlaşmış örgütler içinde kapanık kalmak, Halk Eğitimi Komiserliği ve «Proletkult»un çalışma alanını sınırlandırmak, yada Halk Eğitimi Komiserliğine bağlı kuruluşlar içinde «Proletkult»u özerk hale getirme eğilimlerini

teorik bakımdan yanlış ve pratik bakımdan zararlı bularak reddeder. Tersine, Kongre, bütün «Proletkult» örgütlerini, kendilerini tamamen Halk Eğitimi Komiserliğine bağlı kuruluşlar örgütünün yardımcı organları olarak kabul etmeye, Sovyetler iktidarı (daha özel olarak Halk Eğitimi Komiserliklerinin) ve Rusya Komünist Partisinin genel yönetimi altında, proletarya diktatörlüğünün görevlerinin bir parçası olan vazifelerini yerine getirmeye çağırır.

■

Yoldaş Lunaçarski, sözlerinin tahrif edildiğini söylüyor. Bu kararın böylesine gerekli olması bundandır.

8 Ekim 1920'de yazılmış, ilk ke 1926'da «Krasnaya Nov» dergisinde yayınlanmıştır.

V. Lenin, Bütün Eserleri Paris - Moscou, c. 31, s. 327 - 328.

SOSYALİZM VE DİN

Modern toplum tümüyle, büyük işçi kitlelerinin, toprak sahipleri ve kapitalistler sınıflarından oluşan çok küçük bir azınlık tarafından sömürülmesi temeli üzerine kuruludur. Köleci toplumdur bu, çünkü ömürleri boyunca sermayenin hizmetinde çalışan «özgür» işçiler, kapitalist köleliğin güçlenmesini ve devamını sağlayan kârları üreten köleler olarak varolmaları için en gerekli araçları elde etmekten başka hiçbir «hak» sahibi değillerdir.

İşçileri ezen ekonomik baskı, kaçınılmaz olarak, çeşitli biçimlerde politik baskıyı, toplum içinde aşağılanmayı, kitlelerin entellektüel ve manevi hayatında aptallaşma ve çürümeyi doğurur. İşçiler, ekonomik haklarını elde etme uğruna mücadele etmek için az çok bir politik özgürlük kazanabilir, ama, sermayenin iktidarı ortadan kaldırılmadıkça, hiçbir özgürlük onları yoksulluktan, işsizlikten ve baskıdan kurtaramayacaktır. Başkasının çıkarına durmadan çalışmak, yoksulluk ve

kaderine terkedilmişlik yüzünden ezilen halk kitlelerini herzaman ve heryerde bunaltan ruhsal baskı yöntemlerinden biri de dindir. Tanrılara, şeytanlara, mucizelere inanç nasıl vahşi insanın doğa ile savaşındaki güçsüzlüğünden doğuyorsa, ahirette daha iyi bir hayat yaşama inancı da aynı kaçınılmazlıkla sömürülen sınıfların, sömürücülere karşı mücadelelerindeki güçsüzlüklerinden doğar. Din, bütün hayatları boyunca yoksulluk içinde acı çekenlere sabırlı olmayı, boyun eğmeyi öğütler, onları öbür dünyada kavuşacakları ödüllerin umuduyla avutur. Başkalarının emeği sayesinde yaşayanlara gelince, din bunlara yeryüzündeki hayatlarında yardımsever olmalarını salık verir, böylelikle sömürücü olarak varoluşlarını sürdürmelerini kolaylıkla haklı çıkarmalarını sağlar, bu gibilere mutlu bir hayatın kapılarını açacak anahtarı ucuz ucuz satar. Din, halkın afyonudur. Din, sermaye kölelerinin insan olarak besledikleri umutları, biraz olsun insanca yaşama isteklerini içinde boğdukları bir çeşit manevi içkidir.

Fakat, durumun bilincine varan, kendisini kurtaracak mücadeleye atılmak üzere ayağa kalkan köle, yarı yarıya köle olmaktan çıkmıştır. Büyük endüstrinin oluşturduğu, şehrin eğittiği modern, bilinçli işçi, dini önyargıları horgörüyle bir yana iter, «göksel hayat»la uğraşmayı papazlara ve burjuva tartüflerine (12) bırakır, bu dünyada daha iyi bir hayata erişme mücadelesine dört elle sarılır. Bugünün proletaryası, din sarhoşluğunu yenmek üzere bilime başvuran, işçiyi yeryüzünde daha iyi duruma yükseltmek için gerçek bir mücadele içinde örgütleyerek, onu öbür dünyaya inanmaktan kurtaran sosyalizmin safında yeralmıştır.

Din, kişisel bir sorun olarak kabul edilmelidir; sosyalistlerin dine karşı tutumları genellikle bu şekilde belirlenir. Fakat, herhangibir yanlış anlaşılmaya meydan vermemek için, bu kelimelerin anlamı kesinlikle belirtilmelidir. Biz, devlet karşısında dinin kişisel bir sorun olmasını şart koşuyoruz, fakat, kendi partimizle ilgili konularda dini hiçbir şekilde kişisel bir sorun olarak kabul edemeyiz. Devlet, dine karışmamalı, dini kuruluşlar devlet iktidarına bağlı olmamalıdırlar. Herkes, herhangi bir dine inanmakta, yada hiçbirine inanmamakta, yani genellikle bütün sosyalistler gibi tanrıtanımaz olmakta tamamıyla serbest olmalıdır. Medeni haklarda, dini inançlardan dolayı hiçbir ayırıma göz yummamalıyız. Resmi belgelerde, yurttaşların din ve mezhepleriyle ilgili her türlü kayıt mutlak biçimde ortadan kaldırılmalıdır. Devlet, ne kiliseye, ne de din yada mezheplerle ilgili kurumlara hiçbir şekilde para yardımında bulunmamalı, bunlar, iktidar karşısında tamamıyla özgür ve bağımsız dindaş yurttaşların oluşturduğu kurumlar şekline dönüştürülmelidir. Ancak bu haklı davalar, kilisenin utanç verici, lanet olası geçmişine son verecektir. Rusya'da kilise devletin kölesi, Rusya yurttaşları ise devlet kilisesinin köleleriydiler. Ortaçağ engizisyon yasaları varlığını sürdürüyor ve uygulanıyordu, (günümüze kadar yasal yargılarda yer almıştır). Bu yasalar, inanca da inansızlığa da zulmediyor, vicdanı ayaklar altında çiğniyordu. Sosyalist proletaryanın modern devlet ve kilise karşısında savunacağı hak davası, kilise ile devletin tam olarak birbirinden ayrılmasıdır.

Rusya devrimi bu hak davasını pratik özgürlüğün ayrılmaz ve zorunlu bir parçası olarak so-

nuçlandırmalıdır. Nefret edilen feodal polis otokrasisinin bürokratik rejimi, kilise çevrelerinde bile hoşnutsuzluk, kaynaşma ve öfke uyandırdığından, Rusya devrimi bu bakımdan özellikle elverişli koşullar içine girmiştir. Rusya ortodoks papazlar zümresi, ne kadar yoksul, ne kadar cahil olursa olsun, yine de eski düzenin yıkılışının çatırtısıyla uyanmıştır. Bugün, papazlar zümresi özgürlük davasını destekliyor, resmi bürokratizme, keyfi yönetime, «tanrının hizmetkarlarına polis hafiyeliği yaptırılmasına» başkaldırıyor. Biz sosyalistler, papazlar zümresinin namuslu ve samimi temsilcilerinin haklı davalarını sonuna kadar götürerek, özgürlükten sözettiklerinde sözlerini kabul ederek, onları din ve polis arasındaki tüm bağı kesinlikle kırmaya zorlayarak bu hareketi desteklemeliyiz. Ya samimisinizdir ve bu durumda dinle devlet işlerinin ayrılmasını, dinin kişisel bir sorun olduğunun mutlak ve kategorik biçimde ilan edilmesini istersiniz, yada bu bilinçli özgürlük mücadelesine katılmazsınız ki, bu da, sizin herzaman için ortaçağ kalıntısı geleneklerin esiri olduğunuzu, resmi terfi ve ödüller istediğinizi, manevi silahlarınızın gücüne güvenmediğinizi, devletten bahşiş kabul etmeye devam ettiğinizi gösterir ve eğer öyleyse Rusya'nın bilinçli işçileri size karşı amansız bir savaş açacaklardır.

Sosyalist proletarya partisine göre, din kişisel bir sorun değildir. Partimiz, işçi sınıfının kurtuluşu için mücadele eden, bilinçli, öncü militanlar birliğidir. Bu birlik, bilinçsizliğe, bilgisizliğe yada dini inançlar biçimi altında halkın cahil bıraktırılmasına karşı kayıtsız kalamaz ve kalmamalıdır. Basınımız, propagandamız gibi salt ve baştanaşağı

ideolojik silahlarımızla dinin zihin bulandırıcı etkisini altetmek için din ve devletin tamamıyla ayrılmasını istiyoruz. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi, kuruluşu sırasında, amaçlarından birinin de, işçilerin din yüzünden aptallaştırılmasıyla mücadele etmek olduğunu belirtmişti. Bizim için, fikir mücadelesi kişisel bir sorun değildir, bütün partiyi, bütün proletaryayı ilgilendirir.

Fakat, bu böyle olduğu halde, neden programımızda tanrıtanımaz olduğumuzu ilan etmiyoruz? Neden hristiyanlara ve öteki dinlere inananlara partimize girmeyi yasaklamıyoruz?

Bu soruya verilecek cevap, burjuva demokrasisiyle sosyal-demokrasinin din konusundaki görüşleri arasındaki çok önemli farkı ortaya çıkaracaktır.

Programımız tamamıyla bilimsel, kesinlikle materyalist bir felsefe üzerine temellendirilmiştir. Programımızı açıklamak için, dinin gerçek tarihi ve ekonomik kökenlerini açıklamamız gereklidir. Propagandamız zorunlu olarak tanrıtanımazlığı içerir ve bu konuda feodal çarlık rejiminden bugüne kadar yasaklanan, kovuşturmalara uğrayan bilimsel literatürü yayınlamak artık partimizin etkinlik kollarından biri olmalıdır. Büyük bir olasılıkla Engels'in bir gün alman sosyalistlerine verdiği şu öğüde uyacağız: «XVIII. yüzyılın tanrıtanımaz ve tasavvuf düşmanı fransız literatürünü çevirip kitlelere yayınız.» (13)

Ancak, hiçbir şekilde, burjuva radikal demokratların sık sık yaptığı gibi din sorununu sınıf mücadelesinin dışında, «salt mantık» açısından ele alanların idealist soyutlamalarına dalmamalıyız. Sınırsız bir baskı ve işçi kitlelerinin aptallaştırıl

ması temeli üzerine kurulu bir toplumda, dini önyargıların yalnızca propaganda ile ortadan kaldırılabileceğine inanmak saçmadır. İnsanlığın üzerindeki din baskısının, toplum içindeki ekonomik baskının ürünü olduğunu unutmak, burjuva dargörüşlülüğüne işarettir. Proletaryayı, kendiliğinden desteklediği, kapitalizmin karanlık güçlerine karşı mücadele aydınlatamıyorsa, kitaplarla, propaganda ile aydınlanacağını beklemek boşunadır. Yeryüzünde bir cennet yaratmak için savaşan ezilen sınıfların bu gerçek devrimci mücadelelerinin birliği, bizim için, proleterlerin gökteki cennet üzerine görüş birliğinden daha önemlidir.

İşte bu nedenle, programımızda kendimizi tanrıtanımaz ilan etmiyoruz ve etmemeliyiz; yine aynı nedenle, eski önyargıların bazılarından kurtulamayan proletere, partimize katılmayı yasaklamıyoruz ve yasaklamamalıyız. Bilimsel dünya görüşünü daima öveceğiz; bu, bazı «hristyan»ların tutarsızlığına karşı vazgeçilemeyecek derecede gereklidir. Fakat, hiçbir zaman din sorununu birinci plana almayacağız. Baş sorunumuz din değildir. Önemi üçüncü derecede kalan görüşler, bir takım hayaller adına gerçek devrimci mücadeleye atılan güçlerimizin bölünmesine izin vermemeliyiz. Bu dini görüşler, bütün politik değerlerini pek çabuk yitirir ve ekonomik evrimin akışıyla sürüklenip hurdalığa atılırlar.

Gerici burjuvazi, heryerde ve herzaman, din düşmanlıklarını körüklemeye büyük özen göstermiştir. Rusya'da da aynı şeyi yapmaya başlıyor. Bundan amacı, kitlelerin dikkatini din düşmanlıklarına çekmek, pratikte devrimci mücadelesi içinde birleşen Rusya proletaryasının çözümlemeye

çalıştığı gerçek temel politik ve ekonomik sorunları biryana bırakmalarını sağlamaktır. Bugün, özellikle Yüz-Karaların yahudi pogromlarında (kıyımlarda) kendini gösteren bu gerici politika, yarın belki de daha kurnaz ve etkili biçimlere bürünecektir. Biz, durum ne olursa olsun, bu oyunların karşısında soğukkanlı, kesin ve kararlı, sabırlı propagandamızı yürüteceğiz. Bizim propagandamız, ikinci dereceden uyuşmazlıkları kışkırtmayı reddeden, proletarya dayanışmasının ve bilimsel dünya görüşünün propagandasıdır.

Devrimci proletarya sonunda, dinin devlet karşısında kişisel bir sorun sayılmasını kabul ettirecektir. Ortaçağın küfünden arınan siyasi düzen içinde, proletarya, insanlığın dini inançlarla aptallaştırılmasının gerçek nedeni olan ekonomik köleliği ortadan kaldırmak için [illegible] büyük bir mücadeleye atılacaktır.

«Novaya Jizn» No 23
3 Aralık 1905
İmza: N. Lenin

V. Lenin, Bütün Eserleri
Paris-Moscou, c. 10, s. 80-85

İŞÇİ SINIFI PARTİSİNİN DİN KARŞISINDAKİ TUTUMU

Devlet Dumasında (14), sinod (15) bütçesi görüşülürken milletvekili Surkov'un yaptığı konuşma ve bu konuşmada sözü geçen tasarıyla ilgili olarak, bizim parlamenter grubumuzda ortaya çıkan tartışmalar son derece önemli ve güncel bir sorunu gün ışığına çıkardı. Kuşkusuz, dinle ilgili herşeye karşı duyulan ilgi, bugün, toplumun geniş kesimlerine yayılmış, işçi sınıfı hareketine yakın aydın çevrelerini olduğu kadar, bazı işçi çevrelerini de etkilemiştir. Sosyal-demokrasi, din konusundaki görüşünü tanıtmak için, mutlak bir şekilde açıklama yapmak zorundadır.

Sosyal-demokrasinin dünya görüşü, bilimsel sosyalizme, yani marksizme dayanır. Marx ve Engels'in pek çok defa açıkladıkları gibi, marksizmin temel felsefesi, tartışılmaz biçimde tanıtanımaz olan, bütün dinlerin düşmanı XVIII. yüzyıl fransız materyalizminin ve Almanya'da Feuerbach materyalizminin (XIX. yüzyılın ilk yarısı) tarihi gelenek lerini tamamıyla benimseyen diyalektik materya

lizmdir. Engels'in yazdığı ve henüz müsvette halindeyken Marx tarafından okunan Anti-Dühring'in baştan sona, materyalist ve tanrıtanımaz Dühring'i, materyalizmde ideolojik katılıktan yoksunlukla, dinden ve din felsefesinden dolambaçlı yollardan ve ölçülü bir dille sözetmekle suçladığını hatırlayalım. Yine, Engels'in, Ludwig Feuerbach üzerine yazdığı eserde, onun dinle, dini ortadan kaldırmak için değil, çeki düzen vermek, yeni, «yüksek» bir din icat etmek amacıyla mücadele etmesini kınadığını hatırlayalım. «Din halkın afyonudur». Marx'ın bu veciz sözü, din konusundaki tüm marksist görüşün temel taşıdır (16). Marksizm, tüm dinleri, kiliseleri ve bugün varolan her çeşit dini örgütü, sümürüyü savunmaya ve işçi sınıfını zehirlemeye yarayan, burjuva gericiliğinin organları olarak kabul eder.

Fakat bütün bunlara rağmen, Engels, sosyal - demokratlardan «daha sol», «daha devrimci» görünmek arzusuyla işçi sınıfı partisinin programına açıktan açığa tanrıtanımazlığın kabul edildiğini koymak isteyenlerin ve üstelik de buna, dine karşı savaş açmak anlamı verenlerin bu eğilimlerini birçok kez mahkum etmiştir. Engels, 1874'de, Komün mültecilerinin, yani Londra'ya göçmüş olan blankistlerin (17) ünlü manifestolarından sözederken, dine karşı gürültülü patırtılı bir biçimde savaş açmalarının aptallık olduğunu belirtmiş; böyle bir savaş ilanının dine karşı duyulan ilgiyi artırmanın ve dinlerin kesinlikle ortadan kaybolu şunu geciktirmenin en iyi yolu olduğunu söylemiştir. Engels, blankistleri, ezilen kitlelerin din boyunduruğundan ancak en geniş proletarya tabakalarını bilinçli ve devrimci toplumsal eylemi bütünüyle

uygulamaya götürecek işçi kitlelerinin sınıf mücadelesinin kurtaracağını ve dinle savaşmayı işçi sınıfı partisinin politik görevi ilan etmenin anarşistçe bir lafazanlık olduğunu, anlamamakla suçlamıştır (18). 1877'de, **Anti-Dühring'de**, filozof Dühring'in idealizm ve din üzerine en küçük tavizlerine bile şiddetle karşı çıkan Engels, yine Dühring'in sosyalist toplumda dinin yasaklanmasıyla ilgili sözümona devrimci düşüncesini de aynı şekilde mahkum etmiştir. Engels'in dediği gibi, dine karşı böyle bir savaş açmak, «Bismark'tan çok Bismarkçı olmaktır», yani kilise çevrelerine karşı Bismarkçı mücadelenin (ünlü **Kulturkampf**, «kültür mücadelesi», yani Bismark'ın 1870'ten sonra, Alman Katolik Partisi olan Zentrum'u hedef alarak, katolikliğe karşı polis zulmü aracılığıyla yaptırdığı mücadele) saçmalıklarını tekrarlamaktır. Bu mücadeleyle, Bismark, katoliklerin militan klerikalizmini (kilisenin egemenliği yanlısı felsefe) **güçlendirmekten** başka birşey yapmamış; politik bölünmeler yerine dini bölünmeleri ön plana alarak gerçek kültür davasını boğmuş; işçi sınıfı ve demokratların bazı tabakalarının dikkatini, devrimci sınıf mücadelesinin temel görevlerinden saptırıp en yapmacık ve en burjuvaca yalancı din düşmanlığına yöneltmişti. Süper-devrimci görünmeye özenen Dühring'i, Bismark'ın yaptığı aptallığı başka bir biçimde tekrarlamakla suçlayan Engels, işçi sınıfı partisinin, dine karşı politik savaş macerasına atılmak yerine, sonunda yine dinin ortadan kalkmasına götürecek olan proletaryanın örgütlenmesi ve eğitimi eseri üzerinde sabırla çalışmasını istiyordu. (19) Bu görüş, Alman sosyal-demokrasisinin eti kemiği olmuş, örneğin cizvitlere özgürlük tanın-

masından, Almanya'ya kabul edilmelerinden, şu yada bu dine karşı her türlü polis baskısının kaldırılmasından yana olduklarını ilan etmişlerdir. «Din kişisel bir sorun ilan edilmelidir.» Erfurt Programının (1891) bu ünlü sloganı, sosyal - demokrasinin bu politik taktiğini dile getirir.

Artık bu taktik hergün kullanılmaya başlanmış, marksizmin ters doğrultuda, oportünizm doğrultusunda yeni bir çarpıtılması olup çıkmıştır. Erfurt Programının ilkeleri, bizlerin, yani sosyal - demokratların, partimizin, dini kişisel bir sorun, kabul ettiği; bizim için, yani sosyal - demokratlar için, parti olarak bizler için, **dinin kişisel bir sorun olduğu** biçiminde yorumlanmaya başlanmıştır. Bu oportünistçe görüşe karşı açıktan açığa polemiğe girişmeden, Engels, 1890'dan sonra bu düşünceye karşı polemik şeklinde değil, olumlu biçimde, kararlı olarak tavır almak gerekliliği duydu. Gerçekten de, Engels, sosyal - demokrasinin dini, kendisinin karşısında, marksizmin karşısında, işçi sınıfı partisi karşısında değil, **devlet karşısında kişisel bir sorun** kabul ettiğini altım çizerek açıkladı. (20)

Dış yönüyle ele alınırsa, Marx ve Engels'in din konusundaki açıklamaları böyledir. Marksizmi yorumlamada özen göstermeyenler, düşünmeyi bilmeyen yada istemeyenler için, bu açıklamalar, marksizmin çelişki ve duraksamalarının oluşturduğu anlamsız bir düğüm, açıkçası, **«tutarlı»** tanrıtanımazlıkla din karşısında duyulan «saygı»dan meydana gelen bir çeşit yamalı bohça, tanrıya karşı d-d-devrimci savaşla, dinle bağlı işçilerin gelişme düzeyinde kalmak, onların dünya görüşüne uymak için duyulan korkakça istek, onları incitme-

me endişesi vs. arasında bir çeşit «ilkesiz» bocalamadır. Anarşist lafazanların yazıp çizdikleri arasında, marksizme karşı bu türlü suçlamalara sık sık rastlanır.

Fakat, marksizmi ciddi bir şekilde ele alan, felsefi ilkeleri ve uluslararası sosyal-demokrasinin deneyi üzerinde uzun uzun düşünen herhangi bir kimse, marksizmin din karşısındaki taktiğinin tam anlamıyla tutarlı olduğunu; Marx ve Engels tarafından olgun bir biçimde düşünüldüğünü; heveslilerin ve bilgisizlerin bocalama sandıkları şeyin diyalektik materyalizmden doğrudan doğruya çıkan, kaçınılmaz bir sonuç olduğunu kolayca görür. Marksizmin dine karşı görünüşteki «ılımlı» tutumunun, «incitmekten çekinme» vs. gibi güya «taktik» adı verilen kabullenmelerle açıklanacağına inanmak büyük bir yanlıştır. Tam tersine, bu konuda da, marksizmin politik çizgisi felsefi ilkelerine ayrılmaz biçimde bağlıdır.

Marksizm materyalisttir. Bu nedenle, XVIII. yüzyıl ansiklopedi yazarlarının yada Feuerbach'ın materyalizmi kadar amansızca dine düşmandır. İşte bu çürütülemez. Fakat Marx ve Engels'in diyalektik materyalizmi, materyalist felsefeyi tarih ve toplumsal bilimler alanına uygulamakta, ansiklopedi yazarlarından ve Feuerbach'tan daha ilerilere gitmiştir. Dini yenmek zorundayız: bu, bütün materyalizmin ve dolayısıyla da marksizmin abc'sidir. Fakat, marksizm, abc ile yetinen bir materyalizm değildir. Marksizm daha ilerilere gider. O, dine karşı mücadele etmeyi bilmek gerekir, der; oysa, bunun için, kitlelerin inanç ve din kaynağını materyalist açıdan açıklamak gereklidir. Dine karşı mücadeleyi, soyut ideolojik öğütlerle sınırlan-

dırmamalı; buna indirgememeli; bu mücadeleyi, dinin toplumsal kökenlerini ortadan kaldırmayı amaçlayan işçi sınıfı hareketinin somut pratiğine bağlamalıdır. Niçin din, şehir proletaryasının geri bıraktırılmış tabakaları arasında, geniş yarı-proleter tabakaları içinde, köylü kitleleri içersinde varlığını sürdürüyor? Burjuva ilericisi, radikal yada burjuva materyalisti bu soruyu, halkın bilgisizliği yüzünden, diye cevaplandırır. Öyleyse, kahrolsun din, yaşasın tanrıtanımazlık; baş görevimiz tanrıtanımaz düşünceler yaymaktır. Marksistler ise şöyle der: Yanılıyorsunuz. Bu görüş, bir kültür eylemi üzerine yapay, burjuvaca sığ biçimde düşünüldüğünü kendiliğinden açığa vuruyor. Bu görüş, dinin kökenlerini yeterince tam olarak açıklayamıyor, materyalist anlamda değil, idealist anlamda açıklamaya çalışıyor. Günümüzde, kapitalist ülkelerde bu kökenler herşeyden önce **toplumsal niteliktedir.** Emekçi kitlelerin elverişsiz toplumsal durumu, kapitalizmin kör güçleri karşısında görünüşteki mutlak güçsüzlükleri, hergün, her saat, çilekeş emekçilerin başına, savaşlar, depremler, vs. gibi olağanüstü olaylardan bin defa daha korkunç, daha feci felaketler getirir. Dinin en derin kökenlerini, bugün, burada aramak gereklidir. «Korku tanrıları yarattı». Sermayenin kör, halk kitleleri tarafından önceden bilinemediği için kör gücü karşısında duyulan korku, proleterlerin yada küçük iş sahiplerinin, her an, «apansızın», «beklenmedik biçimde», «kazara» mahvolmak tehlikesi karşısında duydukları endişe, iflas etmek, dilenci, toplumdışı, fahişe olmak, açlıktan ölmek kaygısı modern dinin kökenleridir. İlkel bir materyalizm olarak kalmak istemiyorsa, materyalizm bunları gözönü-

ne almak zorundadır. Kitleler, dinin bu **kökenlerine** karşı, her şekliyle **sermayenin egemenliğine** karşı birleşerek, örgütlü, sistematik ve bilinçli olarak mücadele etmeyi öğrenmedikçe hiçbir basitleştirilmiş, eğitici kitap, kapitalizm zindanı içinde aptallaştırılan, kapitalizmin yıkıcı, kör güçlerinin kölesi olan kitlelerin dinine karşı çıkmakla onların kafasından dini inançları söküp atamaz.

Bunun anlamı, dine karşı gelen eğitici kitapların faydasız yada zararlı olduğu mudur? Hayır, burada ortaya çıkan sonuç çok başkadır. Tanrıtanımazlık propagandası, sosyal-demokrasinin temel görevine, yani sömürülen **kitlelerin**, sömürücülere karşı mücadelesinin geliştirilmesine **bağlı olmalıdır.**

Diyalektik materyalizmin temelleri, yani Marx ve Engels'in felsefesi üzerinde derin derin düşünmeyen bir insan bu tezi anlayamaz (yada, en azından ilk anda anlayamaz). Nasıl olur? İdeolojik bir propaganda, belirli birtakım fikirlerin yayılması, binlerce yıldan beri sürüp gelen bir kültür ve ilerleme düşmanına (yani dine) karşı mücadele, nasıl sınıf mücadelesine, yani ekonomik ve politik alanda belirli pratik hedeflere yöneltilmiş mücadeleye bağlı olabilir?

Bu karşı çıkış, bugün marksizme karşı yöneltilen itirazlardan biridir. Bunlar, bu gibi itirazlarda bulunanların marksist diyalektiği hiç anlamadıklarını kanıtlar. Bu gibilerin düştüğü çelişki canlı gerçeğin canlı çelişkisidir, yani lafta kalmayan, uydurma olmayan, diyalektik bir çelişkidir. Teorik tanrıtanımazlık propagandasını, yani bazı proletarya tabakalarında dini inançların yıkılmasını, bu tabakalarda sınıf mücadelesinin başarısından,

yürüyüşünden ve koşullarından mutlak, aşılmaz bir engelle ayırmak; diyalektik olmayan bir tarzda akıl yürütmektir, değişken, göreli bir sınırı, mutlak bir sınır olarak düşünmek, canlı gerçek içinde ayrılmaz biçimde birbirine bağlı olanları zorla koparmaktır. Bir örnek verelim. Diyelim, bir bölgenin yada bir sanayi dalının proletaryası, oldukça bilinçli ve elbette ki tanrıtanımaz olan, bir sosyal demokratlar tabakasıyla, oldukça geri, köylülükle henüz bağlarını koparmamış, tanrıya inanan, kiliseye giden, hatta, örneğin bir hristiyan işçiler derneği kurmak gibi bir girişimde bulunan papazın doğrudan doğruya etkisi altındaki işçilerden oluşsun. Bu bölgedeki ekonomik mücadelenin greve vardığını da kabul edelim. Bir marksist, zorunlu olarak, grev hareketinin başarısını birinci plana alacak, bu mücadelede işçilerin hristiyanlar ve tanrıtanımazlar olarak bölünmesine karşı kesin bir tepki gösterecek, bu bölünmeyle kararlı bir biçimde savaşacaktır. Bu koşullar altında, tanrıtanımazlık propagandası, geri bıraktırılmış tabakaları kızdırmak, seçimlerde bir milletvekilliği kaybetmek korkusu gibi bayağı bir görüş açısından değil, modern kapitalist toplumun koşulları içinde, hristiyan işçileri, salt ve yalın bir tanrıtanımazlık öğüdünden yüz kat daha iyi bir biçimde sosyal-demokrasiye ve dinsizliğe götürecek olan sınıf mücadelesinin gerçek ilerlemesi görüş açısından gereksiz ve zararlı olabilir. Böyle bir anda ve bu koşullar altında tanrıtanımazlık öğüdü, en büyük isteği işçiler arasındaki greve katılanlar ve katılmayanlar şeklindeki bölünmeyi, dindarlar ve dinsizler şeklindeki bölünmeye dönüştürmek olan papazın, bütün papazların **işine yarar.** Ne pahası-

na olursa olsun, tanrıya karşı savaşmayı öğütleyen anarşist, gerçekte papazların ve burjuvazinin ekmeğine yağ sürer (zaten, bütün anarşistlerin, her zaman burjuvaziye hizmet ettikleri gibi). Marksistler, materyalist olmalıdırlar; fakat diyalektik materyalist olmak, yani dine karşı mücadeleyi hayali bir biçimde, daima aynı kalan bir propagandanın soyut ve salt teorik zemini üzerinde değil, somut biçimde, **gerçekten** sürekli olan, kitleleri herşeyden fazla ve herşeyden iyi eğiten sınıf mücadelesi zemini üzerinde düşünmek zorundadırlar. Marksistler, somut durumu tümüyle hesaba katmayı bilmeli; anarşizmle oportünizm arasındaki denge noktasını bulabilmelidirler (bu denge göreli, esnek, değişken olmakla birlikte, varlığı sugötürmezdir). Yine, marksistler, anarşistlerin soyut, lafta kalan ve pratik bakımından boş «devrimcilik»lerine de, dine karşı mücadeleden çekinen, bu alanda üzerine düşen görevi unutan, tanrıya inançla uzlaşan, sınıf mücadelesinin çıkarlarından değil, incitmemek, kendinden uzaklaştırmamak, kızdırmamak gibi bayağı ve sefil bir küçük hesaptan, bütün ata sözleri içinde en kurnazcası olan «bana dokunmayan yılan bin yaşasın» sözünden esinlenen küçük burjuva ve liberal aydınların dar görüşlülüğü ve oportünizmine de düşmemeyi bilmelidirler.

Sosyal-demokrasinin dine karşı tutumuyla ilgili bütün özel sorunları bu görüş açısından hareket ederek çözmek gereklidir. Örneğin, bir papaz sosyal-demokrat parti üyesi olabilir mi sorusu sık sık sorulur. Bu soruya, Avrupa sosyal-demokrat partilerinin deneyi hatıra getirilerek, genellikle her zaman olumlu cevap verilir. Fakat bu deney, yal-

nız marksizmin işçi sınıfı hareketine uygulanmasından değil, aynı zamanda Rusya'da varolmayan, batıya özgü koşullardan doğmuştur (bu koşullardan ileride söz edeceğiz), o halde mutlak şekilde olumlu bir cevap yanlıştır. Koşullar ne olursa olsun papazlar sosyal-demokrat parti üyesi olamazlar diye kestirip atamayız, fakat bunun tersi de değişmez biçimde ortaya konamaz. Bir papaz yanımızda mücadele etmek için bize gelir ve parti programına karşı çıkmaksızın, görevini bilinçli olarak kabul ederse, onu sosyal-demokrasi saflarına kabul edebiliriz; çünkü programımızın fikri ve ilkeleri ile papazın dini inançları arasındaki çelişki, bu durumda, onun kendisine aittir, kişisel olarak kendisini ilgilendirir. Parti üyelerinin görüşleriyle partinin programı arasında çelişki olup olmadığını anlamak için inceleme yapmaya gelince, bir siyasi örgüt böyle bir işe girişemez. Fakat, böyle bir partiye kabul olayına, Avrupa'da bile çok ender rastlanabileceği, Rusya'da ise tamamıyla olanaksız olduğu kendiliğinden anlaşılır. Örneğin, bir papaz sosyal-demokrat partiye girmişse ve parti içindeki başlıca ve tek eylemi dini görüşlerin etkin propagandasını yapmaksa, parti onu tasfiye etmek zorundadır. Tanrıya inançlarından vazgeçmeyen işçileri ise partiye kabul etmekle kalmamalı, onları parti saflarına çekmeye çalışmalıyız. Dini inançlarına en küçük bir sövgüye mutlak biçimde karşıyız. Fakat onları, partimizin programıyla etkin biçimde mücadele etsinler diye değil, programımızın fikir ve görüşünü benimsetmek, bu yönde eğitilmelerini sağlamak amacıyla saflarımıza sokmak istiyoruz. **Parti içinde** fikir özgürlüğüne saygımız vardır, fakat bazı sınırlar içinde! Partinin çoğun-

luğu tarafından saf dışı edilen görüşleri etkin biçimde yaymaya çalışanlarla el ele yürümek zorunda değiliz.

Bir başka örnek: Sosyal-demokrat parti üyelerini, «benim dinim sosyalizmdir» diye açıklama yaptıklarından ve buna uygun görüşlerini yaydıklarından dolayı hal ne olursa olsun, eşit koşullar içinde mahkum edebilir miyiz? Hayır. Burada, marksizmden (ve dolayısıyla sosyalizmden) sapma söz götürmezdir, fakat bu sapmanın derecesi ve göreli önemi koşullara bağlı olarak değişebilir. Eğer bir ajitatör yada işçi kitlesi önünde konuşan biri, daha iyi anlaşılmak, açıklamalarına başlamak yada eğitilmemiş kitlenin daha kolay anlayabileceği deyimlerle, daha gerçekçi bir biçimde görüşlerinin altını çizmek için bu anlatımı kullanıyorsa neyse. Fakat, eğer bir yazar, örneğin bizim Lunaçarski ve onun izinde yürüyenler gibi söze, «tanrının mimarisi» (21) yada tanrının mimarı sosyalizm, diye başlarsa iş değişir. Birinci davranışı mahkum etmek, hareket özgürlüğüne, «pedagojik» yöntemler arasında seçim yapma özgürlüğüne dokunmak hatta zarar vermek demek olduğu halde, ikinci davranışın parti tarafından mahkum edilmesi kaçınılmaz ve zorunludur. «Sosyalizm bir dindir» tezi, birinciler için dinden sosyalizme geçiş, ikinciler içinse sosyalizmden dine geçiş biçimidir.

Şimdi, Batıda, «dinin kişisel bir sorun sayılması» tezinin oportünistçe yorumlanmasına yolaçan koşullara geçelim. Kuşkusuz bunda, örneğin işçi sınıfı hareketinin temel çıkarlarını, o anda elde edilebilecek avantajlara feda etmek gibi genellikle oportünizmden doğan nedenlerin etkisi vardır. Proletaryanın partisi, **devletin**, dini kişisel bir so-

run ilan etmesini, fakat halkın afyonuna, dini boş inançlara, vs. karşı mücadelenin hiçbir zaman kişisel bir sorun kabul edilmemesini ister. Oportünistler neredeyse, **sosyal-demokrat Partinin** dini kişisel bir sorun saydığını iddia edecek kadar gerçekleri çarpıtıyorlar.

Bu alışılagelmiş oportünist çarpıtmanın dışında, parlamenter grubumuzun din konusunda açtığı tartışmalar sırasında hiçbir şekilde ortaya atılmayan bir başka sorun vardır. Avrupalı sosyal - demokratların, bugün, din sorunu karşısındaki, deyim yerindeyse aşırı ilgisiz tavırlarını doğuran neden, birtakım özel tarihi koşullardır. Bu koşullar iki yönlüdür. Birincisi, dine karşı mücadele devrimci burjuvazinin tarihi görevidir; batıdaki burjuva demokrasisi burjuva devrimleri döneminde yada feodalizme ve feodalizmin ortaçağ kalıntısı geleneklerine karşı mücadele ettiği zamanlarda bu görevi büyük ölçüde yerine getirmiştir (yada yerine getirmeye çalışmıştır). Almanya'da olduğu gibi Fransa'da da, sosyalizmden çok daha önce başlatılan, dine karşı burjuva savaş geleneği vardır (ansiklopedi yazarları, Feuerbach). Burjuva demokratik devrimimizin koşullarına uygun olarak, Rusya'da da bu görev işçi sınıfına hemen hemen hiç düşmedi. Bu konuda, bizde, küçük burjuva demokrasisi (popülist), Yüz-Karalar özentisi yeni kadetlerin yada Vekhi kadetleri Yüz-Karaların (22) sandığı gibi pekçok şey yapmış değil, Avrupa'ya kıyasla çok az şey yapmıştır.

Diğer taraftan, dine karşı burjuva savaş geleneği, Avrupa'da marksistlerin uzun zamandan beri, birçok defa açıkladığı gibi, burjuvaziye «kudurmuşcasına» saldırılarına rağmen burjuvazinin dün-

ya görüşüyle yetinen anarşizmin bu savaşı burjuva biçiminde **çarpıtması** sonucunu verdi. Latin ülkelerindeki anarşist ve blankistler, Most (Dühring'in öğrencisi) ve Almanya'daki çömezleri, Avusturya'da 1880 yılları ve daha sonraki yıllar anarşistleri, dine karşı mücadelede devrimci lafazanlığı doruğuna vardırdılar. Avrupalı sosyal-demokratlar, anarşistlerin izlediği yolun tam tersine gidiyorlarsa bunda şaşılacak birşey yoktur. Bu, akla uygun ve belirli ölçüler içinde haklı bir davranıştır, fakat biz Rusya sosyal-demokratları, batının özel tarihi koşullarını unutmamalıyız.

İkincisi, Batıda, ulusal burjuva devrimleri bittikten ve az çok tam bir inanç özgürlüğü elde edildikten **sonra** dine karşı demokratik mücadele sorunu, burjuva demokrasisinin sosyalizme karşı yürüttüğü mücadele yüzünden, tarihi bakımdan, ikinci plana itildi. Burjuva hükümetleri, kitlelerin dikkatini sosyalizmden başka yönlere çevirmek amacıyla klerikalizme (23) karşı sözde-liberal bir «saldırı» düzenleme girişiminde bulundular. Almanya'da Kulturkampf ve Fransa'da burjuva cumhuriyetçilerin klerikalizme karşı mücadelesi de aynı niteliğe büründü. İşçi kitlelerinin dikkatini sosyalizmden başka doğrultulara yöneltmek amacı taşıyan burjuva anti-klerikalizmi (kilise düşmanlığı)nın arkasından, batılı sosyal-demokratların bugün dine karşı mücadeleye gösterdikleri ilgisizlik geldi. Bunda anlaşılmayacak birşey yoktur ve haklı bulunabilir, çünkü sosyal-demokratlar burjuva ve bismarkçı anti-klerikalizm (kilise düşmanlığı) karşısında, dine karşı mücadeleyi sosyalizm uğruna mücadeleye **bağımlı kılmak** zorundaydılar.

Rusya'da koşullar çok başkadır. Proletarya,

burjuva demokratik devrimimizin önderidir. Proletaryanın partisi, ortaçağdan kalma bütün geleneklere, eski resmi dine, dini yenileme, dine yeni, değişik bir temel kazandırma, vs. eğilimlerine karşı mücadelede ideolojik önder olmak zorundadır. Bunları belirttikten sonra, Engels, **devletin** dini kişisel bir sorun ilan etmesini isteyen işçi partisinin haklı davası yerine, dinin sosyal-demokratların kendileri ve sosyal-demokrat partisi karşısında kişisel bir sorun olmasının ilanını öne süren alman sosyal-demokratlarımn oportünizmini yumuşak deyimler kullanarak eleştirdiyse de, almanların bu çarpıtmasının Rusya oportünistlerince tekrarlanmasını **yüz kat** daha ağır biçimde mahkum etseydi yeriydi, diyebiliriz.

Parlamento kürsüsünden dinin halkın afyonu olduğunu ilan eden grubumuz tamamıyla doğru biçimde davranmış; din konusunda Rusya sosyal-demokratlarınca yapılacak her türlü açıklama için iyi bir örnek olmuştur. Daha ileri gitmek ve tanrıtanımazlık görüşlerini daha enine boyuna ele alarak geliştirmek gerekli midir? Sanmıyoruz. Çünkü böyle bir tutum, proletaryanın siyasi partisinin dine karşı mücadeleyi abartması tehlikesi yaratır; dine karşı burjuva mücadelesiyle sosyalist mücadele arasındaki sınırı ortadan kaldırmaya kadar işi vardırabilir. Yüz-Karalar Dumasında, sosyal-demokrat grubun en başta gelen görevi böylece mükemmel olarak yerine getirilmiş oldu.

Sosyal-demokrasi için ikinci ve hemen hemen en önemli görev, kilise ve din adamları zümresinin oynadığı toplumsal rolün, süper-gerici hükümet ve burjuvaziyi, işçi sınıfına karşı mücadelelerinde destekleme olduğunu açıklamaktı. Bu görev

de kusursuz biçimde başarıldı. Tabii, bu konuda daha söylenecek çok söz vardır. Sosyal-demokratların ilerideki açıklamalarında yoldaş Surkov'un konuşmasına eklenecek pekçok söz bulunacaktır. Fakat, yine de konuşma mükemmeldir ve bütün örgüt birimleri tarafından dağıtılması partimizin yararınadır.

Üçüncü görev, alman oportünistlerince çok defa çarpıtılan «dini kişisel bir sorun ilan etme» tezinin doğru anlamını en kesin biçimde açıklamaktı. Yoldaş Surkov ne yazık ki bunu yapmadı. En kötüsü, grubumuz daha önceki çalışmaları sırasında da aynı konuda yoldaş. Belousov (24) tarafından yapılan yanlışı da gözden kaçırmış, bu yanılgı Proletari (25) tarafından zamanında ortaya çıkarılmıştı. Grup içindeki konuşmalar, tanrıtanımazlık üzerine tartışmaların, dinin kişisel bir sorun ilan edilmesi davasını kesinlikle açıklığa kavuşturmak gerektiğinin gözden kaçmasına sebep olduğunu kanıtlıyor. Bütün grubumuzun bu yanlışını yoldaş Surkov'a yükleyemeyiz. Tersine, bu yanlışın, sorunu yeterince aydınlatamayan, Engels'in alman oportünistlerine yönelttiği ihtarın önemini sosyal-demokratların bilincine yeterince sindiremeyen tüm partimize ait olduğunu açıkça kabul ediyoruz. Grup içindeki tartışmalar, bu durumun, hiçbir zaman Marx'ın doktrinini gözönünde bulundurmak istememekten ileri gelmeyip, sadece bir yanlış anlaşılmadan dolayı ortaya çıktığını kanıtlıyor. Grubun gelecekteki konuşmalarında bu yanlışın düzeltileceğinden kuşkumuz yoktur.

Yoldaş Surkov'un konuşmasının mükemmel olduğunu ve bütün örgütlerce yayılması gerektiğini ısrarla tekrarlıyoruz. Grup içindeki tartışma-

lar, konuşmanın sosyal-demokrat görevini bilinçli olarak yerine getirdiği sonucunu verdi. Geriye, grup içindeki tartışma tutanaklarının, partiyle grubumuzu yakınlaştırmak, partinin ve parlamento grubunun etkinliğinde ideolojik birlik sağlamak amacıyla grubumuz içinde ne kadar güç bir çalışma yürütüldüğünü göstermek bakımından basında daha sık yayınlanmasını dilemek kalıyor.

Proletari No. 45
13 (26) Mayıs 1909

V. Lenin, Bütün Eserleri, Paris-Moscou, c. 15. s. 432-444

SINIF VE PARTİLERİN DİN VE KİLİSE KARŞISINDA TUTUMLARI

Devlet Duma'sında Sinod bütçesi görüşülürken, kilise adamlığı görevinden ayrılan kişilerin haklarını elde etmeleri ve eski-müminlerin (26) cemaatleri üzerine yeralan tartışmalar Rusya'daki siyasi partilerin din ve kilise karşısındaki tutumlarını bilmek isteyenler için çok öğreticidir. Sinod bütçesi konusundaki tartışmaların üzerinde özellikle durarak, bunlarla ilgili belgelerin tümünü inceleyeceğiz (diğer tartışmaların steno ile yazılan tutanakları henüz elimize geçmemiştir).

Bu tartışmalar üzerinde düşündüğümüzde vardığımız ilk sonuç, Rusya'da kilise yanlısı militanlığın yalnız sürüp gitmekle kalmayıp, aynı zamanda, gözle görülür derecede güçlendiği ve örgütünü geliştirdiğidir. 16 Nisanda, Piskopos Mitrofan şu açıklamada bulundu: «Halk, oylarıyla bizi şereflendirdiğinden beri, parlamentodaki çalışmalarımızın kesin amacı, parti bölünmelerinin, hizipleşmelerin üstünde, Duma'da yerimizi almak, ahlak görüşü her şeye ışık saçacak bir din adamları grubu oluşturmaktır... Niçin bu ideal duruma erişeme

dik?... Kabahat bu sandalyelerde sizlerle beraber oturanlardadır,» (yani kadetler ve «sol kanat»la beraber) «bununla muhalif papaz milletvekillerini kastediyorum. İlk defa seslerini yükseltip bu ayrılmadan yeni bir kilise yanlısı parti doğacağını, bununsa son derece zararlı olduğunu söyleyenler onlardı. Rus Ortodoks din adamları zümresi için klerikalizm sözkonusu olamaz, böyle bir eğilime, bu çevrede hiçbir zaman rastlanmamıştır. Ayrı bir grup kurmaktan amacımız tamamıyla manevi ve ahlakidir. Bugünse, baylar,» (yani kadetler) «sizler bizi, solcu milletvekillerinin, kardeşlik temeli üzerine kurulu birliğimiz içinde yarattıkları anlaşmazlıklar yüzünden meydana gelen bölünme ve parçalanmanın sorumlusu olmakla suçluyorsunuz.»

Piskopos Mitrofan, bu cahilce sözleriyle ipliğini pazara çıkardı. Bak sen hele, sol kanat, Duma'da yer alan papazlardan bir kısmını, «ahlâkî» grup kurma fikrinden caydırmak suçunu işlemiş (halkı aldatmak için, «kilise yanlısı» deyimi yerine bunu kullanmak daha iyi)!

13 Mayısta, yani aşağı yukarı bir ay sonra, piskopos Yevloki bir «Duma din adamları temsilcileri kararı» okudu. Bu kararda «Duma'da yer alan ortodoks din adamları temsilcilerinin ezici çoğunluğunun düşüncesine göre» ...bilindiği üzere «kilise egemen ve üstün durumda olduğundan» eski mümininlerin inançlarını yayma ve önceden gerekli izni almadan cemaatlerini toplama özgürlüğüne sahibolmasının, papazlarının din elçisi sayılmasının doğru bulunduğunu ilan ediliyordu. Öyle ise, Rusya'daki papazların «salt ahlaki görüşlerinin» baştan aşağı klerikalizm olduğu açıktır. Piskopos

Yevloki'nin adına konuştuğu «ezici çoğunluk» ise, büyük bir olasılıkla, üçüncü Duma'da yeralan sağ ve ılımlı sağ kanatlardan 29 papazdan oluşmaktadır. Bunlara, 8 Oktobrist (27) papazı da eklemeliyiz. İlericiler (28) grubundan 4 papaz ve barışçı yenileme (29) yandaşları ile polonya-litvanyalılar grubu muhalif kalmış olmalı.

Duma'da (3 Haziran (30) Duması demeliyiz) yeralan papazlar zümresinden üyelerin ezici çoğunluğunun «salt manevi, ahlaki görüşü» nedir öyleyse? İşte konuşmadan alınmış bazı sözler : «Bütün söylemek istediğim bu değişikliklerde (kilisedeki değişiklikler) inisiyatifin ne devletin ne de hele bütçe komisyonunun elinde olacağıdır. İnisiyatif kilisenin dışından değil, içinden gelmelidir. Kilise kutsal ve edebî bir kuruluştur, yasaları değişmezdir. Oysa, devletin hayatıyla ilgili idealler, bilindiği gibi, daima değişmelere açıktır.» (Piskopos Yevloki, 14 Nisan) Konuşmacı «tarihte görülmüş, endişe verici bir benzer olaya» değiniyor : İkinci Katerina'nın saltanatı zamanında kilise mallarına devletçe elkonması ve dini niteliklerinin kaldırılması. «Bu sene, diye devam ediyor, kilisenin mali fonlarının devlet kontrolü altına alınmasını istiyen bir kimsenin, gelecek sene bunların devlet hazinesine aktarılması, yönetiminin kilise otoritelerinin elinden alınıp, tamamıyla sivil otoritelere yada devlete devredilmesi dileğinde bulunmayacağını bize kim garantileyebilir?... Dini kurallar, eğer hristiyanların ruhu piskoposa emanet ediliyorsa, kilise mallarının haydi haydi emanet edilmesi gerektiğini gösterir. Bugün, manevi anamız, kutsal ortodoks kilisesi, halkın temsilcileri olarak değil,

manevi çocukları olarak size (Duma milletvekillerine) sesleniyor.» (Aynı konuşmadan).

İşte salt klerikalizm. Kilise devletin üstündedir, çünkü kutsal ve ebedî olan, dünyevi ve geçici olandan üstündür. Kilise devlet tarafından mallarına elkonmasını ve dini niteliklerinin kaldırılmasını hiçbir zaman affetmemiştir. Kilise üstünlük ve egemenlik ister. Milletvekillerini halkın temsilcileri olarak kabul etmez, onları daha çok «manevi çocukları» olarak görür.

Bu papazlar, sosyal-demokrat Surkov'un dediği gibi, papaz cüppeli devlet memurları değil, papaz cüppeli **feodaller**dir. III. Duma'da yeralan din adamları temsilcilerinin çoğunluğunun siyaseti, kilise feodallerinin ayrıcalıklarını ve Orta Çağı savunmaktır. Piskopos Yevloki de bu siyasetin dışında değildir. Gepetski de katlanılmaz bir «hakaret» olarak nitelendirdiği «kilise mallarına elkonulması» olayı karşısında bağırıp çağırıyor (14 Nisan). Papaz Maşkeviç «bütün dini hayatımızın dayandığı ve daima dayanmak zorunda olduğu tarihi ve kutsal temelleri sarsmaya» yeltenen «rus ortodoks kilisesinin hayatını ve faaliyetini din kurallarının gösterdiği yoldan saptırarak gerçek kilise prenslerinin, yani piskoposların, atalarından miras aldıkları bütün hakları bu dünyanın prenslerine devretmek zorunda kalacakları bir yola yöneltmek» isteyen oktobristlere karşı ateş püskürüyor... «Bu, başkasının mülkiyetine, yani kilisenin haklarına ve servetine saldırıdan başka birşey değildir.» «Konuşmacı, kilise hayatının dini kurallar temeline dayanan yapısını yıkmak, ortodoks kilisesini bütün ekonomik işlevleriyle birlikte, hepsinin dini inançları devletimizde hoşgörülmeyecek

en çeşitli unsurlardan oluşan Devlet Duma'sına bağlamak istiyor.» (14 Nisan)

Uzun süre, Rusya popülist ve liberalleri, güya Rusya'da militan din siyaseti (klerikalizm) ve «kilise prensleri»nin sivil iktidara karşı mücadelesi için uygun zemin yoktur diye bir «teori» geliştirerek avunuyor yada daha doğrusu kendi kendilerini aldatıyorlardı. Bu, devrimimizin yıktığı popülistçe ve liberalce hayallerden biriydi. Otokrasi dokunulmamış kaldıkça, ezilmedikçe, klerikalizm de apaçık kendini göstermiyordu. Polis ve bürokrasinin herşeye kadir gücü, «toplum»un ve halkın dikkatini genel olarak sınıf mücadelesinden ve özel olarak da «papaz cübbeli feodallerin», «aşağılık ayak takımı»na karşı mücadelelerinden başka yönlere çeviriyordu. Fakat, feodal otokraside devrimci proletarya ve köylülük tarafından açılan ilk gedik, o güne kadar gizli kalmış olanı gün ışığına çıkardı. Proletarya ve burjuva demokrasisinin öncü unsurları, 1905 sonlarında elde ettikleri siyasi özgürlükten, kitleleri örgütleme özgürlüğünden yararlanmaya başlar başlamaz, gerici sınıflar da apaçık faaliyet gösteren kendi örgütlerini kurdular. Mutlakiyet kayıtsız şartsız hüküm sürdüğü sıralarda, bu sınıflar örgütsüz idiyseler, açıkça faaliyette bulunmuyorduysalar, bu onların güçsüz olmalarından değil, tersine güçlü olmalarındandı; siyasi mücadele örgütlemek ve yürütmekten aciz olmalarından değil, bağımsız bir sınıf örgütüne ciddi olarak ihtiyaç duymamalarından ileri geliyordu. Rusya'da otokrasi ve feodallere karşı kitle hareketi olabileceğini sanmıyorlardı. Kamçının (kaba kuvvet) ayak takımını yatıştırmaya yeteceğine inanıyorlardı. Otokrasinin aldığı ilk yaralar,

onu destekleyen ve ona ihtiyaç duyan toplum unsurlarını açık yüzlerini göstermeye zorladı. 9 Ocak'ı (31), 1905'deki grev hareketini ve Ekim - Aralık Devrimini gerçekleştiren kitlelere karşı mücadele etmek için eski kamçı (kaba kuvvet) yöntemleriyle yetinmek artık olanaksızdır. Bağımsız politik örgütler yaratmak gereklidir; Birleşmiş Soylular Konseyi (32) için Yüz-Karalar örgütünü oluşturmak, en azgın bir demagojiye başvurmak zorunlu olmuştur. «Piskoposlar, yani kilise prensleri» için gerici din adamları zümresini bağımsız bir güç olarak birleştirmekten başka çare kalmamıştır.

III. Duma ve Rusya'daki karşı-devrimci dönemin belirleyici niteliği, gerici güçlerin bu örgütlenişinin açıkça ortaya çıkışı, ulusal ölçüde gelişmeye başlaması, özel bir Yüz-Karalar burjuva «parlamentosu» gerektirmesidir. Militan klerikalizm gerçek yüzünü göstermiş ve Rusya sosyal-demokrasisi, pek çok kez kilise yanlısı burjuvazi ile kilise düşmanı burjuvazi arasındaki çatışmaları izlemek, bu çatışmalarda yeralmak olanağı bulacaktır. Genel görevimiz, proletaryayı burjuva demokrasisinden kopmaya yeterli, ayrı bir sınıf olarak birleştirmektir. Bu görevi yerine getirmek için, başka şeylerle beraber, bütün propaganda ve ajitasyon yöntemlerinden yararlanmamız ve özellikle, burjuva kilise düşmanlığıyla proletarya kilise düşmanlığı arasındaki farkı kitlelere açıklamak için Duma kürsüsünü kullanmamız gereklidir.

Üçüncü Duma'da, aşırı sağa, klerikalizm yandaşlarına ve hükümete karşı müdahalede bulunan oktobrist ve kadetler, burjuvazinin kilise ve din konusundaki tutumunu hiçbir kuşku bırakmaya

cak şekilde göstererek işimizi büyük ölçüde kolaylaştırmıştır. Günümüzde, kadetlerin ve sözümona ilericilerin yasal basını, eski-müminler sorununa, oktobrist ve kadetlerin hükümete karşı tavır alması, küçük çapta da olsa «17 Ekimde vaadedilen reformlara götüren yolu tutmaları» gibi olaylara özel bir dikkatle eğilmektedir. Fakat bizi en çok ilgilendiren, sorunun ilke yönü, yani demokrat-kadetlere varıncaya kadar genellikle tüm burjuvazinin din ve kilise karşısındaki tavrıdır. Bunun yanında ikinci derecede kalan sorunların, örneğin eski-müminlerle, egemen kilise arasındaki çatışmaların, eski-müminlere bağlı, hatta mali bakımdan desteklerini gören oktobristlerin davranışlarının (Golos Movski (33)yi eski-müminlerin finanse ettiği söyleniyor), temel sorunu, yani sınıf olarak burjuvazinin çıkar ve siyaseti meselesini maskelemesine fırsat vermemeliyiz.

Oktobristlerle aynı eğilimde olan, fakat onların grubundan ayrılmış bulunan Kont Uvarov'un konuşmasını ele alalım. Sosyal-demokrat Surkov'dan sonra söz alan Uvarov, bu işçi temsilcisinin yaptığı gibi sorunu ilke açısından ortaya koymaya derhal karşı çıktı. Sinod'u ve başmuhasibini kilisenin bazı gelirleri ve kilise cemaatlerinden toplanan paraların ne şekilde harcandığı konularında Duma'ya bilgi vermekle suçlamaktan başka birşey yapmadı. Oktobristlerin resmi sözcüsü Kamenski de soruna aynı biçimde yaklaştı (16 Nisan) ve kilise mülkiyeti sisteminin «ortodoksluğun güçlenmesi ve çıkarı için» yeniden kurulmasını istedi. Bu düşünce sözümona «sol oktobrist» Kapustin tarafından geliştirilmişti. Kapustin şöyle yazıyordu: «Eğer halkın, kırsal bölgeler halkının hayatı

nı göz önüne getirecek olursak içler acısı olaylara tanık oluruz: dini hayat çökmektedir, halkın ahlak düzeninin en önemli temeli, büyük ve tek temeli sarsılmıştır... Günah kavramının, vicdanın sesinin yerini ne tutabilir? Sınıf mücadelesi, şu yada bu sınıfın hakları gibi kavramlar değil elbette! Bu, günlük hayatımıza kadar giren acınacak bir anlayıştır. Pekala, eğer ahlakın temeli olan dinin yaşaması, halkın tümü tarafından benimsenmesi isteniyorsa, buna önayak olanların gerekli yetkiye sahibolmaları şarttır...»

Karşı-devrimci burjuvazinin bu temsilcisi, dini ve dinin kitleler üzerindeki etkisini güçlendirmek istemektedir; çünkü, «papaz cüppeli devlet memurları»nın yetersiz olduğunu, zamanlarının geçmiş olduğunu, hatta kilise otoritesinin itibarını azaltarak yönetici sınıflara zarar verdiğini anlıyor. Eğer oktobristler, aşırı uçtan klerikalizmle ve polisin koruyuculuğuyla mücadele ediyorlarsa, bundan amaçları dinin kitleler üzerindeki etkisini artırmak yada, hiç değilse, halkı aptallaştırmak için kullanılan yöntemler arasından en kaba, en eskimiş ve amaca varamayacak olanları ortadan kaldırıp yerlerine daha kurnazca, daha mükemmel metodlar getirmektir. Polis baskısıyla yapılan din propagandası kitleleri aptallaştırmaya yetmez. Bize daha yeni, daha ince düşünülmüş, daha esnek, bağımsız bir ruhani çevrede etkili olabilecek bir din veriniz. İşte, sermayenin otokrasiden istediği budur.

Bu görüş, kadet Karaulov tarafından tamamlayıcı biçimde tekrar ele alındı. Dönek «liberal» Karaulov (Narodnaya Volya (34)dan sağ kadetliğe «yükseldi»), «kilisenin ulusal niteliğinin kaybetti-

rilmesi, yani halk kitlelerinin, laiklerin kilise örgütüne katılma olanağından yoksun edilmesi»ne karşı bağırıp çağırıyor. Kitlelerin «inançlarını kaybetmesini» «dehşet verici» (metinde aynen böyle!) buluyor. Tıpkı Mençikov (35) gibi, «kilisenin kendine özgü, yüce değerinin yok edilmesinden... bunun yalnız kilisenin davasına değil, devlete de zarar vermesinden» yakınıyor. Şu bağnaz Yevlokinin, korkunç bir ikiyüzlülükle «kilisenin görevinin ebedi, değişmez olduğunu ve bundan dolayı da siyasetle bağdaşmayacağını» ileri sürerken sarfettiği sözlerin «altın değerinde» olduğunu ileri sürüyor. Eğer kilisenin Yüz-Karalarla ittifak kurmasına karşı çıkıyorsa bunu «kiliseyi çok daha güçlü ve muhteşem, hristiyanca bir sevgi ve özgürlük ruhuyla, büyük, kutsal görevini yerine getirir görmek arzusuyla» yapıyor.

Yoldaş Belousov, Karaulov'un Duma kürsüsündeki «şiirsel coşku»suyla alay etmekte çok haklıdır. Fakat alay etmekle yetinmemeliyiz. Kadetlerin görüşünün oktobristlerinkiyle tamamen aynı olduğunu, «evrimleşmiş» kapitalistlerin, halkı din afyonuyla sersemletmek için eski rus papazlarınınkinden daha kurnazca dini aldatmaca yöntemleri istediğini ifade ettiğini açıklamak gereklidir (ilk fırsatta, bunu Duma kürsüsünde yapmalıyız).

Puriçkeviç (36)in sözcüklerini yaptığı «yabani soylular» (37), eski kafalı Derjimorda'lar (38) halkın manevi kölelik altında tutulması için kilisenin Yüz-Karalarla birleşmesi gerektiği görüşündedir. Karşı-devrimci burjuvalar ise Karaulov'un ağzından şöyle cevap verirler: Baylar, böyle yöntemlerle ancak halkı dinden büsbütün soğutursunuz. Daha akıllıca, daha ustaca ve daha çok aldat-

ınacalara başvurarak harekete geçmeliyiz. Fazlasıyla kaba ve budala olan Yüz-Karaları ortadan yok edelim, «kilisenin ulusal niteliğinin kaybettirilmesi»ne karşı savaş açalım, kilisenin siyasetin üstünde olduğunu öne süren piskopos Yevloki'nin «altın sözlerini» sancağımıza işleyelim. Ancak bu yoldan hiç değilse geri kalmış işçilerinden bir kısmını ve hele hele küçük-burjuva ve köylüleri inandırır, yenilenen kilisenin, halk kitlelerinin manevi köleliğini ebediyen sürdürmek gibi «büyük ve kutsal bir görev»i yerine getirmesine yardımcı olabiliriz.

Şu son dönemde, Reç (39) dahil tüm liberal basınımız, Vekhi'nin derlemesinde yer aldıkları için Struve ve hempalarına çok sitemde bulundu. Fakat Devlet Dumasında, Kadet partisinin resmi sözcüsü Karaulov, bu sitem ve çamur atmaların bütün yapmacıklığını şahane bir biçimde ortaya koydu. Struve'nin, Karaulov ve Miliukov'un sessizce düşündüklerini bağıra çağıra söylemekten başka suçu yoktu. Liberaller Struve'ye çıkışıyorlarsa, bunun nedeni yalnızca onun ipliği pazara çıkarması, hileli oyununu çok açıkça oynamasıdır. Vekhi'ye saldıran, kadet partisini desteklemeyi sürdüren liberaller halkı en utanmazca biçimde aldatıyor, bir yazıyı, gerçekleri ortaya koyduğu, sakınılmadan yazıldığı için mahkum ediyor, bir yandan da bu yazıda sözü edilenleri yapmaktan geri kalmıyorlar.

Trudovik'lerin (40) bu çatışmadaki tavrı üzerine söylenecek pek fazla bir söz yok. Her zaman olduğu gibi, köylü trudoviklerle, aydın trudovikler arasında kesin bir fark görülüyor ve bu fark, daima kadetlerin peşinden giden aydınların lehine

değildir. Gerçi köylü Rojkov'un konuşması ne derece politik bilinçten yoksun olduğunu gösterdi. Güya Rusya Halk Birliği'nin (41) inancı güçlendirmek için değil, zayıflatmak amacıyla kurulduğunu iddia eden kadetlerin sığ görüşünü tekrarlamakla yetindi ve herhangi bir program da ortaya koyamadı. Fakat buna karşılık, bütün gerçeği saf duygularla, süsleyip püslemeden anlatmaya başlayınca, papazların halkı nasıl soyduğunu, nasıl şantaj yaptıklarını, bir düğün töreni için paradan ayrı olarak nasıl «bir şişe votka, yiyecek, bahşiş ve bazen de bu kürsüde söylenemeyecek bazı başka şeyler» istediklerini açıklayınca (16 Nisan, steno ile yazılmış tutanakların 2259. sayfası) Yüz-Karalar Duması buna katlanamadı, sağ kanadın bulunduğu kısımda büyük patırtılar koptu. Bir köylünün, papazların soygunculuğu ve bir dini görevi yerine getirmek için istedikleri «ücretler» üzerine basitçe konuşmasının, kitlelerde, kilise ve dine karşı herhangi bir teorik yada taktik açıklamadan daha devrimci bir etki yarattığını gören Yüz-Karalar, «rezalet, kepazelik» diye bağırdılar. Üçüncü Duma'da otokrasiyi savunan, gericiliğin suç ortakları çetesi, uşakları başkan Mayendorf'a baskı yapıp Rojkov'u kürsüden indirtti (birçok trudovikler, kadetler ve başkaları bunu protesto ettiler.)

Trudovik köylü Rojkov'un konuşması, son derece basit olmakla beraber, kadetlerin yapmacık ve bile bile gerici din savunmasının köylünün ilkel, bilinçsiz ve geleneksel dindarlığından ne kadar farklı olduğunu gösteriyor. Köylü, hayat koşulları nedeniyle, soygunculuk karşısında gerçekten devrimci bir öfkeye kapılıp Orta Çağa karşı kesin bir mücadele yürütmeye hazır duruma gelir.

Kadetler ve karşı-devrimci burjuvazinin temsilcileri halka karşı dini yenilemek ve güçlendirmek isterler. Rojkovlar azgelişmiş, ezilen, ne politik bilinci ne de inisiyatifi olan, fakat büyük toprak sahipleri, papazlar ve otokrasiye karşı mücadele için devrimci güç kaynağı oluşturan devrimci burjuva demokrasisinin temsilcileridir.

Aydın trudovik Rozanov, Rojkov'dan çok daha bilinçli biçimde kadetlere yaklaşmıştır. «Sol»un bir haklı davası olan kilise ile Devletin birbirinden ayrılmasından sözetmesini bildiyse de, «seçim yasasında papazlar zümresini siyasi mücadeleden ayırmayı amaçlayacak bir değişiklik» üzerine gerici küçük burjuva cümleleri sarfetmekten kendini alamadı. Orta ve tipik bir köylüde, günlük hayatının gerçekleri üzerine konuşmaya başlar başlamaz kendiliğinden ortaya çıkan devrimci ruh, aydın trudovikte kaybolup yerini bulanık ve hatta kimi zaman nefret verici cümlelere bırakıyor. Bu gerçek, Rusya'da köylü kitlelerinin, ancak proletaryayı izleyerek, feodal toprak sahiplerinin, papaz cüppeli feodallerin ve feodal otokrasi yanlılarının o denli ağır ve yıkıcı boyunduruğunu ortadan kaldırmaya yeterli duruma gelebileceklerini destekleyecek yüzlerce, binlerce kanıtlardan biridir.

İşçi partisi ve işçi sınıfının temsilcisi sosyal-demokrat Surkov, Duma'da fikir çatışmalarını gerçek ülke tabanına oturtmasını, kilise ve din karşısında proletaryanın tutumunun ne olduğunu, tüm demokratların kararlı ve kesin tavrının nasıl olması gerektiğini apaçık ortaya koymasını bilen tek milletvekilidir. «Din halkın afyonudur»... «Halkın bilincini kararlan bu yeminli halk düşmanla-

rına bir kuruş bile vermeyiniz!». Bir sosyalistin ortaya attığı bu eşsiz, cesur savaş çığlığı, Yüz-Karalarm Duma'sında bir meydan okuma gibi çınladı ve onu kitlelere yayacak, uygun bir hareket sırasında devrimci eyleme dönüştürecek olan milyonlarca proleter arasında derin bir yankı yarattı.

«Sosyal-Demokrat» No. 6
4 (17) Haziran 1909

V. Lenin, Bütün Eserleri
Paris-Moscou, c. 15,
s. 445-454

NOTLAR :

(1) Guçkov, Aleksandr Ivanoviç (1862 - 1936) monarşist, sanayi ve ticaret büyük burjuvazisinin temsilcisi.

(2) «**Proletari**», illegal, bolşevik *haftalık gazete*. RSDİP Merkez Organı. Partinin 3. Kongre kararına uyularak kuruldu. Merkez Komitesinin 27 Nisan (10 Mayıs) 1905 tarihli toplantısında Lenin Baş redaktör olarak atandı. 14 (27) Mayıs - 12 (25) Kasım 1905 tarihleri arasında Cenevre'de çıkmaya devam etti. 26 sayı çıktı. Proletari eski leninist **İskra** çizgisini izliyordu ve bolşevik Vperiod (ileri) gazetesinin devamıydı.

Lenin bu gazetede 90 kadar makale ve not yayınladı. *Bu makaleler gazetenin politik çizgisini, ideolojik içeriğini*, bolşevik yönelişini belirtiyordu. Lenin gazetenin yöneticisi ve baş redaktörü olarak çok büyük çalışmalarda bulundu. Redaksiyonu yayınlanan makalelere yüksek bir anlatım, kesin bir parti görüşü, en önemli teorik sorunları ortaya koymakta ve devrimci hareketin pratik sorunlarını gün ışığına çıkartmakta açıklık ve kesinlik kazandırıyordu.

V. Vorovski, A. Lunaçarski, M. Olminski gibi N. Krupskaya, V. Veliçkine, V. Karpinski de devamlı olarak gazetede çalışıyorlardı. Proletari, rus işçi hareketine sıkıca bağlıydı ve devrimci harekette etkinlik gösteren işçilerin makale ve notlarını yayınlıyordu. Cenevrede makalelerin gönderilmesi ve yazışma işleri V. Bonç - Bruyeviç, S. Gusev ve A. Ulyanova - Elizarova tarafından örgütleniyordu. Redaksiyonla yerel örgütler ve okuyucular arasındaki mektuplaşmayı N. Krupskaya ve L. Fotieva sağlıyordu.

Proletari, derhal rus ve uluslararası işçi hareketlerinin önemli olaylarının yankısı haline geldi. Menşevik-

lerle ve diğer oportünist ve revizyonist unsurlarla aralıksız savaşıyordu.

Gazete Partinin III. kongresinin kararlarının yayılmasında etkin oldu ve ideolojik ve örgütsel alanda bolşevikler arasında görüş birliği sağlanmasında önemli bir rol oynadı. Devrimci marksizmi bağlılıkla savunan tek rus sosyal demokrat organıydı; Bütün Rusya'ya yayılan tüm temel devrim sorunlarını inceliyordu. 1905 olaylarını bütün yönleriyle açığa kavuşturarak, emekçi kitlelerini devrimin zaferi için mücadeleye itiyordu. Proletari'nin yerel sosyal demokrat örgütleri üzerinde büyük bir etkisi vardı. Lenin'in bazı makaleleri bolşevik gazeteler tarafından yeniden basılmış ve broşürler halinde dağıtılmıştır.

1905 Kasımı başlangıcında, Lenin'in gidişinden sonra, Gazete kısa zamanda kapandı. Son iki sayı (25 ve 26) V. Vorovski'nin redaksiyonu altında yayımlandı. Lenin bu sayılar için birkaç makale yazmış ve bunlar gidişinden sonra yayınlanmıştır.

(3) Kolçak, Aleksandr Vasilyeviç, (1873-1920) çar yanlısı general, monarşist, Rusya karşı-devriminin (1918 - 1919) en önde gelen liderlerinden biri. Ekim Sosyalist Devriminden sonra, emperyalist ABD ve antant devletlerinin yardımıyla, kendini Rusya'nın en büyük yöneticisi ilan etmiş, Urallarda, Sibirya ve Uzak Doğu' da burjuva-toprak sahipleri askeri diktatörlüğünün başına geçmişti. Kolçak orduları, Kızıl Ordu ve devrimci partizan hareketi tarafından ezildi. Denikin, Anton İvanoviç (1872 - 1947), çar yanlısı general, yabancı askeri müdahale ve iç savaş sırasında (1918 - 1920). güney Rusya'da beyaz muhafız ordularının baş komutanı. Orduları Kızıl Ordu tarafından ezildikten sonra (Mart 1920) yurt dışına kaçtı.

(4) Burada Lenin, Petrograd'ı ele geçirmeyi amaçlayan bir komplodan sözediyor. «Ulusal Merkez» adlı karşıdevrimci bir örgüt tarafından hazırlanan komplo, antisovyet etkinlik ve casusluk gruplarınca yönetiliyordu. 12 Haziranı 13 Hazirana bağlayan gece, komplocular. Krasnaya Gorka kalesinde bir ayaklanma baş-

lattılar. Burasa Petrograd'ın en önemli savunma merkezlerinden biriydi.

Ayaklanma, kale komutanı emekli subay Neklidov tarafından yönetildi. Aynı anda işbirlikçileri Seraya Loşad ve Obrutçev kalelerinde ayaklandılar. Komplocuların amacı, Krasnaya Gorka kalesini ele geçirip Kronştad askeri bölgesinin direncini zayıflatmak, ayaklanmalarını bütün cephede genel bir saldırı ile birleştirip Petrograd'ı almaktı. Yan birlikler, Baltık filosu savaş gemileri, uçaklar, gönüllü birlikleri ayaklanmayı ezmek üzere seferber edildi. 15-16 Haziran gecesi yan birlikler kaleyi ele geçirdi. Komployu yöneten karşı-devrimci örgüt ortaya çıkarıldı ve yokedildi.

5) **Yüz-Karalar,** devrimci hareketi bastırmak için çar polisi tarafından kurulan monarşist çeteler. Yüz-Karalar devrimcileri öldürüyor, ilerici aydınlara saldırıyor, yahudilere karşı pogromlar düzenliyorlardı.

Kadetler, Rusya monarşist, liberal burjuvazisinin sözcüsü, anayasal demokrat parti üyeleri. Bu parti 1905 Ekiminde kuruldu. Burjuvazi temsilcilerinden, büyük toprak sahiplerinden ve burjuva aydınlarından oluşuyordu. Daha sonraları bu parti emperyalist burjuvazinin partisi oldu. Birinci dünya savaşı sırasında, kadetler, çarlık hükümetinin fetih politikasını etkin biçimde desteklediler. 1917 Şubat burjuva demokratik devrimi sırasında monarşiyi kurtarmaya çalıştılar. Burjuva geçici hükümetindeki yönetici durumlarından yararlanarak, amerikan, ingiliz, fransız emperyalistlerinin çıkarlarına uygun, halk düşmanı ve karşı devrimci bir politika izlediler. Ekim Sosyalist Devriminin zaferinden sonra, Sovyet iktidarı, her türlü silahlı ayaklanma ve karşı devrimci harekete katılan, müstevlilerin her türlü propagandasını yayan bir düşman olarak, kadetleri karşısında buldu. Müstevlilerin ve beyaz muhafız ordularının yenilmesinden sonra, ülkeden göçetmek zorunda kaldılar. Gittikleri yerlerde karşı-devrimci ve sovyet düşmanı faaliyetlerine devam ettiler.

Menşevikler, işçi sınıfı içinde burjuva etkisini yaygınlaştırmaya çalışan, Rusya sosyal demokrasisinin

oportünist küçük burjuva akımının taraftarları. Bu akımın adı, RSDİP'in II. Kongresinde, parti yönetici organizmaları seçiminde ortaya çıktı. Lenin'in yandaşları çoğunluğu elde ettiler, oportünistlerse azınlıkta kaldı. Bolşevik (çoğunluktakiler) ve menşevik (azınlıktakiler) adları buradan gelir.

Menşevikler, proletaryanın burjuvazi ile uzlaşmasından yana çıkıyor, işçi hareketinde oportünist bir çizgi izliyorlardı. 1917 Şubat burjuva demokratik devriminden sonra, menşevikler, sosyalist-devrimcilerle beraber geçici burjuva hükümetine girdiler, emperyalist politikayı desteklediler ve proletarya devriminin atılımına karşı mücadele ettiler.

Ekim Sosyalist Devriminin zaferinden sonra menşevikler, sovyetler iktidarını ortadan kaldırmak amacıyla, komplolar ve ayaklanmalar düzenleyen, açıkça karşı-devrimci bir parti haline geldiler.

Sosyalist-devrimciler, Rusya'da, 1901 sonlarıyla 1902 başlarında, çeşitli popülist grup ve çevrelerin birleşmesinden doğan küçük burjuva partisi.

Şubat 1917 Burjuva demokratik devriminin zaferinden sonra, sosyalist devrimciler menşeviklerle beraber, burjuvazi ve büyük toprak sahiplerinin geçici, karşı devrimci hükümetlerinin desteği oldular. Liderleri Krenski, Avksentiyev, Çernov bu hükümette görev aldılar. Sosyalist-devrimciler partisi, büyük toprak mülkiyetinin kaldırılmasını isteyen köylülüğü desteklemeyi reddetti, bu alanda statüko (mevcut düzen) yanlısı oldular. Sosyalist devrimci bakanlar, büyük toprak sahiplerinin topraklarını ele geçiren köylüleri ceza olarak yerlerinden yurtlarından attı.

1917 sonunda, partinin sol kanadı bağımsız, sol sosyalist-devrimciler partisini oluşturmak üzere partiden ayrıldı.

Yabancı müdahalesi ve iç savaş sırasında, sosyalist - devrimciler, yıkıcı faaliyetlere giriştiler, müstevli ve beyaz orduları etkin biçimde desteklediler, karşı devrimci komplolara katıldılar, komünist partisi ve sovyet hükümeti ileri gelenlerine suikastler düzenlediler. İç savaşın bitiminden sonra, düşmanca faaliyetlerini yurt dışında ve beyaz göçmenler arasında sürdürdüler

(6) Burada, Lenin, 1919 Şubatında Bern Sosyalist Partiler konferansında oluşturulan II. Enternasyonalden sözediyor. Bu konferans Batı Avrupa sosyalist partileri liderleri tarafından hazırlanmış ve birinci dünya savaşı başlangıcından beri varlığı ortadan kalkmış olan II. Enternasyonalin yerini tutması amaçlanmıştı. Gerçekte, Bern Enternasyonali uluslararası burjuvazinin hizmetine girmişti. Lenin, bunun gerçek bir «sarı» Enternasyonal olduğunu söylüyordu. (Bütün Eserleri, Paris-Moscou, c. 1, s. 314)

(7) **Sadowa savaşı**, (çek kasabası, bugün şehirdir, Hradek-Kralova bölgesinde) 3 Haziran 1866'da yapıldı. Avusturya'nın ezilmesi ve Prusya'nın tam bir zaferiyle sonuçlanan bu savaş, Avusturya-Prusya savaşının sonucunu belirlemiştir.

(8) Bakınız: K. Marx, Kapital, cilt 1, Editions Sociales, Paris, 1950, s. 296.

(9) 16 Mart 1919 tarihli kararnameyle Halk Komiserleri Kurulu bütün tüketim kooperatiflerini biraraya toplayarak, hepsini tek bir dağıtım organizması halinde yeniden örgütlemiş ve buna tüketim komünü adını vermişti. Fakat, bu isimlendirme, bazı çevrelerde, kararname üzerine birtakım yanlış yorumlamalara yolaçtı. Bu nedenle, Rusya Merkez Yürütme Komitesi, 30 Haziran 1919 tarihli «İşçi ve Köylü tüketim organları» kararında, kararnameyi uygun bulmakla beraber «tüketim komünü» adını «tüketim derneği» olarak değiştirdi.

(10) **Proletkult**, kültürel propaganda örgütü. Daha 1917 Eylülünde, bağımsız kitle işçi örgütü olarak ortaya çıkan Proletkult, Ekim devriminden sonra bile «bağımsızlığını» savunmaya devam etmiş, böylelikle proletarya devletiyle sürtüşmesi başlamıştır. Burjuva aydınları bu örgüte nüfuz etmiş ve önemli roller oynamaya başlamışlardır. Proletkult üyeleri Komünist Partinin yönetimi altına girmeyi reddediyor. Sovyet iktidar organlarından, özellikle Halk Eğitimi Komiserli-

ğinden bağımsız (özerk) olmakta ısrar ediyorlardı. Gerçekte, geçmişin kültür mirasının önemini inkar ediyor, kitle içinde kültür propagandasına katılmayı reddediyor, yapay olarak, «laboratuarda», bir proletarya kültürü yaratacaklarını iddia ediyorlardı. Proletkult, bütün üyeleri aynı özellikleri taşıyan, homojen bir örgüt değildi. Örgütlerinden birçoğunun başına geçmiş olan burjuvaların yanı sıra, Sovyetler Devletine yardımcı olmayı içtenlikle isteyen işçi gençliği temsilcileri de Proletkult'ta yeralıyordu. 1919, Proletkult'un etkinliğinin zirveye ulaştığı yıl oldu. 1920-1930 yılları arasında etkisi azaldı ve 1932'de kesinlikle ortadan kalktı.

«Proletarya Kültürü üzerine» karar taslağı, Lenin tarafından, 5 - 12 Ekim 1920'de Moskova'da yapılan Birinci Proletkult Rusya Kongresi dolayısıyla yazılmıştır. Bu kongre, RKP (B) Merkez Komitesi Politik bürosunun 9 ve 11 Ekim 1920'deki toplantılarında tartışma konusu olmuştur. 1. Proletkult Kongresi, komünist fraksiyonuna, örgütlerin, taşrada ve merkezde, Halk Eğitimi Komiserliği örgütlerine bağlanmasının karar altına alınması önerilmiş, Lenin'in gösterdiği şekilde kaleme alınan karar, Proletkult Kongresinde oybirliği ile kabul edilmiştir. Bununla beraber, örgütün bazı yöneticileri, kabul edilen karara uymadıklarını göstermişlerdir; RKP (B) Merkez Komitesinin, sanat yaratıcılığı alanında, işçilerin inisiyatifini kısıtladığını, Proletkult'u ortadan kaldırmak istediğini öne sürerek, kararın Proletkult üyeleri kitlesi için taşıdığı anlamı çarpıtmaya çalışmışlardır. 1 Aralık 1920 tarihli ve 270 nolu **Pravda**'da «Proletkult Üzerine» adıyla bir mektup yayınlayan RKP (B) Merkez Komitesi, bütün bu demagojik sözleri yermiş. Proletkult örgütlerinin yanlışlarını ayrıntılı biçimde eleştirmiştir.

(11) 7 Ekim 1920'de, Proletkult kongresi tutanağının Lunaçarski'nin görüşüyle ilgili bölümünde, «Yoldaş Lunaçarski, Proletkult'a tam özerklik olanağı sağlanması gerektiğini belirtmiştir» denilmektedir (Rusya Merkez Yürütme Komitesi İzvestiyası, No 224, 8 Ekim 1920) Lunaçarski anılarında şunları anlatır: Vladimir İl-

yiç, beni 1920 Ekimindeki Proletkult Kongresine gitmekle görevlendirmiş, Proletkult'un Halk Eğitimi Komiserliğine bağlanması gerektiğini özellikle belirtmişti. Tek kelime ile Lenin, Proletkult'la devleti birbirine yaklaştırmamızı istiyor, hatta bu örgütü partiye yaklaştıracak tedbirlere başvuruyordu. Kongreye sunduğum görüşüme maksatlı olarak kaçamaklı ve uzlaşma yanlısı bir hava verdim. Bunu Lenin'e daha da yumuşatarak iletmişler. Lenin, beni evine çağırdı ve şiddetle azarladı.»

(12) **Tartüf,** Molliére'in «Tartuffe» adlı komedisinin kahramanı. Kişilerin dinsel inançlarını sömürerek çıkar sağlayan, dini çıkarına araç yapan, yalancı sofu tipi. Bütün dünya dillerinde, din sömürüsünün simgesi halini almıştır.

(13) F. Engels, La Littérature des Emigrés.

(14) **Devlet Duması,** çarlık hükümetinin 1905 yılındaki eylemlerin baskısı altında oluşturmak zorunda kaldığı temsili kuruluş. Biçimsel olarak, Devlet Duması yasal bir meclisti, fakat, pratikte hiçbir şekilde gerçek iktidara sahip değildi. Duma, ne genel seçimle işbaşına geliyor ne de herhangi bir yasal ve doğrudan oylama ile seçiliyordu. Emekçi tabakaların ve ulusal azınlıkların seçme ve seçilme hakları son derece kısıtlıydı, hatta işçi ve köylülerin büyük bir kısmı oy hakkından büsbütün yoksundu.
İlk Devlet Duması (1906 Nisan - Haziran) ve ikincisi 1907 Ocak - Haziran) çarlık hükümeti tarafından dağıtıldı. 3 Haziran 1907'deki darbeden sonra, hükümet, işçilerin, köylülerin ve şehir küçük-burjuvalarının haklarını daha da kısıtlayan ve kapitalistlerle büyük toprak sahiplerinin gerici cephesine, üçüncü (1907 - 1912) ve dördüncü (1912 - 1917) Dumalara katılma olanağı sağlayan yeni bir seçim yasası çıkardı.

(15) **Sinod,** Rusya'da ortodoks kilisesinin yönetimini sağlayan kuruluş.

(16) **K. Marx,** Contribution à la critique de la philosophie du droit de Hegel, İntroduction

(17) **Blankistler,** Fransız devrimci Louis Auguste Blanqui'nin (1805 - 1881) izinde yürüyenler. Marksizm-leninizm klasikleri, bir yandan Blanqui'yi büyük bir devrimci ve sosyalist olarak kabul ederken, sekter ve komplocu eylem yöntemlerinden dolayı onu eleştirmişlerdir. Lenin şöyle yazar : «Blankizm, sınıf savaşını reddeden bir teoridir. Blankizm, proletaryanın sınıf savaşıyla değil, bir küçük aydın azınlığının komplolarıyla, insanlığın ücretli kölelikten kurtulmasını ummaktadır.

(18) **F. Engels,** La littérature des émigres. II. le programme des émigrés blanquistes de la Commune.

(19) F. Engels, Anti-Dühring Editions Sociales, Paris 1956, s. 355-357.

(20) Burada Engels'in, K. Marx'ın Fransa'da İç Savaş adlı eserine yazdığı «Giriş yazısı»na değiniliyor. K. Marx, F. Engels, Oeuvres choisies en deux volumes. Editions du Progrès, Moscou, c 1, s 508.

(21) «**Tanrının mimarisi**», marksizme aykırı bir dini ve felsefi akım. 1905-1907 devriminin başarısızlığa uğramasından sonraki gerici dönem içinde marksizmden uzaklaşan bir takım partili aydınlar tarafından oluşturuldu.
Tanrının mimarları (Lunaçarski, Bazarov, vs.) yeni «sosyalist» bir din oluşturmak istiyor ve marksizmle dini uzlaştırma eğilimi gösteriyorlardı.
Proletarinin genişletilmiş yazı kurulu «Tanrının mimarları»nın ideolojisini mahkum etti ve özel bir kararla, bolşevik grubun, bilimsel sosyalizmin bu türlü çarpıtılmasıyla hiçbir ilişkisi olmadığını ilan etti.

(22) «**Vekhi**», Berdiaev, Bulgakov, Gerşensen, Struve gibi, karşı-devrimci liberal burjuva temsilcisi gözde kadet yazarlarının makalelerini bir araya getiren bir derle

me kitabı. 1909'da Moskova'da yayınlandı. Bu yazarlar, Rusya aydınlarıyla ilgili makalelerinde Rusya'daki kurtuluş hareketinin devrimci demokratik geleneklerini, Belinski, Çernişevski, Dobrolyubov ve Pisarev'in görüş ve davranışlarını küçük düşürmeye kalkışıyor; 1905 devrimci hareketini küçültücü sözler ediyor, «süngüleri ve zindanları sayesinde burjuvaziyi halkın öfkesinden kurtardığı için» çarlık hükümetine şükranlarını bildiriyorlardı. **Vekhi**'lerin programını, Yüz-Karalar'ın gazetesi **Moskovskye Vyedomosti**'ninkiyle karşılaştıran Lenin, bu derleme kitabını, liberal inkarın ansiklopedisi ve demokrasi üzerine yağdırılan çirkef sağnağı olarak adlandırmıştı.

(23) **Klerikalizm** : Devleti din adamlarının yönetmesi yandaşlığı. Kilise ve din adamları zümresinin egemenliği yanlısı bir felsefe akımı.

(24) Milletvekili Belousov'un yanlışı, III. Devlet Dumasının 22 Mart (4 Nisan) 1908'deki toplantısında. Sinod bütçesi görüşülürken, gündemin bir sonraki maddesine geçmeyi önerdiği sırada, dinin «herkesin kişisel sorunu» olduğunu söylemesiydi. Bu sözün yanlışlığı 2 (15) Nisan 1908'de yayınlanan 28 sayılı Proletari gazetesinin başyazısında ortaya kondu.

(25) «**Proletari**», bolşeviklerin yasadışı günlük gazetesi. Lenin'in yönetiminde 21 Ağustos (3 Eylül) 1906-28 Kasım (11 Aralık) 1909 tarihleri arasında yayınlandı. Gerçekte bolşeviklerin merkez organıydı. Lenin, bu gazetede işçi sınıfının devrimci mücadelesinin en önemli sorunlarıyla ilgili 100'den fazla makale ve not yayınladı.

(26) **Eski-Müminler**, Rusya'da XVII. nci yy'da kurulan resmi ortodoks kilisesine karşı çıkan bir hareketin yandaşları. Çarlık zamanında, sürekli olarak koğuşturmalara uğrar ve zulüm görürlerdi.

(27) **Oktobristler**, Rusya'da 17 Ekim 1905'te çarın manifesto yayınlamasından sonra kurulan «17 Ekim Birliği»

Partisinin üyeleri. Çar, yayınladığı manifestoda, devrimden korkarak, «vatandaşlara yeni özgürlükler» ve Anayasa vaadediyordu. «17 Ekim Birliği» partisi büyük burjuvazi ve kapitalist tipte toprak sahiplerinin çıkarlarını temsil eden ve savunan karşı-devrimci bir partiydi. Oktobristler, çarlık hükümetinin iç ve dış politikasını kayıtsız şartsız destekliyorlardı.

(28) **İlericiler,** Çarlık yanlısı liberal burjuvazinin siyasî grubu. Devlet Duması seçimleri sırasında, sözümona «partilerin dışında», burjuvazi ve büyük toprak sahiplerinin çeşitli grup ve oluşumlarının unsurlarını bir araya toplamaya çalışıyordu.
1912 Kasımında, ilericiler, bağımsız bir partide birleştiler. Programları gereğince çok kısıtlı, ılımlı bir anayasa, küçük reformlar, Duma'ya karşı sorumlu bir hükümet ve devrimci hareketin bastırılmasını istiyorlardı.

(29) **Barışçı Yenileme Partisi,** 1. nci Devlet Duması'nın dağılmasından sonra 1906'da kurulan çarlık yönetimi yandaşı büyük burjuvazi ve büyük toprak sahiplerinin anayasal örgütü. «Sol Oktobristler»i ve «sağ Kadet»leri birleştiriyordu. Programı, oktobristlerinkine çok yakındı. Ticaret ve sanayi burjuvazisiyle, kapitalist tipte büyük toprak sahiplerinin çıkarlarını savunuyordu.

(30) **3 (16) Haziran 1907'deki hükümet darbesine** değiniliyor. Çar tarafından III. Devlet Duması dağıtılmış ve duma seçimleri yasası değiştirilmişti. Yeni yasa, Duma'da ticaret ve sanayi burjuvazisi ve büyük toprak sahipleri temsilcilerinin sayısını büyük ölçüde artırıyor, daha önceden kısıtlanmış olan işçi ve köylü temsilciler adedini daha da azaltıyordu. Asya Rusyasının yerli halkının büyük bir kısmını oy verme hakkından yoksun ediyor, Polonya ve Kafkasya halkı temsilcilerini yarıya indiriyordu. Bu yasanın kabul edilmesinden sonra seçilen III. Devlet Duması ilk toplantısını 1907 Kasımında yaptı. Yüz-Karalar ve Kadetlerden oluşmuştu.

3 Haziran Hükümet Darbesiyle Rusya'da, tarihe «3 Haziran Rejimi» adıyla geçen gerici bir dönem başlamış oldu.

(31) 9 Ocak 1905'te, barışçı bir gösteri yürüyüşü yaparak çara dilekçe vermek için Kış Sarayına gitmekte olan Petersburg işçilerinin üzerine çar tarafından ateş açtırıldı. Silahsız işçilerin katledilmesini protesto etmek üzere, bütün Rusya'da «kahrolsun otokrasi» sloganıyla politik kitle grevleri ve gösteriler başladı. 9 Ocak Olayı 1905-1907 devriminin başlangıcıdır.

(32) **Birleşmiş Soylular Konseyi**, kölelik düzeni isteyen büyük toprak sahiplerinin, 1906 Mayısında kurduğu, karşı-devrimci örgüt. Hükümetin politikasını çok etkilemiştir. III. Devlet Duma'sı döneminde Konseyin üyelerinin büyük bir kısmı Devlet Konseyi'ne ve Yüz-Karalar örgütlerinin yönetici merkezlerine girmişlerdi.

(33) **«Golos Moskvi»** (Moskovanın Sesi), günlük gazete. Oktobristlerin organı, 1905 ile 1915 arasında Moskova'da yayınlanıyordu.

(34) **Narodnaya Volya** (Halkın İradesi), 1879'da çarlık otokrasisiyle savaşmak amacıyla terörist eğilimli popülistler tarafından kurulan siyasi örgüt.
Örgüt, üyelerinin çar II. Aleksandr'ı öldürmelerinden kısa bir süre sonra çarlık yönetimi tarafından dağıtıldı. 1885'ten sonra «Narodnaya Volya» kesinlikle ortadan kalktı.

(35) **Mençikov** (1859-1919) süper-gerici eğilimli yayıncı, Yüz-Karaların gazetesi Novoye Vremya (Yeni Zaman)ın en gözde yazarlarından.

(36) **Puriçkeviç**, büyük toprak sahibi, açık monarşist, Yüz-Karaların «Rusya Halk Birliği» örgütünün kurucusu.

(37) **«Yabani Soylu»**, Saltıkov-Şçedrin'in aynı adı taşıyan bir hikayesinin kahramanlarından biri.

(38) **Derjimorda,** Gogol'ün, Müfettiş adlı eserinde yarattığı bir zorba polis tipi. Derjimorda adı, aptal ve küstah kaba kişi anlamında kullanılır.

(39) **Reç,** (söz), Günlük Gazete, Kadet Partisinin merkez organı, Şubat 1906'dan, 26 Ekim (8 Kasım) 1917'ye kadar Petersburg'ta yayınlandı.

(40) **Trudovikler,** Devlet dumalarında popülist eğilimli köylü ve entellektüelleri birleştiren demokrat küçük burjuva grubu. 1906 Nisanında ilk Devlet Dumasında köylü milletvekilleri tarafından kuruldu. Trudovikler, Duma'da kadetlerle devrimci sosyal-demokratlar arasında tutarsız bir durumda kaldılar.

(41) **«Rusya Halk Birliği»,** monarşist Yüz-Karaların süper-gerici örgütü. Devrimci hareketle savaşmak için 1905 Ekiminde kuruldu. Devrime karşı başlıca mücadele biçimi pogromlar (katliam) düzenlemek ve cinayetler işlemekti.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
PARTİ ÖRGÜTÜ ve PARTİ LİTERATÜRÜ	5
SOSYALİST PARTİ ve PARTİSİZ DEVRİMCİLİK	13
BÜYÜK İNİSİYATİF (Geri Hizmetteki İşçilerin Kahramanlığı ve «Komünist cumartesiler» üzerine	24
Devrimci Çalışma Biçimi (Komünist Cumartesiler)	26
GENÇLİK BİRLİKLERİNİN GÖREVLERİ (Rusya Komünist Gençlik Birliği III. Kongresindeki Konuşma, 2 Ekim 1920)	59
PROLETARYA KÜLTÜRÜ ÜZERİNE	82
İŞÇİ SINIFI PARTİSİNİN DİN KARŞISINDAKİ TUTUMU	92
NOTLAR	121

YAR YAYINLARI
P. K. 37 - İstanbul

..... LENİNİZMİN DÜŞMANI TROÇKİZM - **Lenin** (Çıkıyor)

MARKSİZM - LENİNİZMİN İLKELERİ

..... 3. Cilt: Uluslararası Komünist Hareketin Teori ve Taktiği — 30 Lira.

..... 2. Cilt: Kapitalizmin Ekonomi Politiği 15 Lira.

..... 1. Cilt: Diyalektik ve Tarihi materyalizm 25 Lira.

..... **ÇOCUKLAR SUÇSUZ** Namık Behramoğlu — 10 Lira.

..... **FELSEFENİN İLKELERİ I** (Tükendi) (DİYALEKTİK MATERYALİZM) **Afanassiev** — 15 Lira.

..... **FELSEFENİN İLKELERİ II** (TARİHİ MATERYALİZM) **Afanassiev** — 15 Lira.

..... **EKONOMİ POLİTİĞİN İLKELERİ** (Tükendi) **Nikitin** — 15 Lira.

..... **SOSYOLOJİ VE TARİH** Doğan Ergun — 10 Lira.

..... **TÜRKİYE SANAYİ PROLETARYASI** Rozaliev — 15 Lira.

..... **TÜRKİYE PROLETARYASI** Şnurov 7,5 Lira.

..... **ORTAK PAZAR GERÇEĞİ VE TÜRKİYENİN SANAYİLEŞME SORUNU**, Aydın Kövmen — 10 Lira.

..... **TÜRKİYE AMERİKAN İLİŞKİLERİ** (Demokrat Parti Dönemi) **Namık Behramoğlu** - 10 Lira.

..... **MEZARDA YAŞAYANLAR** (Bir Mahkûmun Anıları (2. Baskı çıkıyor) **Namık Behramoğlu** — 7,5 Lira.

..... **UFUKTA BEYAZ BİR YELKEN** (Potemkin Zırhlısı Tarihinden Bir Yaprak), **Katayev**, 25 Lira.

..... **TUTSAK, Erico Verissimo** — 15 Lira.

..... **SONSUZ TOPRAKLAR** (İkinci Baskı) **Jorge Amado** — 20 Lira.

..... **KABAHAT KİMDE, Herzen** — 25 Lira.

..... **ELVEDA GÜLSARİ, Gengiz Aytmatov** — 15 Lira.

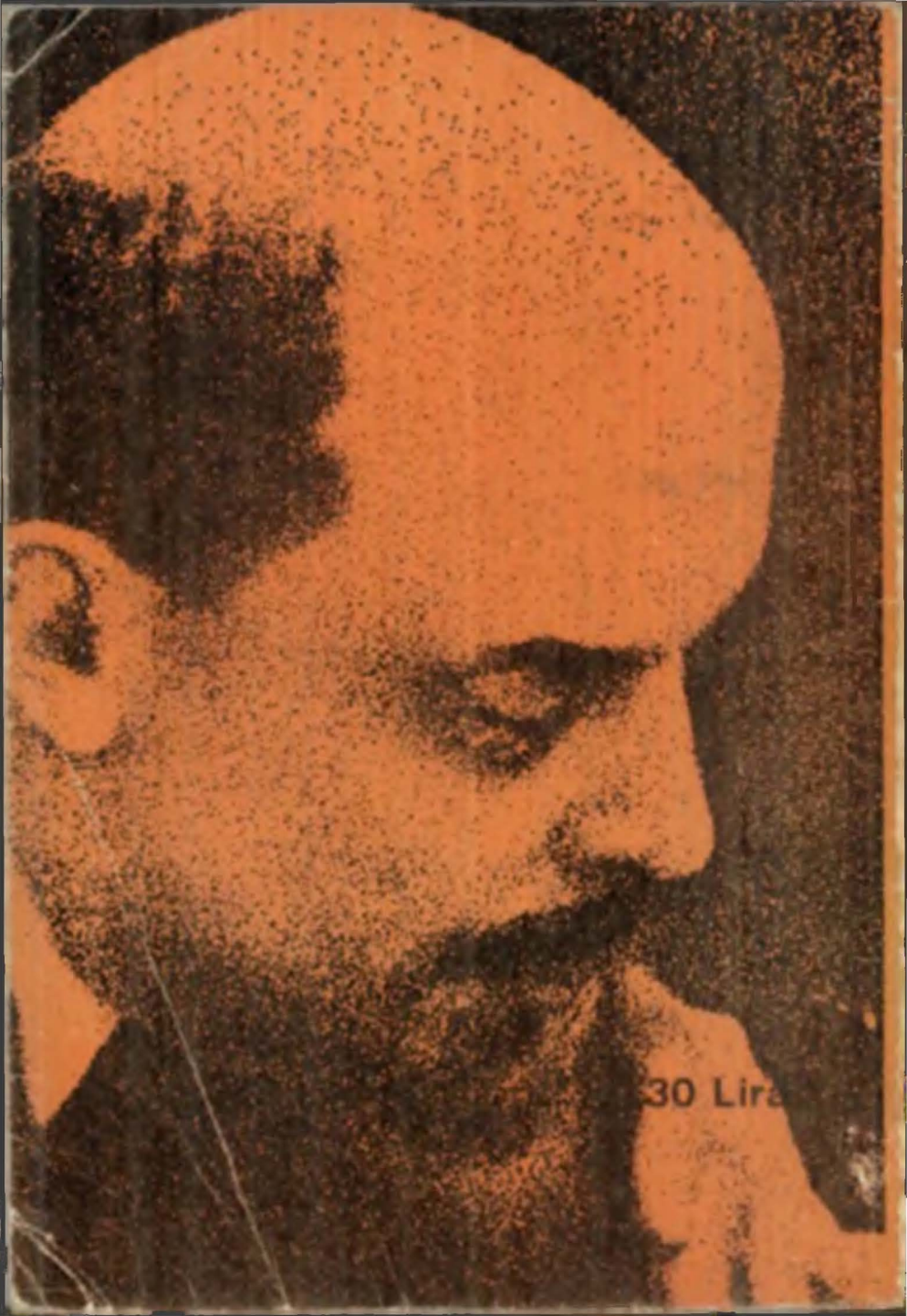
..... **YEDİ ASILMIŞLARIN HİKÂYESİ, Leonid Andreyev** — 10 Lira.

..... **NASIL YAPMALI I** (2. Baskı) **Çernişevksi** - 15 Lira.

..... **NASIL YAPMALI II**, (2. Baskı) **Çernişevski** — 30 Lira.

..... **BORAN** (2. Baskı çıkıyor) **Tahavi Ahtanov** — 15 Lira.

..... **KURTBOĞAN, Mustafa Balel** — 10 Lira.

30 Lira